

יְרוּשָׁלַיִם וְגו'. וַיִּתְּפַנֵּי־שׁ גְּלוּתֵהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. הֲדָא הוּא  
 דְּכָתִיב בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַיִם יי, בְּקִדְמִיתָא, וּלְבַתֵּר נְדָחֵי  
 יִשְׂרָאֵל יִכְנַס. וּכְדִין הָרוּפָא לְשְׁבוּרֵי לֵב וּמְחַבְּשֵׁי  
 לְעַצְבוֹתָם דָּא תְּחִיית הַמְּתִים. וּכְתִיב, (יחזקאל לו) וְאֵת רוּחֵי  
 אֲתָן בְּקִרְבְּכֶם וְעִשִׂיתִי אֶת אֲשֶׁר בְּחֻקֵי תִלְכוּ וְגו'. בְּרוּךְ  
 יי לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן: ע"כ פְּרֻשַׁת חֵיי שְׂרָה)

## פְּרֻשַׁת תּוֹלְדוֹת

מְדַרְשׁ הַנְּעֻלָּם  
 (בראשית כה) וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת  
 יִצְחָק בֶּן אֲבִרְהָם אֲבִרְהָם  
 הוֹלִיד אֶת יִצְחָק. רַבִּי יִצְחָק  
 פָּתַח, (שִׁיר הַשִּׁירִים ז) הַדּוֹדָאִים  
 נָתְנוּ רִיחַ וְגו'. תְּנּוּ רַבְּנֵי,  
 לְעֵתִיד לְבָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ  
 הוּא מְתִיב אֶת הַמְּתִים וַיִּנְעַר  
 אוֹתָם מֵעֶפְרָם, שְׁלֵא יְהִיוּ  
 בְּנֵין עֶפְרָם כְּמֹת שְׁהִיוּ  
 בְּתַחֲלָה שְׁנִבְרָאוּ מֵעֶפְרָם  
 מִמָּשׁ, דְּבַר שְׁאִינוּ מְתַקְיִים,  
 הֲדָא הוּא דְּכָתִיב (בראשית ב)  
 וַיִּיצֶר ה' אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם  
 עֶפְרָם מִן הָאֲדָמָה.

וְאֵלֶּה (בראשית כה) תּוֹלְדוֹת  
 יִצְחָק וְגו'. פֶּתַח רַבִּי  
 חֵייא וְאָמַר (תהלים קו) מִי יִמְלֹל  
 גְּבוּרוֹת יי יִשְׁמִיעַ כָּל  
 תְּהִלָּתוֹ. תָּא חֲזִי, כִּד בְּעָא  
 קוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְסָלִיק  
 בְּרַעוּתָא קַמֵּיהָ לְמַבְרֵי  
 עֲלָמָא, הָוּה מְסַתְּפֵל  
 בְּאוּרֵייתָא, וּבְרָא לֵיהּ, וּבְכָל  
 עוֹבְדָא וְעוֹבְדָא דְּבְרָא  
 קוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּעֲלָמָא  
 הָוּה מְסַתְּפֵל בְּאוּרֵייתָא,  
 וּבְרָא לֵיהּ. הֲדָא הוּא

וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה יִתְנַעְרוּ מֵעֶפֶר  
מֵאוֹתוֹ הַבְּנִין, וְיַעֲמְדוּ בְּבִנְיָן  
מְקוּיִים לְהִיּוֹת לָהֶם קִיּוּמָא,  
הִדָּא הוּא דְכֻתִּיב, (ישעיה נב)  
הַתְנַעֲרִי מֵעֶפֶר קוּמִי שְׁבִי  
יְרוּשָׁלַם, יִתְקַיְּמוּ בְּקִיּוּמָא.  
וְיַעֲלוּ מִתַּחַת לְאָרֶץ וְיִקְבְּלוּ  
נִשְׁמָתָם בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל.  
בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יֵצִיף (נ"א ישיב)  
קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כָּל מִינֵי  
רִיחִין שְׁבִנְן עֲדָן עֲלֵיהֶם,  
הִדָּא הוּא דְכֻתִּיב (שיר השירים

ז) הַדּוּדָאִים נָתְנוּ רִיחַ.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵל תִּקְרִי  
הַדּוּדָאִים אֵלֶּא הַדּוּדִים, זְהוּ  
הַגּוֹף וְהַנְּשָׁמָה שֶׁהֵם דּוּדִים  
וְרַעִים זֶה עִם זֶה. רַב גַּחְמָן  
אָמַר, דּוּדָאִים מִמָּשׁ. מַה  
הַדּוּדָאִים מוֹלִידִים אֶהְבֵּה  
בְּעוֹלָם, אֵף הֵם מוֹלִידִים  
אֶהְבֵּה בְּעוֹלָם. וּמֵאֵי נָתְנוּ  
רִיחַ, בְּשֵׁרוֹן מַעֲשִׂיהֶם לְדַעַת  
וְלְהַכִּיר לְבוֹרָאִים.

(שיר השירים ז) וְעַל פֶּתַחֲנוּ, אֵלוֹ  
פֶתְחֵי שָׁמַיִם שֶׁהֵם פֶּתוּחִים

דְּכֻתִּיב, (משלי ח) וְאֶהְיָ אֶצְלוֹ  
אָמוֹן וְאֶהְיָ (דף קלד ע"ב)  
שֶׁעֲשׂוּעִים יוֹם יוֹם אֵל תִּקְרִי  
אָמוֹן, אֵלֶּא אוֹמָן.

כֹּד בַּעַל לְמַבְרֵי אָדָם  
אָמְרָה תּוֹרָה קַמִּיָּה, אֵי  
בַר נֶשׁ יִתְבָּרִי, וְלִבְתֵּר יַחֲטִי  
וְאַנְתָּ תִּידוֹן לִיָּה, אֲמֵאֵי יְהוֹן  
עוֹבְדֵי יְדָךְ לְמַגְנָא, דְּהָא לָא  
יִיכּוֹל לְמַסְבַּל דִּינָךְ. אָמַר  
לִיָּה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הָא  
אֶתְקִינַת תְּשׁוּבָה עַד לָא  
בְּרֵאתִי עֲלֵמָא, אָמַר קוּדְשָׁא  
בְּרִיךְ הוּא לְעֲלֵמָא בְּשַׁעֲתָא  
דְּעַבַד לִיָּה וּבְרָא לְאָדָם,  
אָמַר לִיָּה, עֲלֵמָא עֲלֵמָא,  
אַנְתָּ וְנִימוּסָךְ לָא קִיַּיְמִין  
אֵלֶּא עַל אוֹרֵייתָא. וּבְגִין כֶּף  
בְּרֵאתִי לִיָּה לְאָדָם בְּךָ, בְּגִין  
דִּיתַעֲסַק בְּהָ. וְאֵי לָאו, הָא  
אַנָּא אֶהְדֵּר לָךְ לְתַהוּ וּבַהוּ

לְהוֹרִיד נְשָׁמוֹת לְפָנָרִים. כָּל  
 מְגִדִים, אֱלֹהֵי הַנְּשָׁמוֹת. (שיר  
 השירים ז) חֲדָשִׁים גַּם יִשְׁנִים,  
 אוֹתָם שִׁיִּצְאוּ נְשָׁמָתָם מֵהַיּוֹם  
 כַּמָּה שָׁנִים, וְאוֹתָם שִׁיִּצְאוּ  
 נְשָׁמָתָם מִיָּמִים מוֹעֲטִים, וְזָכוּ  
 בְּכַשְׁרוֹן מַעֲשֵׂיהֶם לְהַפְגִּים  
 בְּעוֹלָם הַבָּא, כָּלֵם עֲתִידִים  
 לִירֵד בְּבֵת אַחַת לְהַפְגִּים  
 בַּגּוֹפּוֹת הַמוֹכְנִים לָהֶם.

אָמַר רַבִּי אַחָא בְּרַי יַעֲקֹב,  
 בֵּת קוֹל יוֹצֵאת וְאוֹמֶרֶת,  
 חֲדָשִׁים גַּם יִשְׁנִים דּוֹדֵי  
 צְפַנְתִּי לָךְ. צְפַנְתִּי אוֹתָם  
 בְּאוֹתָם הָעוֹלָמוֹת. לָךְ,  
 בְּשִׁבְלֶךְ, בְּשִׁבִיל שְׂאֵתָה  
 גּוֹף קָדוֹשׁ וְנָקִי. דְּבַר אַחַר  
 הַדּוֹדָאִים (נְתַנּוּ רִיחַ) אֱלֹהֵי  
 מְלָאכֵי שְׁלוֹם. נְתַנּוּ רִיחַ,  
 אֱלֹהֵי הַנְּשָׁמוֹת שֶׁהֵם רִיחַ  
 הָעוֹלָם. נְתַנּוּ, שִׁבְקוּ כַּמָּה  
 דְּאֵת אָמַר, (בַּמְדַּבֵּר כֹּא) וְלֹא  
 נָתַן סִיחּוֹן אֵת יִשְׂרָאֵל.

דְּתֵאנָא אָמַר רַבִּי יְהוּדָה,  
 שְׁלֹשׁ כְּתוּבֹת שֶׁל מְלָאכֵי

וְכֹלָא בְּגִינֵיהּ דְּאָדָם קִיִּמָּא,  
 הָדָא הוּא דְכָתִיב, (ישעיה מזה)  
 אֲנֹכִי עָשִׂיתִי אֶרֶץ וְאָדָם  
 עָלֶיהָ בְּרָאתִי. וְאוֹרִייתָא  
 קִיִּמָּא וּמְכַרְזָא קַמִּיִּהוּ דְּבִנֵּי  
 נְשָׂא, בְּגִין דִּיתְעַסְקוּ  
 וַיִּשְׁתַּדְּלוּ בָהּ וְלִית מֵאֵן  
 דִּירְכִין אוֹדְנֵיהּ.

תָּא חַזִּי, כָּל מֵאֵן דְּאִשְׁתַּדַּל  
 בְּאוֹרִייתָא אִיהוּ קִיִּים  
 עֲלֵמָא, וְקִיִּים כָּל עוֹבְדָא  
 וְעוֹבְדָא עַל תְּקוּנָהּ כְּדָקָא  
 יָאוֹת, וְלִית לָךְ כָּל שִׁיִּפָּא  
 וְשִׁיִּפָּא דְקִיִּמָּא בֵּיהּ בְּבַר  
 נֶשׁ, דִּלָּא הוּי לְקַבְלֵיהּ בְּרִיָּה  
 בְּעֲלֵמָא. דְּהָא כַּמָּה דְּבַר נֶשׁ  
 אִיהוּ מִתְפְּלִיג שִׁיִּפִּין,  
 וְכֹלְהוּ קִיִּימִין דְּרַגִּין עַל  
 דְּרַגִּין מִתְתַּקְנִין אֲלִין עַל  
 אֲלִין וְכֹלְהוּ חַד גּוֹפָא, הָכִי  
 נְמִי עֲלֵמָא, כָּל אֵינוֹן בְּרִיִּין

כָּלֵהוּ שְׂיִיפִין שְׂיִיפִין,  
 וְקִיַּיִמִין אֵלִין עַל אֵלִין, וְכַד  
 מִתְתַּקְנֵן כָּלֵהוּ, הָא גּוּפָא  
 מִמָּשׁ. וְכֹלָא כְּגִוּוּנָא  
 דְּאוּרֵייתָא, דִּהָא אוּרֵייתָא  
 כָּלָא שְׂיִיפִין וּפְרָקִין, וְקִיַּיִמִין  
 אֵלִין עַל אֵלִין, וְכַד מִתְתַּקְנֵן  
 כָּלֵהוּ, אֲתַעֲבִידוּ חַד גּוּפָא.  
 כִּיּוֹן דְּאִסְתַּכַּל דְּיוד בְּעוּבְדָא  
 דָּא, פְּתַח וְאָמַר, (תהלים קד) מָה  
 רַבּוּ מַעֲשֵׂיךָ יְיָ כָּלֵם בְּחַכְמָה  
 עָשִׂיתָ מְלָאָה הָאָרֶץ קִנְיִנְךָ.  
 בְּאוּרֵייתָא אֵינּוֹן כָּל רִזִּין  
 עֲלָאִין חֲתִימִין  
 דְּלָא יִכְלִין לְאֲתַדְבָּקָא,  
 בְּאוּרֵייתָא כָּל אֵינּוֹן מְלִין  
 עֲלָאִין, דְּאֲתַגְלִיין וְלָא  
 אֲתַגְלִיין, בְּאוּרֵייתָא אֵינּוֹן  
 כָּל מְלִין דְּלַעֲיִלָא וְלַתְתָּא,  
 כָּל מְלִין דְּעֵלְמָא דִּין, וְכֹל

הַשָּׂרֵת הוֹלְכִים בְּכֹל חֲדָשׁ  
 וּבְכֹל שַׁבָּת לְלוֹוֹת לְנִשְׁמָה  
 עַד מְקוֹם מַעְלָתָהּ. וּבְמֵאן  
 נּוֹקִים עַל פְּתַחֲנֵנוּ כָּל מְנַדִּים.  
 אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵלּוּ הֵן  
 הַגּוּפּוֹת שֶׁהֵם עוֹמְדִים  
 בְּפִתְחֵי קְבָרוֹת לְקַבֵּל  
 נִשְׁמָתָן. וְדוּמָ"ה נוֹתֵן פְּתִיקָא  
 דְּחֻשְׁבָּנָא וְהוּא מְכַרִּיז  
 וְאוֹמֵר, רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם,  
 חֲדָשִׁים גַּם יִשְׁנִים, אוֹתָם  
 שְׁנַקְבְּרוּ מִכַּפָּה יָמִים וְאוֹתָם  
 שְׁנַקְבְּרוּ מִזְמַן מוֹעֵט, כָּלֵם  
 צְפַנְתִּי לְךָ לְמִיפְקָ לְהוּ  
 בְּחוּשְׁבָּנָא.

אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב,  
 עֲתִיד הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא  
 לְשַׁמּוֹחַ בְּאוֹתוֹ זְמַן עִם  
 הַצְּדִיקִים, לְהַשְׁרוֹת שְׂכִינָתוֹ  
 עִמָּהֶם וְהַכֹּל יִשְׂמְחוּ בְּאוֹתָהּ  
 שְׂמֻחָה, הִדָּא הוּא דְכַתִּיב,  
 (תהלים קד) יִשְׂמַח ה' בְּמַעֲשָׂיו.  
 אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, עֲתִידִים  
 הַצְּדִיקִים בְּאוֹתוֹ זְמַן, לְבְרָא  
 עוֹלָמוֹת וּלְהַחֲיוֹת מֵתִים.

אָמַר לִיהוָה רַבִּי יוֹסִי, וְהִתְנַן  
 (קהלת א) אֵין כָּל חֶדֶשׁ תַּחַת  
 הַשָּׁמֶשׁ. אָמַר לִיהוָה רַבִּי  
 יְהוּדָה, הָא שְׁמַע, בְּעוֹד  
 שְׁהַרְשָׁעִים בְּעוֹלָם וַיִּרְבוּ, כָּל  
 הָעוֹלָם אֵינוֹ בְּקִיּוּם,  
 וּכְשֶׁהַצְּדִיקִים בְּעוֹלָם אֲזִי  
 הָעוֹלָם מִתְקַיֵּם. וְעֵתִידִים  
 לְהַחְיוֹת מֵתִים בְּדִקְאֶמְרוֹ,  
 (זכריה ח) עוֹד יֵשְׁבוּ זְקֵנִים  
 וְזִקְנוֹת בְּרַחוּבוֹת יְרוּשָׁלַם  
 וְאִישׁ מִשְׁעֲנָתוֹ בִּידוֹ מְרוֹב  
 יָמִים, בְּדִכְתִּיב לְעֵיל. (קיד

(ע"ב)

בְּאוֹתוֹ זְמַן, יִשְׁיֵנוּ הַצְּדִיקִים  
 דַּעַת שְׁלֹמֹה, דְּאָמַר רַבִּי  
 יוֹסִי, בְּיוֹמָא דִּיחֲדִי קוֹדֶשׁא  
 בְּרִידָא הוּא בְּעוֹבְדוֹי, זְמִינִן  
 אֵינוֹן צְדִיקָא לְמַנְדַּע לִיהוָה  
 בְּלִבְהוֹן, וּכְדִין יִסְגִי סְכְּלָתָנוּ  
 בְּלִבְהוֹן כְּאֵילוֹ חָזוּ לִיהוָה  
 בְּעֵינָא, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב,  
 (ישעיה כ"ה) וְאָמַר בְּיוֹם הַהוּא  
 הִנֵּה אֱלֹהֵינוּ זֶה וְגוֹי. וְשִׁמְחַת  
 הַנְּשִׂמָה בְּגוֹף יִתָּר מְכוּלָם,

מְלִין דְּעֵלְמָא דְּאֲתִי  
 בְּאוֹרֵייתָא אֵינוֹן, וְלִית  
 (ד' קל"ה) מֵאן דִּישְׁגַח וַיִּדַּע לוֹן,  
 (א"ע) וּבְגִין כֶּךָ כְּתִיב, (תהלים קו) מִי  
 יִמְלֹל גְּבוּרוֹת יְיָ יִשְׁמִיעַ כָּל  
 תְּהִלָּתוֹ.

תָּא חֲזִי אַתָּא שְׁלֹמֹה וּבְעָא  
 לְמִיקָם עַל מְלוֹי  
 דְּאוֹרֵייתָא, וְעַל דְּקְדוּקֵי  
 אוֹרֵייתָא, וְלֹא יְכִיל, אָמַר  
 (קהלת ז) אָמַרְתִּי אַחַכְמָה וְהִיא  
 רְחוּקָה מִמְּנִי. דְּוֹד אָמַר,  
 (תהלים קיט) גַּל עֵינַי וְאֲבִיטָה  
 נְפִלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב בְּשְׁלֹמֹה  
 (מלכים א ה) וַיִּדְבֵר שְׁלֹשֶׁת  
 אֲלָפִים מָשָׁל וַיְהִי שִׁירוֹ  
 חֲמִשָּׁה וְאַלְפָּה. וְהָא אוּקְמוּתָא.  
 דְּחֲמִשָּׁה וְאַלְפָּה טַעְמִים הֵווּ  
 בְּכָל מָשָׁל וּמָשָׁל דִּיהוּה אָמַר.  
 וְמָה שְׁלֹמֹה דְּאִיהוּ בְּשָׂר וְדָם

כָּךְ הוּוּ בְּמַלּוּי, מְלִין  
 דְּאוֹרֵייתָא דְקָאֵמַר קוּדְשָׁא  
 בְּרִיךְ הוּא, עַל אַחַת כַּמָּה  
 וְכַמָּה, דְּבְכָל מְלָה וּמְלָה אֵית  
 בָּהּ כַּמָּה מְשָׁלִים, כַּמָּה  
 שִׁירִין, כַּמָּה תּוֹשְׁבָחוֹן, כַּמָּה  
 רְזִין עֲלָאִין, כַּמָּה חֲכָמָאן  
 וְעַל דָּא כְּתִיב מִי יִמְלִל  
 גְּבוּרוֹת יי.

תָּא חֲזִי, מַה כְּתִיב לְעֵילָא,  
 (בראשית כ"ד) וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת  
 יִשְׁמָעֵאל, דְּאִינוּן תְּרִיסַר  
 נְשִׂאִין, לְבַתֵּר אָמַר וְאֵלֶּה  
 תּוֹלְדוֹת יִצְחָק, סִלְקָא דְעֵתְךָ  
 דְכִיוּן דְכְּתִיב בֵּיהּ בִּישְׁמָעֵאל  
 דְאוֹלִיד תְּרִיסַר נְשִׂאִין,  
 וְיִצְחָק אוֹלִיד תְּרִין בְּנִין,  
 דָּדָא אֶסְתֵּלֵק וְדָא לָא  
 אֶסְתֵּלֵק. עַל דָּא כְּתִיב מִי  
 יִמְלִל גְּבוּרוֹת יי, דָּא יִצְחָק,  
 וְיִצְחָק אֶפִּיק לִיהּ לִיעֶקֶב

עַל שְׂיָהּוּ שְׂנִיָּהֶם כְּיָמִים  
 וַיֵּדְעוּ וַיִּשְׁיִגּוּ אֶת בּוֹרְאָם  
 וַיִּהְיוּ מְזִיזֵי הַשְּׂכִינָה, וְזֵהוּ  
 הַטּוֹב הַגָּנוּז לְעַדִּיקִים לְעֵתִיד  
 לְבָא. הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב,  
 (בראשית כ"ד) וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת  
 יִצְחָק בֶּן אֲבִרְהָם, אֵלוֹ הֵם  
 תּוֹלְדוֹת הַשְּׂמֻחָה וְהַשְּׂחֹק  
 שְׂיָהּא בְּעוֹלָם בְּאוֹתוֹ זְמַן. בֶּן  
 אֲבִרְהָם, הִיא הַנְּשֻׁמָּה הַזּוֹכָה  
 לְכֹדֵד וְלַהֲיוֹת שְׂלִימָה  
 בְּמַעֲלָתָהּ. (בראשית כ"ד)

אֲבִרְהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק,  
 הַנְּשֻׁמָּה מוֹלִידָה הַשְּׂמֻחָה  
 וְהַשְּׂחֹק הַזֶּה בְּעוֹלָם.  
 אָמַר רַבִּי יְהוּדָה לְרַבִּי חֲזִי, אָמַר  
 הָא דְתַנְיִנָן דְעֵתִיד הַקְּדוּשׁ  
 בְּרוּךְ הוּא לְעֵשׂוֹת סְעוּדָה  
 לְעַדִּיקִים לְעֵתִיד לְבָא, מֵאֵי  
 הִיא. אָמַר לִיהּ, עַד לָא  
 אֶזְלִית קַמִּי אִינוּן מְלֶאכֶיִן  
 קוּדִישִׁין מְאִרֵי מִתְּנִיתִין הָכִי  
 שְׂמִיעַ לִי, כִּיּוֹן דְשְׂמַעִית הָא  
 דְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר,  
 אֶתִּישְׁבָּא בְּלַבְאֵי, דְאָמַר

דְּהוּה אִיהוּ בְּלַחֲדוּי יִתִּיר  
 מִכְּלָהוּ, דְּאוּלִּיד תְּרִיסַר  
 שְׁבַטִין, קִיּוּמָא דְלַעֲיִלָּא  
 וְתַתָּא. אֲבַל יִצְחָק לַעֲיִלָּא  
 בְּקִדּוּשָׁה עֲלָאָה (ס"א וְיִשְׁמַעְלָא)  
 וְעָשׂוּ לְתַתָּא, וְעַל דָּא פְּתִיב,  
 מִי יִמְלַל גְּבוּרוֹת יְיָ יִשְׁמִיעַ  
 כָּל תְּהִלָּתוֹ, דָּא יַעֲקֹב כֹּד  
 אֶתְדַבֵּק שְׁמָשָׂא בְּסִיְהָרָא  
 כַּמָּה כְּכַבֵּיא נְהִירִין מְנַיְיָהוּ.  
 (בראשית כד) וְאֵלֶּה תּוֹלְדוֹת  
 יִצְחָק בֶּן אֲבֵרָהִם.  
 אָמַר רַבִּי יוֹסִי, מֵאִי שְׁנָא  
 דְּעַד הָכָא לָא פְּתִיב בֶּן  
 אֲבֵרָהִם וְהַשְׁתָּא אָמַר, אֵלָּא  
 אַף עַל גַּב דְּכֻתִּיב וַיְבָרֶךְ  
 אֱלֹהִים אֶת יִצְחָק בְּנוֹ,  
 הַשְׁתָּא דְמִית אֲבֵרָהִם  
 דִּיּוֹקְנֵיהּ הָוּה בֵּיהּ, וְאַשְׁתָּאֵר  
 בֵּיהּ בְּיִצְחָק, דְּכָל מֵאֵן דְּחָמִי  
 לְיִצְחָק הָוּה אָמַר דָּא אֲבֵרָהִם

רַבִּי אֲלֶעָזָר, סְעוּדַת  
 הַצְּדִיקִים לְעֵתִיד לָבֵא,  
 כְּהֵאִי דְכְּתִיב (שְׁמוֹת כד) וַיַּחֲזוּ  
 אֶת הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ,  
 וְדָא הוּא דְתַנּוּן נִיזוּנִין. וְאָמַר  
 רַבִּי אֲלֶעָזָר בְּאַתְרַּהּ חַד תְּנִינָן  
 נְהִינָן, וּבְאַתְרַּהּ אַחְרָא תְנִינָן  
 נִיזוּנִין, מֵאִי בֵּין הָאִי לְהָאִי.  
 אֵלָּא הָכִי אָמַר אַבּוּי,  
 הַצְּדִיקִים שְׁלֵא זְכוּ כָּל כְּף  
 נְהִינָן מֵאוּתוֹ זִיו שְׁלֵא יִשְׁיֵגוּ  
 כָּל כְּף, אֲבַל הַצְּדִיקִים שְׁזָכוּ  
 נִיזוּנִין עַד שִׁישִׁיגוּ הַשְּׁגָה  
 שְׁלֵמָה. וְאִין אֲכִילָה וּשְׁתִּיָּה  
 אֵלָּא זִו וְזוּ הִיא הַסְּעוּדָה  
 וְהָאֲכִילָה. וּמִנָּא לֶן הָא,  
 מִמְּשָׂה, דְּכְּתִיב, (שְׁמוֹת כד)  
 וַיְהִי שֵׁם עִם ה' אַרְבַּעִים יוֹם  
 וְאַרְבַּעִים לַיְלָה לָחֵם לֹא  
 אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה. מֵאִי  
 טַעְמָא לָחֵם לֹא אָכַל וּמַיִם  
 לֹא שָׁתָה. מִפְּנֵי שְׁהִיָּה נִזּוּן  
 מִסְּעוּדָה אַחֲרַת מֵאוּתוֹ זִיו  
 שְׁלֵ מַעְלָה, וּכְהֵאִי גּוֹנָא  
 סְעוּדַתֵּן שְׁלֵ צְדִיקִים לְעֵתִיד  
 לָבֵא.

וְדַאי, וְהוּהוּ סְהִיד וְאָמַר  
(בראשית ס"ה) אֲבָרָהֶם הוֹלִיד אֶת  
יִצְחָק.

רַבִּי יִצְחָק קָם לִילִיא חָד  
לְמַלְעִי (דף קל"ה ע"ב)

בְּאוֹרֵייתָא, וְרַבִּי יְהוּדָה קָם  
בְּקִסְרוּי, בְּהֵיא שַׁעֲתָא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אֵיקוּם  
וְאִיזִיל לְגַבִּי רַבִּי יִצְחָק,  
וְאֶלְעִי בְּאוֹרֵייתָא וְנִתְחַבֵּר  
כְּחֻדָּא. אֲזַל עֲמִיָּה חֲזַקְיָה

בְּרִיָּה דְהוּהוּ רַבִּיָּא. כַּד קָרִיב  
אֲבָבָא, שָׁמַע לִיה לְרַבִּי  
יִצְחָק דְהוּהוּ אָמַר, וַיְהִי אַחֲרֵי  
מוֹת אֲבָרָהֶם וַיְבָרַךְ אֱלֹהִים

אֶת יִצְחָק בְּנוֹ וַיֵּשֶׁב יִצְחָק  
עִם בְּאֵר לַחֵי רוּאִי, הָאִי  
קָרָא לָאו רִישִׁיָּה סִיפִיָּה וְלָאו  
סִיפִיָּה רִישִׁיָּה, מֵאִי שָׁנָא  
דְּקוֹנְדִּשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲצַטְרִיךְ  
לְבָרְכָא לִיה לְיִצְחָק, בְּגִין

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה סְעוּדַת  
הַצְּדִיקִים לְעֵתִיד לְבָא  
לְשִׁמוּחַ בְּשִׂמְחָתוֹ, הֲדָא הוּא  
דְכָתִיב (תהלים ל"ד) יִשְׁמְעוּ  
עַנּוּיִם וַיִּשְׂמְחוּ. רַב הוֹנָא  
אָמַר מִהֲבָא, (תהלים ח)  
וַיִּשְׂמְחוּ כָּל חוֹסֵי בְּךָ לְעוֹלָם  
יְרַנְּנוּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק, הָאִי  
וְהָאִי אֵיתָא לְעֵתִיד לְבָא.  
וְתַאנָּא אָמַר רַבִּי יוֹסִי, יִין  
הַמְּשׁוּמֵר בְּעַנְבּוֹי מִשְׁשֶׁת יְמֵי  
בְּרֵאשִׁית, אֵלוֹ דְּבָרִים  
עֲתִיקִים שְׁלֵא נִגְלוּ לְאָדָם  
מִיּוֹם שְׁנִבְרָא הָעוֹלָם,  
וְעֲתִידִים לְהִתְגַּלּוֹת לְעֲדִיקִים  
לְעֵתִיד לְבָא, וְזוּ הִיא  
הַשְּׁתִיָּה וְאֶכִּילָה, וְדַאי דָּא  
הִיא.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה בְּרַבִּי  
שְׁלוֹם, אִם בֶּן מֵהוּ לוֹיְתָן  
וּמֵהוּ הַשּׁוֹר, דְּכָתִיב, כִּי בּוֹל  
הָרִים יִשְׂאוּ לוֹ. אָמַר רַבִּי  
יוֹסִי, וְהָא כְּתִיב, (ישעיה כ"ז)  
בְּעֵת תִּהְיָא יִפְקוֹד ה' בְּתַרְבוֹ  
הַקֶּשֶׁה וְהַגְּדוּלָּה וְהַתְּזוּקָה עַל



לוֹיְתָן נָחַשׁ בְּרִיחַ וְעַל לוֹיְתָן  
 נָחַשׁ עֲקֻלָּתוֹן וְהָרַג אֶת  
 הַתַּיִן אֲשֶׁר בֵּינָם, הָאֵל הָכֵא  
 תִּלְתָּא. אֵלָא רַמְזוּ הוּא דְקֵא  
 רַמְזוּ עַל מַלְכוּוְתָא. אָמַר רַבִּי  
 תַנְחומִים לִית לְמִימַר עַל מַה  
 דְּאָמְרוּ רַבָּנָן, וְדַאי כֶּךָ הִיא.  
 אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֲנָא הוּיָנָא  
 קַמִּיהָ דְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ,  
 וְשִׂאִילָנָא הָאֵי מַלְהָ,  
 אָמְרָנָא, הָאֵי סְעוּדָתָא  
 דְּעַדִּיקָא לְעַתִּיד לָבֵא אֵי  
 כֶּךָ הוּא, לָא אֲתֵי־יִשְׁבָּא  
 בְּלָבָאֵי, דְּהָא אָמַר רַבִּי  
 אֲלֵעֶזֶר, סְעוּדַת הַעַדִּיקִים  
 לְעַתִּיד לָבֵא כְּהָאֵי גּוּוּנָא  
 דְּכַתִּיב, (שמות סד) וַיַּחֲזוּ אֶת  
 הָאֱלֹהִים וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׂתּוּ.  
 אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ שְׁפִיר  
 קָאֵמַר רַבִּי אֲלֵעֶזֶר, וְכֶךָ הוּא.  
 עוּד אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, הָאֵי  
 מְהִימְנוּתָא דְּאָמְרוּ רַבָּנָן  
 לְרוּבָא דְּעֵלְמָא, דְּזַמְיִנִין  
 אֵינּוֹן כְּהָאֵי סְעוּדָתָא דְּלוֹיְתָן  
 וְהָהוּא תוֹרָא וְלִמְשַׁתֵּי חֲמָרָא

דְּאֲבָרְהָם לָא בְּרַכִּיָּה. מֵאֵי  
 טַעְמָא, מִשּׁוּם דְּלֵא יִתְבַּרַךְ  
 עֲשׂו, וְעַל דָּא סְלִיקוּ אֵינּוֹן  
 בְּרַכָּאן לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,  
 וְאוּקְמוּהָ. וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם  
 בְּאֵר לַחֵי רְאֵי, מֵאֵי לַחֵי  
 רְאֵי, אֵלָא דְּאֲתַחְבַּר בְּהָ  
 בְּשַׁכְּינְתָּא, בִּירָא דְּמִלְאָךְ  
 קִימָא אֲתַחְזִי עָלֶיהָ,  
 כְּתַרְגוּמוֹ, וּבְגִין כֶּךָ בְּרַכִּיָּה.  
 אֲדַהֲכִי, בְּטַשׁ רַבִּי יְהוּדָה  
 אֲבָבָא וְעָאֵל,  
 וְאֲתַחְבְּרוּ. אָמַר רַבִּי יִצְחָק,  
 הַשְׁתָּא זְוּוּגָא דְּשַׁכְּינְתָּא  
 בַּהֲדָן. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הָאֵי  
 בְּאֵר לַחֵי רוּאֵי דְּקָאֲמַרְתָּ  
 שְׁפִיר, אֲבַל בְּמַלְהָ אֲשַׁתְּמַע.  
 פִּתַּח וְאָמַר, (שיר השירים ד) מֵעֵין  
 גַּנִּים בְּאֵר מַיִם חַיִּים וְנוֹזְלִים  
 מִן לְבַנּוֹן, הָאֵי קָרָא אֲתַמָּר  
 אֲבַל הָאֵי אוּקְמוּהָ, מֵעֵין

טַב דְּאַתְנַטְר מִכַּד אַתְבְּרִי  
עֲלֵמָא, קְרָא אֲשַׁכְּחוּ וְדַרְשׁוּ,  
דְּכַתְיב, (ויקרא כו) וְאֲכַלְתֶּם  
לַחֲמֻכֶם לְשׁוֹבֵעַ. דְּאָמַר רַבִּי  
זִירָא, כָּל מִינֵי פִיתוּי פִתְה  
הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל  
לְהַחְזִירָם לְמוּטָב, וְדָא הוּא  
יְתִיר מִכְּלָהוֹן, דְּאָמַר לְהוּ  
וְאֲכַלְתֶּם לַחֲמֻכֶם לְשׁוֹבֵעַ.  
וּבְקֻלָּלוֹת, (ויקרא כו) וְאֲכַלְתֶּם  
וְלֹא תִשְׁבְּעוּ, וְדָא קִשְׂיָא לְהוּ  
מִכְּלָהוֹ. מֵאֵי טַעְמָא, דְּכַתְיב,  
(שמות טז) מִי יִתֵּן מוֹתְנֵנוּ בְּיַד ה'  
בְּאַרְצָן מִצְרַיִם וְגו'. אָמַר רַבִּי  
זִירָא, מְלַמֵּד דְּמִשׁוּם  
הָאֲכִילָה מְסַרוּ נַפְשָׁם לְמוֹת  
בְּיָדָם. בִּיּוֹן שְׂרָאָה הַקְדוּשׁ  
בְּרוּךְ הוּא תְּאַוְתֶּם, אָמַר  
לְהֶם, (ויקרא כו) אִם תִּשְׁמְעוּ  
לְקוֹל הַמְּצוֹת, וְאֲכַלְתֶּם  
לְשׁוֹבֵעַ כְּדִי לְהַנִּיחַ דַּעְתָּם.  
כְּהֵאִי גִוּוֹנָא חָמוּ רַבְּנִין  
דְּגִלוּתָא אֲתַמְשְׁדוּ, אִסְתַּכְּמוּ  
עַל קְרָאֵי דְּאוּרִייתָא וְאָמְרוּ  
דְּזַמְיִנִין לְמִיכַל וְלְמַחְדֵי

גְּנִיִּים דָּא אֲבָרְהָם בְּאֵר מַיִם  
חַיִּים דָּא יִצְחָק, וְנוֹזְלִים מִן  
לְבַנוֹן דָּא יַעֲקֹב. בְּאֵר מַיִם  
חַיִּים דָּא יִצְחָק, הֵיִינוּ  
דְּכַתְיב וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר  
לַחֵי רְאִי. וּמֵאֵי בְּאֵר דָּא  
שְׂכִינְתָא. לַחֵי, דָּא חֵי  
הָעוֹלָמִים, צְדִיק חֵי  
הָעוֹלָמִים וְלִית לְאַפְרָשָׁא  
לוֹן, חֵי הוּא בְּתַרֵי עֲלָמִין,  
חֵי לְעֵילָא, דְּאִיהוּ עֲלָמָא  
עֲלָאָה, חֵי לְגַבֵי עֲלָמָא  
תַּתָּאָה, וְעֲלָמָא תַּתָּאָה  
בְּגִינֵיהּ קִיִּמָא וְנִהְרָא.

תָּא חֲזִי, סִיְהָרָא לָא  
אַתְנַהֲרַת, אָלָא כַּד  
חֲזִיא לִיה לְשִׁמְשָׁא, וְכִיּוֹן  
דְּחֲזִיא לִיה, אַתְנַהֲרַת. וְעַל  
דָּא הֵאִי בְּאֵר לַחֵי רוֹאֵי  
וְדֵאֵי, וְכַדִּין אַתְנַהֲרָא,  
וְקִיִּמָא בְּמִיִּין חֲיִין, לַחֵי

בְּסֵעֻדָתָא רַבָּה דְזַמִּין  
 קוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא לְמַעַבְד  
 לְהוּ, וְעַל דָּא רוּבָא דְעֵלְמָא  
 סְבָלוּ גְלוּתָא בְּגִין הֵהִיא  
 סֵעֻדָתָא.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, לִית לָן  
 לְסִתּוּר מְהֵימְנוּתָא דְכָלֵּא  
 אֵלָּא לְקִיּוּמָא לִיהוּ, דְהָא  
 אוּרִייתָא אִסְהִידַת עֲלוּי,  
 דְהָא אֲנִן יָדְעִין מְהֵימְנוּתָא  
 דְצַדִּיקָיָא וְכִסּוּפָא דְלְהוֹן  
 מֵאִי הִיא, דְכְּתִיב, (שיר השירים  
 א) נְגִילָה וְנִשְׁמְחָה בְךָ, וְלֹא  
 בְּאֲכִילָה. (שיר השירים א)  
 גִּזְכִּירָה דוּרִידָה מִיִּין. וְהֵהִיא  
 סֵעֻדָתָא דְזַמִּינִין בָּהּ, יְהִיא  
 לָן חוּלְקָא לְמַהֲנֵי מְנָה וְזוּ הִיא  
 הַשְׁמָחָה וְהַשְׁחֹק. וְאֵלָּה  
 תּוֹלְדוֹת יִצְחָק, שִׁיעֲחֻקוּ  
 הַצַּדִּיקִים לְעֵתִיד לְבוֹא.  
 אֲבָרְהָם הוֹלִיד אֶת יִצְחָק,  
 זְכוּת הַנְּשֻׁמָּה מוֹלִיד הַשְׁחֹק  
 הַזֶּה וְהַשְׁמָחָה בְּעוֹלָם.

רְאִי, בְּגִין לְאֵתְמִלְיָא  
 וּלְאֵתְנַהֲרָא מֵהֵאִי חֵי.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב (דף קלז ע"א) (שמואל  
 ב כ"ג) וּבְנִיָּהוּ בֶן יְהוֹדָד  
 בֶּן אִישׁ חֵי דְהָוָה צַדִּיק וְנִהִיר  
 לְדַרְיָה, כְּמָה דְחֵי דְלַעִילָא  
 נִהִיר לְעֵלְמָא. וּבְכָל זְמַנָּא  
 הֵאִי בְּאֵר לְחֵי אִסְתַּכֵּל וְחָמִי,  
 בְּגִין לְאֵתְנַהֲרָא כְּדַקְאֲמָרֵן.  
 וַיֵּשֶׁב יִצְחָק עִם בְּאֵר לְחֵי  
 רְאִי. הֵיִינוּ דְכְּתִיב, (בראשית כח)  
 בְּקַחְתוּ אֶת רַבְקָה, וַיִּתֵּיב  
 בְּהַרְדָּה, וְאֵתְאֲחִיד עִמָּה,  
 חֲשֹׁךְ בְּלִילָה, דְכְּתִיב, (שיר  
 השירים ב) שְׂמָאלוּ תַחַת  
 לְרֵאשִׁי. וְתָא חֲזִי, יִצְחָק  
 בְּקַרִּית אַרְבַּע הָוָה בְּתַר  
 דְּמִית אֲבָרְהָם, מֵהוּ וַיֵּשֶׁב  
 יִצְחָק עִם בְּאֵר לְחֵי רוּאִי,  
 דְאַזְדַּוּג בֵּיהּ, וְאֲחִיד בֵּיהּ

בְּהֵוָא בִּירָא, לְאֵתְעָרָא רְחִימוּתָא כְּדַקְאֲמָרֵן.

פֶּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר, (קהלת א) וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ  
 וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זֹרַח הוּא שֵׁם. וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ, דָּא  
 שְׁמֵשׁא דְנִהִיר לְסִיְהָרָא, דִּכְדִּי אֲתַחְזִי בְּהֵדָה פְּדִין נִהְרָא,  
 וְאֲתַנְהִיר וְזָרַח מֵאַתֵּר עֲלָאָה דְקַיִמָא עֲלֵיהּ, מִתְמַן זָרַח  
 תְּדִיר. וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ, לְאַזְדַּוּוּגָא בְּהֵדָה דְסִיְהָרָא. (קהלת א)  
 הוֹלֵךְ אֶל דְרוֹם, דְּאִיהוּ יְמִינָא וְשׂוּי תּוֹקֶפִיָּה בֵּיהּ, וּבְגִין  
 דְּתוֹקֶפִיָּה בֵּיהּ, כָּל חֵילָא דְגוּפָא בִּימִינָא הוּא וּבֵיהּ תְּלִיא.  
 וּלְבַתֵּר סוּבֵב אֶל צְפוֹן, נִהִיר לְסִטְרָא דָּא וְנִהִיר לְסִטְרָא  
 דָּא. סוּבֵב סוּבֵב הוֹלֵךְ הָרוּחַ, בְּקַדְמִיתָא פְּתִיב שְׁמֵשׁ,  
 וְהִשְׁתָּא רוּחַ. אֶלָּא כֹּלָּא חַד וְרוּזָא חֲדָא, וְכֹל דָּא בְּגִין  
 דְּסִיְהָרָא אֲתַנְהָרָא מִנִּיהּ וַיִּתְחַבְּרוֹן תְּרוּוּיָהּ.

תָּא חֲזִי, כִּד אֲתָא אַבְרָהָם לְעֵלְמָא חֲבִיק לָהּ לְסִיְהָרָא  
 וְקָרִיב לָהּ, פִּיּוֹן דְּאֲתָא יִצְחָק אֶחָיד בָּהּ וְאֲתַקִּיף בָּהּ  
 כְּדָקָא יְאוּת, וּמִשִּׁיךְ לָהּ בְּרַחֲמֵי, כְּמָה דְּאֲתַמַּר דְּכַתִּיב,  
 (שִׁיר הַשִּׁירִים ב) שְׂמֵאלוֹ תַחַת לְרֵאשׁ. פִּיּוֹן דְּאֲתָא יַעֲקֹב, כְּדִין  
 אֲתַחְבֵּר שְׁמֵשׁא בְּסִיְהָרָא וְאֲתַנְהִיר, וְאֲשַׁתְּכַח יַעֲקֹב שְׁלִים  
 בְּכֹל סִטְרִין, וְסִיְהָרָא אֲתַנְהִירָת וְאֲתַתְּקַנַּת בְּתַרִּיסַר  
 שְׁבַטִין.

פֶּתַח רַבִּי יְהוּדָה וְאָמַר (תהלים קלד) הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת יְיָ כֹּל  
 עַבְדֵי יְיָ וְגו'. הַאי קָרָא אוּקְמוּנָה, אֲבָל תָּא חֲזִי,  
 הִנֵּה בָּרְכוּ אֶת יְיָ, וּמֵאן אֵינּוֹן דִּיתְחַזּוֹן לְבָרְכָא לִיהּ

לְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, כָּל עֲבָדֵי יי, בְּגִין דְּכָל בַּר נִשׁ (דף קלז)  
 בְּעֵלְמָא מִיִּשְׂרָאֵל אַף עַל גַּב דְּכֻלָּא יִתְחַזֵּן לְבִרְכָא  
 לִיה לְקוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּרִכְתָּא דְּבְגִינֵיהּ יִתְבְּרַכּוּן  
 עֲלֵאִין וְתִתְּאִין מֵאֵן הִיא, הֵהִיא דְּבְרַכִּין לִיה עֲבָדֵי יי וְלֹא  
 כְּלָהּ. וּמֵאֵן אֵינּוּן דְּבְרַכְתְּהוּן בְּרִכְתָּא, הָעוֹמְדִים בְּבֵית יי  
 בְּלִילוֹת, אֲלִין אֵינּוּן דְּקִיִּמוּ בְּפִלְגוֹת לִילִיא וְאִתְעָרִי  
 לְמִקְרִי בְּאוֹרֵייתָא. אֲלִין קִיִּמֵי בְּבֵית יי בְּלִילוֹת, דְּהֵא  
 כְּדִין קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתִי לְאַשְׁתַּעְשַׁעָא עִם צְדִיקִיא  
 בְּגַנְתָּא דְּעֵדֶן. וְאַנְן קִיִּמֵי הֵכָא לְאַתְעָרָא בְּמִלֵּי  
 דְּאוֹרֵייתָא, נִימָא בְּמִלֵּי דִּיצְחָק, דְּאַנְן בֵּיהּ.

מְדַרְשׁ הַנֶּעְלָם

וַיְהִי יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה.  
 רַבִּי בּוּ בְּשֵׁם רַבִּי יוֹסִי פְתַח  
 וְאָמַר, (שִׁיר הַשִּׁירִים א) יִשְׁקֵנִי  
 מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ וְגו', בְּכַמָּה  
 מַעֲלוֹת נִבְרָא הָעוֹלָם,  
 דְּתַנְיִן אָמַר רַבִּי אַחָא בַר  
 יַעֲקֹב, כָּל מָה שֶׁבְּרָא קוֹדֶשׁא  
 בְּרִיךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹת שְׁלוֹ  
 חוּץ מִמֶּנּוּ הָיוּ בְּשִׁתּוּף. וּמִי  
 אָמַר רַבִּי אַחָא הֲכִי, חָס  
 וְשָׁלוֹם, דְּהֵא בְּמַלְאָה דָּא יִסְגִּי  
 פְּלוּגְתָּא בְּעֵלְמָא, דָּאִי תִימָא

פְּתַח רַבִּי יִצְחָק וְאָמַר.

(בראשית כד) וַיְהִי יִצְחָק

בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת  
 רַבֵּקָה וְגו'. בֶּן אַרְבָּעִים  
 שָׁנָה, אֲמַאי אֲתָא לְמַמְנֵי  
 הֵכָא דְּהוּא בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה  
 כִּד נָסִיב לָהּ לְרַבֵּקָה, אֲלֹא  
 וְדֵאִי הָא אֲתַכְלִיל יִצְחָק  
 בְּצַפּוֹן וְדָרוֹם, בְּאַשָּׁא וּמִיא,  
 וְכִדִּין הוּא יִצְחָק בֶּן אַרְבָּעִים  
 שָׁנָה בְּקַחְתּוֹ אֶת רַבֵּקָה.

הַכִּי, הַמְּלֹאכִים שֶׁהֵם  
נִבְרָאִים רוּחַ הַקֹּדֶשׁ מִמֶּשׁ,  
יֹאמֵר שֵׁשׁ שְׁתוּף בָּהֶם, הָא  
כָּל אֶפְיָא דְדַהּוֹן וְדִידוֹן  
שׁוּיִין.

אָמַר רַבִּי אָבָא, בְּמַלְהָ דָא  
יִסְגִי פְּלוּגְתָא בְּעֵלְמָא, דְּהָא  
תַּנּוּן בְּמַתְנִיתִין דִּידוֹן, דְּכָל  
דְּעֵבֵד קוּדְשָׁא בְּרִידָא הוּא,  
עֵבֵד כְּגוֹן גּוּפָא וְנִשְׁמָתָא,  
וְאִי תִימָא דְהָא לִית גּוּפָא  
לְמַלְאכִים, כְּדָא הוּא. אֲבָל  
לִית אִינוּן יְכָלִין לְמַעֲבֵד  
עֲבִידָתָא, עַד שִׁישְׁתַּתְּף בְּהוּ  
הָהִיא נִשְׁמָתָא קַדִּישָׁא,  
דְּהָיָא סִינְעָא דְלַעִילָא,  
וּבְהָאִי גּוּוּנִי כָּל מְאִי דְעֵבֵד  
אֶצְטְרִיד לְהָהִיא סִינְעָא  
דְלַעִילָא מְנִיה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּהָהִיא  
שְׁעָתָא דְזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִידָא  
הוּא לְאַחֲזָא מִתְיָא, וְהָא  
סוּפָא כָּל (ס"א עֲקָתִין), עֲמִיקִין  
(ס"א עֲתִיקִין) בְּאַרְבְּעִים לְהוּי.  
וְגִזְרָא קִיִּים, (דְּבָרִים כ"ד) אַרְבְּעִים

כְּמַרְאָה תְּקֻשָׁת, יְרוּק תּוֹר  
סוּמָק. בֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים אַחִיד  
בָּהּ, כִּד אַחִיד בָּהּ בְּרַבְּקָה.  
וְכִד אֹלִידָא, אֹלִיד בֶּן  
שְׁשִׁים, לְאֹלִדָא כְּדָקָא  
יָאוּת בְּגִין דִּיפּוּק יַעֲקֹב  
שָׁלֵם, מִבֶּן שְׁשִׁים שָׁנָה  
כְּדָקָא יָאוּת, וְכִלְהוּ אַחִיד  
לְהוּ יַעֲקֹב לְבַתָּר, וְאַתְעֵבִיד  
גְּבַר שְׁלִים.

בֵּת בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי מִפְּדִין  
אַרְם אַחֹת לְבִן  
הָאֲרָמִי, מְאִי אַכְפַּת לָן כּוּלִי  
הָאִי, דְּהָא כְּבַר אֲתָמַר (בְּרַאשִׁית  
כ"ד) וּבְתוּאֵל יֵלֵד אֶת רַבְּקָה  
וְגו', וְהִשְׁתָּא אָמַר בֵּת  
בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי וּלְבַתָּר מִפְּדִין  
אַרְם, וּלְבַתָּר אַחֹת לְבִן  
הָאֲרָמִי. אֲלָא אוּקְמוּהָ,  
דְּהוּת בֵּין רְשָׁעִים וְאִיהִי לָא  
עֲבַדַּת כְּעוּבְדֵיהוּ, דְּהוּת בֵּת

יִכְנּוּ לֹא יוֹסִיף. סוּף הַלִּיכְתָּם  
 שֶׁל יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר בַּשָּׁנָה  
 הָאַרְבָּעִים. אַרְבָּעִים שָׁנָה  
 קוֹדֵם תְּחִילַת הַגּוֹף, מִמִּתְּנֵת  
 לוֹ הַנְּשֻׁמָּה בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל.  
 בַּשָּׁנָה הָאַרְבָּעִים יְקוּמוּן  
 הַגּוֹפּוֹת מֵעִפְרָא. בְּאַרְבָּעִים  
 נִכְלָא הַנְּשֻׁמָּה, הִדָּא הוּא  
 דְכְּתִיב, (בראשית ז) וַיְהִי הַנְּשֻׁמָּה  
 עַל הָאָרֶץ אַרְבָּעִים יוֹם,  
 וְכְתִיב (בראשית ז) וַיְהִי מִקֵּץ  
 אַרְבָּעִים יוֹם וַיִּפְתַּח נֹחַ. זְמַן  
 גְּאוּלְתָּם שֶׁל יִשְׂרָאֵל, בַּשָּׁנָה  
 הָאַרְבָּעִים הוּא. וּבַחֲמִשִּׁים  
 אֲתָא יֵשׁוּב עַלְמָא, דְּהִיא  
 הַיּוֹבֵל. הַחֲזֵרַת הַנְּשֻׁמָּה  
 לַגּוֹף, בַּשָּׁנָה הָאַרְבָּעִים,  
 שְׁהִמְתִּינָה לוֹ בְּאַרְצֵי יִשְׂרָאֵל.  
 הִדָּא הוּא דְכְּתִיב וַיְהִי יִצְחָק  
 בֶּן אַרְבָּעִים שָׁנָה, שְׁהִמְתִּין  
 לַגּוֹף. בְּקַחְתּוֹ אֶת רַבְּקָה,  
 בְּהַכְּנָסְתָּהּ בַּגּוֹף הַמְּזוּמָן לוֹ.  
 בְּאוֹתָהּ שָׁעָה בְּהַכְּנָסְתָּהּ בּוֹ,  
 אֵין תְּאוֹתָם וְכַסּוּפָם אֶלָּא  
 לִיהֲנוּת מְזִיו הַשְּׂכִינָה וְלִיזוּן

בְּתוֹאֵל וּמִפְדָּן אָרָם, וְאַחוֹת  
 לָבָן, וְכִלְהוֹ חֲיִיבִין  
 לְאַבְאָשָׁא, וְהִיא סִלְקָא  
 עוֹבְדִין דְּכַשְׂרָן וְלֹא עֲבַדַת  
 כְּעוֹבְדֵי־הוֹ.

הַשְּׂתָא אֵית לְאַסְתִּכְלָא,  
 אֵי רַבְּקָה הָוֹת בֵּת  
 עֲשְׂרִין שָׁנִין אוֹ יִתִּיר, אוֹ בֵּת  
 שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה, כִּדִּין הוּא  
 שְׁבַחָא דִּילָהּ דִּלָּא עֲבַדַת  
 כְּעוֹבְדֵי־הוֹ, אָבֵל עַד כְּעַן  
 בֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים הָוֹת, מֵאֵי  
 שְׁבַחָא דִּילָהּ. אָמַר רַבִּי  
 יְהוּדָה בֵּת שְׁלֹשׁ שָׁנִים הָוֹת,  
 וְעַבִּידַת לְעַבְדָּא כָּל הַהוּא  
 עוֹבְדָא.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אֵף עַל גַּב  
 הַכּוֹלֵי הֵאֵי עֲבַדַת,  
 לֹא יִדְעֵנָא עוֹבְדָהָ אֵי  
 אֵינוּן כְּשִׂרָאן אוֹ לָאו. (דף קלז ע"א)  
 אֶלָּא, תָּא חֲזִי, כְּתִיב, (שיר

מְזוּיָה, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב,  
 (שיר השירים א) יִשְׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת  
 פִּיהוּ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, יִשְׁקֵנִי  
 יִפְרֻנְסֵנִי, שְׂאִין פְּרֻנְסָתָן  
 אֵלָא לִיְהֵנּוֹת וְלִיּוּזָן מְזוּיָה  
 שֶׁל מַעְלָה. אָמַר רַבִּי יוֹסִי  
 סוֹפִיָה דְקָרָא מוֹכַח דְכְּתִיב,  
 (שיר השירים א) כִּי טוֹבִים הוֹדִיק  
 מִיּוֹזָן.

בַּת בְּתוּאֵל בַּת בְּתוֹ שֶׁל אֵל.  
 רַב הוֹנָא אָמַר, לֹא כָד הוּא,  
 וְאַנָּא הוּיָת בְּכַרְפֵי הַיָּם  
 וְשָׁמַעְנָא דְהוּוּ קָרָאן לְהַהוּא  
 גְּרָמָא דְשַׁדְרָה, הַהוּא  
 דְאֶשְׁתָּאֵר בְּקַבְרָא מְכָל  
 גּוֹפָא, בְּתוּאֵל רַמְאָה.  
 שְׂאֵלִית עֲלֵיהּ, אָמְרוּ דְהוּא  
 כְּרִישָׂא (דמנא) דְחוּנָא, דְאִיהוּ  
 רַמְאָה, וְהַהוּא גְּרָמָא הוּא  
 רַמְאָה מְכָל שְׂאֵר גְּרָמֵי.

דְתַאנָּא אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן,  
 הַהוּא גְּרָמָא לְפָה אֶשְׁתָּאֵר  
 בְּקִיּוּמָא יִתִּיר מְכָל שְׂאֵר  
 גְּרָמֵי. מְשוּם דְאִיהוּ רַמְאָה.  
 וְלִית סְבִיל טַעְמָא דְמוֹנָא

הַשִּׁירִים ב) כְּשׁוֹשָׁנָה בֵּין הַחוּחִים  
 כֵּן רַעֲיָתִי בֵּין הַבָּנוֹת.  
 כְּשׁוֹשָׁנָה, דָּא כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל  
 דְאִיהִי בֵּין אוֹכְלוּסָהָא  
 כּוֹרְדָא בֵּין כּוּבִין. וְרָזָא  
 דְמָלָה, יִצְחָק אֶתִּי מִסְטָרָא  
 דְאַבְרָהָם דְאִיהוּ חֻסְדַּת עֲלָאָה  
 וְעֵבִיד חֻסְדַּת עִם כָּל בְּרִיּוּן,  
 וְאַף עַל גַּב דְאִיהוּ דִּינָא  
 קְשִׁיא. וְרַבָּקָה אֶתֶת מִסְטָרָא  
 דְדִינָא קְשִׁיא וְאֶסְתְּלִקַּת  
 מִבִּינֵיהוּ וְאֶתְחַבְּרַת בִּיצְחָק,  
 דְהָא רַבָּקָה מִסְטָרָא דְדִינָא  
 קְשִׁיא אֶתִּיא, וְאַף עַל גַּב  
 דְאִיהִי מִסְטָרָא דְדִינָא רַפִּיא  
 הוּת, וְחוּטָא דְחֻסְדַּת תְּלִי בָּהּ  
 וְיִצְחָק דִּינָא קְשִׁיא וְאִיהִי  
 רַפִּיא, כְּשׁוֹשָׁנָה בֵּין הַחוּחִים  
 הוּוּ. וְאִי לָאו דְאִיהִי רַפִּיא,  
 לָא יְכִיל עַלְמָא לְמַסְבֵּל  
 דִּינָא קְשִׁיא דִּיצְחָק. כְּגוּוֹנָא



דְּבַנֵי נִשְׂאָה כִּשְׂאָר גְּרָמֵי,  
וּבְגִינֵי כֶּד הוּא תַקִּיף מְכַל  
גְּרָמֵי וְהוּא לִיהוּי עֶקְרָא  
דְּגוּפָא אֲתַבְּנֵי מִנִּיה. הֲדָא  
הוּא דְכַתִּיב בַּת בְּתוּאֵל  
הָאֲרָמִי.

וְתֵאנָא אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן,  
הוּא רַמְאֵי וּמַעוֹלָם רַמְאֵי,  
וְשָׁכַן יַעַר הָרַע דְּאִיהוּ רַמְאֵי.  
הֲדָא הוּא דְכַתִּיב בַּת  
בְּתוּאֵל הָאֲרָמִי גְּרָמָא  
רַמְאָה. מַפְדֵּן אָרֶם, מַצְמֵד  
רַמְאִין, כְּדִתְנִן פְּדִנָא דְתוֹרָא  
שֶׁהוּא צְמֵד. אַחֹת לָבֵן,  
אַחֹת יַעַר הָרַע הָאֲרָמִי,  
כְּדִתְנִן, בְּתַחֲלָה שְׁהִיָּה מְנוּוֹל  
בְּחַטָּאוֹת בְּזֵה הָעוֹלָם נִקְרָא  
לוֹט. לַעֲתִיד לָבֵא שְׁלֵא יְהֵא  
מְנוּוֹל כְּדְבִקְדָמִיתָא, כְּמֵאן  
דְּסָחֵי וּמַטְבִּיל מְסַאֲבוֹתִיהָ,  
קָרְאֵן לִיהָ לָבֵן. עַל כָּל פְּנִיָּם  
אִין יַעַר הָרַע בְּטַל מִן  
הָעוֹלָם.

תָּא שְׁמַע, דְּהִכִּי אָנִן  
אוֹקִימָנָא בְּמַתְנִיתָא. שְׁתֵּי

דָּא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא  
מְזוּוּג זְווגִין בְּעֶלְמָא, חַד  
תַּקִּיף וְחַד רַפִּיא בְּגִין  
לְאַתְתַּקְנָא כְּלָא וְיִתְבַּסֵּם  
עֶלְמָא.

פְּתַח רַבִּי יְהוּדָה אֲבַתְרִיהָ  
וְאָמַר, (בראשית כה)

וַיַּעֲתֵר וַיִּצְחַק לֵי לְנֹכַח  
אִשְׁתּוֹ. מֵהוּ וַיַּעֲתֵר, דְּקָרִיב  
לִיהָ קָרְבָּנָא, וְצִלֵּי עָלָהּ. וּמֵה  
קָרְבָּנָא קָרִיב. עוֹלָה קָרִיב,  
דְּכַתִּיב, (בראשית כה) וַיַּעֲתֵר לוֹ  
יְי, כְּתִיב הֲכֵא וַיַּעֲתֵר לוֹ יְי,  
וּכְתִיב הָתָם (שמואל ב כד) וַיַּעֲתֵר  
אֱלֹהִים לְאָרֶץ וְגו', מֵה לְהֵלֵן  
קָרְבֵן אַף כָּאֵן קָרְבֵן. כְּתִיב  
וַיַּעֲתֵר יִצְחָק, וּכְתִיב וַיַּעֲתֵר  
לוֹ, דְּנִפְק אִשָּׁא מְלַעֲיִלָא  
לְקַבְּלָא אִשָּׁא דְלַתְתָּא.

דְּבַר אַחַר, וַיַּעֲתֵר יִצְחָק.  
דְּצִלֵּי צְלוֹתִיהָ, וְחַתֵּר

בְּנוֹת לוֹט שֶׁהֵן שְׁתֵּי כַּחוֹת  
הַגּוֹף הַמְעוֹרְרוֹת לַיָּצֵר הָרָע,  
עֲבָשׂוּ שְׂאִינּוֹ מְנוּוֹל כָּל כֶּךָ  
וְנִטְבַּל מִלְּכָלוּכוֹ נִקְרָא לָבוֹן,  
וְאוֹתָן שְׁתֵּי בְּנוֹת אֵינָן  
בְּטָלוֹת מִמַּשׁ, הֵדָא הוּא  
דְּכַתִּיב, (בראשית כט) וּלְלָבוֹן  
שְׁתֵּי בְּנוֹת. אָמַר רַבִּי יוֹסִי  
כֶּךָ הוּא, תַּמָּן כְּתִיב בְּכִירָה  
וְצַעֲרָה וְהֵכָא כְּתִיב גְּדוּלָּה  
וְקַטְמָנָה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אֲבָל אֵינָן  
בְּכַח לַעֲשׂוֹת רָע וְלַהֲתַעֲוֹר  
לַיָּצֵר הָרָע כְּמַתְחַלָּה. מִשְׁמַע  
דְּכַתִּיב שֵׁם הַגְּדוּלָּה לְאֵה,  
שְׁלֵאָה מִכְּחָה וּמִרְשַׁעְתָּה.  
וְשֵׁם הַקַּטְמָנָה רַחֵל, שְׂאִין בָּהּ  
כַּח הַמְתַּעֲוֶרֶר, כְּמָה דַּאתָּ  
אָמַר, (ישעיה נג) וּבְרַחֵל לִפְנֵי  
גּוֹזְזִיָּה נֶאֱלָמָה. אָמַר רַב  
הוּנָא, זֶה יָצֵר הָרָע וּשְׁתֵּי  
בְּנוֹתָיו, מִתְחַלְּפוֹת מִכְּמוֹת  
שְׁהִיוּ בְּרֵאשׁוֹנָה. בְּתַחֲלָה  
לוֹט, מְקוּלָּל מְנוּוֹל. עֲבָשׂוּ  
לָבוֹן, מְלוּבָן, שְׂאִינּוֹ מְקוּלָּל

חֲתִירָה לְעֵילָא לְגַבִּי מְזֻלָּא  
עַל בְּנִין, דְּהָא בְּהָהוּא אֲתֵר  
תְּלִיין בְּנִין, דְּכַתִּיב, (שמואל א  
א) וְתַתְּפִלֵּל עַל ה', וּכְדִין  
וַיַּעֲתֵר לוֹ יי, אַל תִּקְרִי  
וַיַּעֲתֵר לוֹ אֶלֶּא וַיַּחֲתֵר לוֹ,  
חֲתִירָה חֲתֵר לִיהַ קוּדְשָׁא  
בְּרִיךְ הוּא, וְקַבִּיל לִיהַ,  
וּכְדִין וְתֵהֵר רַבָּקָה אֲשֶׁתּוֹ.

תָּא חֲזִי, עֲשְׂרִין שְׁנִין  
אֲשֶׁתְּהִי יִצְחָק עִם  
אֲתַתִּיהַ וְלֹא אוֹלִידַת, עַד  
דְּצִלִּי צְלוֹתִיהַ. בְּגִין  
דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתֵרְעִי  
בְּצְלוֹתְהוֹן דְּצַדִּיקִיא,  
בְּשַׁעְתָּא דְּבַעָאן קַמִּיהַ  
צְלוֹתְהוֹן עַל מַה דְּאֶצְטְרִיכוּ.  
מַאי טַעְמָא, בְּגִין דִּיתְרַבִּי  
וַיִּתּוֹסֶף רַבּוֹת קוּדְשָׁא לְכָל  
מָאן (דף קלז ע"ב) דְּאֶצְטְרִיךְ  
בְּצְלוֹתְהוֹן דְּצַדִּיקִיא.

וּמְנוּחַל בְּנִיּוּלוֹ כְּבָרָא שׁוֹנָה.  
 בְּתַחֲלָה שְׁתֵּי בְנוֹתָיו חֲזָקוֹת  
 כָּל אַחַת וְאַחַת בְּכַחַהּ,  
 וְעַכְשָׁיו שֵׁם הַגְּדוּלָה לְאַה,  
 לְאַה כְּלֹא כַח, לְאַה כְּלֹא  
 חֲזוּק, לְאַה מִמַּעֲשֵׂיהָ  
 הֵרָא שׁוֹנִים. וְשֵׁם הַקְּטָנָה  
 רַחֵל, כְּדָקְאֲמָרָן, וְלֹא כְמוֹת  
 שְׁהִיוּ בְרָא שׁוֹנָה.

אָמַר רַבִּי אַחָא בַר יַעֲקֹב,  
 הָא תְּחִי, מַה כְּתִיב, וַיַּעֲתֵר  
 יִצְחָק לַה' לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ כִּי  
 עָקְרָה הִיא. אָמַר רַבִּי אַחָא  
 מִפְּנֵי מָה הִיא עָקְרָה, מִפְּנֵי  
 שִׁיְצַר הָרַע אֵינּוּ נִמְצָא בְּכַחוֹ  
 בְּעוֹלָם, וְעַל כֵּן אֵין נִמְצָא  
 פְּרִיָּה וּרְבִיָּה זוּלָתֵי בְּתַפְלָה,  
 מַה כְּתִיב, וַיַּעֲתֵר לוֹ ה'  
 וַתַּהַר רַבְּקָה אִשְׁתּוֹ. בֵּינָן  
 שְׁמַתְעוֹרֵר יֵצֵר הָרַע, נִמְצָא  
 פְּרִיָּה וּרְבִיָּה.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, אִם כֵּן מַה  
 הִפְרַשׁ בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה  
 לְאוֹתוֹ הַזְּמַן, וְעוֹד דְּהָא קָרָא  
 קָאמַר דְּקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא

תָּא תְּחִי, אַבְרָהָם לָא צִלִּי  
 קָמִי קוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא  
 דִּיתֵן לִיָּה בְּנִין, אָף עַל גַּב  
 דְּשָׂרָה עָקְרָה הוּת. וְאִי  
 תִּימָא, הָא כְּתִיב, (בראשית טו)

הֵן לִי לֹא נָתַתָּ זָרַע, הֵהוּא  
 לָא בְּגִין צְלוֹתָא הוּהוּ (נ"א הוּוּא

לָא בְּעֵי בְּנִין) אֶלָּא כְּמָאן  
 דְּמִשְׁתַּעֵי קָמִי מְרִיָּה. אֲבָל  
 יִצְחָק צִלִּי עַל אֶתְתִּיָּה, בְּגִין  
 דְּהָא אִיהוּ הוּהוּ יָדַע דְּלֹא  
 אִיהוּ עָקֵר אֶלָּא אֶתְתִּיָּה,  
 דִּיִּצְחָק הוּהוּ יָדַע בְּרוּא  
 דְּחַכְמָתָא, דִּיֵּעֲקֹב זְמִין  
 לְמִיפָק מִנִּיהּ בְּתַרִּיסַר  
 שְׁבַטִין, אֲבָל לָא יָדַע אִי  
 בְּהֵאִי אֶתְתָא אִי בְּאַחֲרָא,  
 וְעַל דָּא לְנֹכַח אִשְׁתּוֹ וְלֹא  
 לְנֹכַח רַבְּקָה.

אָמַר הֵהוּא רַבִּיא בְּרִיָּה  
 דְּרַבִּי יְהוּדָה, אִי הָכִי

עֲבִיד. אָמַר רַבִּי אֲחָא, כִּף  
הוּא, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיד הוּא  
אַתְעַר לִיה לְהוּא עֲנִינָא  
דְּצָרִיד לְזוּנָא, וְלֹא לְכָל  
שְׁעָתָא דִּיהָא תְּדִיר עִם בַּר  
נֶשׁ כְּמוֹ כְּעָן, דְּאִיהוּ אֲשַׁתְּבַח  
תְּדִיר וְחֲטָאן בִּיה בְּנֵי נָשָׂא,  
אֲלֹא לְהוּא זוּנָא בְּלַחֲדוּי,  
וְאַתְעָרוּתָא תְּהִיא,

אַתְעָרוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיד  
הוּא לִיהוּי, הֲדָא הוּא  
דְּכֹתִיב, (יחזקאל לו) וְהִסִּירוּתִי  
אֶת לֵב הָאָבֶן מִבְּשָׂרְכֶם  
וְנִתְּתִי לָכֶם לֵב בָּשָׂר. מְהוּ  
לֵב בָּשָׂר. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה,  
לֵב לְהוּצִיא בָּשָׂר וְלֹא לְדַבֵּר  
אַחַר.

רַבִּי יֶצְחָק בְּרַבִּי יוֹסִי הָוָה  
אֲתִי מִקְפּוֹטְקִיא לְלוּד, פְּנַע  
בִּיה רַבִּי יְהוּדָה. אָמַר לִיה  
רַבִּי יֶצְחָק, תֵּאמַר דְּחִבְרָנָא  
חֲפִימִי מִתְּנִיתָא אֲתַעְרוּ  
לְהֵא עֲנִינָא, דִּיעַר הָרַע  
יִתְנָשִׁי מִן עֲלָמָא בַר תְּהִיא  
שְׁעָתָא לְזוּנָא. אָמַר לִיה,

אֲמַאי לָא רַחִים לִיה יֶצְחָק  
לִיעֵקֵב כָּל כִּף כְּמוֹ לִיעֵשׂו,  
הוּאִיל וְהוּא יָדַע דְּזַמִּין אִיהוּ  
לְקַיָּמָא מַנִּיה תְּרִיסַר  
שְׁבֻטִין. אָמַר לִיה שְׁפִיר  
קְאֻמְרַת, אֲלֹא כָּל זִינָא  
רַחִים לִיה לְזִינִיה וְאַתְמַשִּׁיךְ  
וְאָזִיל זִינָא בְּתַר זִינִיה.

תָּא חַזִּי, עֵשׂו נִפְק סוּמָק  
כְּמָה דְּכֹתִיב, (בראשית סד)  
וַיֵּצֵא הָרֵאשׁוֹן אֲדָמוֹנִי כְּלוֹ  
וְגו', וְאִיהוּ זִינָא דִּיעֵצְחָק  
דְּאִיהוּ דִּינָא קְשִׂיא  
דְּלַעִילָא, וְנִפְק מַנִּיה עֵשׂו,  
דִּינָא קְשִׂיא לְתַתָּא דְּדַמִּיא  
לְזִינִיה, וְכָל זִינָא אָזִיל  
לְזִינִיה, וְעַל דָּא רַחִים לִיה  
לִיעֵשׂו יִתִּיר מִיעֵקֵב כְּמָה  
דְּכֹתִיב, (בראשית סד) וַיֵּאָהֵב  
יֶצְחָק אֶת עֵשׂו כִּי צִיד בְּפִיו.  
כְּתִיב הֲכֹא כִּי צִיד בְּפִיו,

חַיִּיךְ הָכִי אֶצְטְרִיךְ יַעַר הָרַע  
 לְעוֹלָם כְּמִטְרָא לְעוֹלָם,  
 דְּאֵלְמִלָּא יַעַר הָרַע, חֲדוּתָא  
 דְּשִׁמְעָתָא לֹא לִיְהוּי, אֲבָל  
 לֹא מְנוּלָה בְּקַדְמִיתָא  
 לְמַחְטֵי בֵּיהּ. הֵדָא הוּא  
 דְּכְתִיב, (ישעיה יא) לֹא יֵרְעוּ  
 וְלֹא יִשְׁחִיתוּ בְּכֹל הַר קְדוֹשִׁי  
 וְגו'. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, הוּא  
 לְבָא דְּמְדוּרִיהּ דִּי יַעַר הָרַע  
 בֵּיהּ. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר,  
 לְבָא טָבָא, בְּנִינָא דְּגוּפָא  
 וְנִשְׁמָתָא, וּבְגִין כֶּךָ כְּתִיב  
 (דברים ז) וְאֶהְבֶּתְ אֶת ה'  
 אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל לִבְבְּךָ דִּהוּא  
 עֲקָרָא דְּכָלָא.

כַּד אָתָּא רַב כְּהֵנָּא אָמַר,  
 הָכִי אָמְרִין מְשִׁמְיְהוֹן דְּמֵאֲרִי  
 מִתְנִיתָא, תְּרִי בְּנִינִין  
 דְּגוּפָא אֵינּוּן, כְּבָדָא וְלְבָא.  
 דְּאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר רַבִּי  
 יְהוּדָה, כְּבָדָא וְלְבָא אֵינּוּן  
 מְנַהֲגֵי גוּפָא בְּכֹל סְטְרֵי  
 אֲבָרוּי, מְנַהֲגָא דְּרִישָׁא  
 מוֹחָא. אֲבָל דְּגוּפָא אֵינּוּן

וְכְתִיב הָתָם (בראשית י) עַל כֵּן  
 יֹאמַר כְּנִמְרֹד גְּבוּר צִיד לְפָנָי  
 יי

אָמַר רַבִּי יִצְחָק, כְּתִיב,  
 (בראשית כה) וַיִּתְרַצְצוּ

הַבְּנִים בְּקִרְבָּה וְתֹאמַר אִם  
 כֵּן לָמָּה זֶה אֲנֹכִי וְתִלְךָ  
 לְדָרֵשׁ אֶת יי, לְאֵן אֶתֶר  
 אֲזַלְתָּ. לְבִי מְדַרְשָׁא דְּשֵׁם  
 וְעֵבֶר. וַיִּתְרַצְצוּ הַבְּנִים  
 בְּקִרְבָּה, דְּתַמְן הָוָה תְּהוּא  
 רָשַׁע דִּיעָשׂוּ אֲגַח קִרְבָּא בֵּיהּ  
 בִּיעֵקֵב. וַיִּתְרַצְצוּ, אֶתְבְּרוּ  
 כְּמָה דְּאֲמַרִּינּוּן, רָצִץ אֶת  
 מוֹחוֹ. אֶתְבְּרוּ דָּא עִם דָּא  
 וְאֶתְפְּלְגוּ. תָּא חֲזִי, דָּא  
 סְטְרָא דְּרוּכְבַּ נְחָשׁ, וְדָא  
 סְטְרָא דְּרוּכְבַּ עַל פְּרֻסְיָא  
 שְׁלִימָתָא קְדִישָׁא בְּסְטְרָא  
 דְּשִׁמְשָׁא, לְשִׁמְשָׁא (דף קל"ח ע"א)  
 בְּסִיְהָרָא.

תְּרִין וְקַדְמָאָה הוּא כְּבִדָּא,  
תְּנִינָא לְבָא. וְהֵינֵנו דְּכְתִיב  
בְּפִרְשָׁתָא, (בראשית כח)  
וַיִּתְרוּצְצוּ הַבָּנִים בְּקַרְבָּה,  
אֵלֶּיךָ תְּרִין בְּנֵינִי דְגוּפָא.

מֵאֵי טַעְמָא וַיִּתְרוּצְצוּ. מִשּׁוּם  
דְּלְבָא (אֲתַעְרוּ) אֲתַנְשִׁי מִנִּיה  
יֵצֵר הָרַע. וַיִּתְרוּצְצוּ, (שְׁאֵלוּ)  
וַיִּשְׁלְיוּ מִכְּפֵי לֵיה. אֲלָא אָמַר  
רַב הוּנָא, וַיִּתְרוּצְצוּ וַיִּשְׁכְּרוּ,  
כְּלוּמַר נִשְׁכַּר פָּחַם וְחִילָם.  
אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, הַגּוֹף מֵהוּ  
אוֹמֵר, אִם כֵּן לָמָּה זֶה אֲנֹכִי  
וְלָמָּה נִבְרָאתִי. מִיָּד (בראשית  
כח) וַתִּלְךְ לְדָרֶשׁ אֶת ה'.

(בראשית כח) וַיֹּאמֶר ה' לָהּ שְׁנֵי  
גוֹיִם בְּבִטְנָךְ וּשְׁנֵי לְאֻמִּים  
וְגו'. אֵלּוּ הַשְּׁנַיִם גַּאִים הַכְּבִד  
וְהַלֵּב. רַבִּי יוֹסִי אָמַר, הַמּוֹחַ  
וְהַלֵּב. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר,  
הַמּוֹחַ אֵין בְּכֹלֵל זֶה, מִשְׁמַע  
דְּכְתִיב בְּבִטְנָךְ, וְהַמּוֹחַ אֵין  
בְּבִטֶן אֲלָא בְּרֵאשׁ. וּשְׁנֵי  
לְאֻמִּים מִמַּעַיְד וְגו', וְרַב  
יַעֲבֹד צְעִיר זֶהוּ הַכְּבִד  
שֶׁהוּא רַב וְגָדוֹל, וְהוּא

וְתָא תְּוִי, בְּגִין דְּאֲתַמְשֵׁךְ  
עָשׂו אַבְתְּרִיה דֵּההוּא  
נַחֲשׁ, אֲזִיל עֵמִיה יַעֲקֹב  
בְּעַקִּימָא, כְּנַחֲשׁ דְּאִיהוּ  
חַפִּים, וְאִיהוּ אֲזִיל בְּעַקִּימוּ,  
כְּמָה דְּאֲתָ אָמַר, (בראשית ג)  
וְהַנַּחֲשׁ הָיָה עָרוֹם וְגו',  
חַפִּים. וְעוֹבְדוֹי דִּיעַקֹב  
לְגַבִּיהָ הָיוּ לֵיה כְּנַחֲשׁ, וְהָכִי  
אַצְטְרִיךְ לֵיה, בְּגִין  
לְאַמְשַׁכָּא לֵיה לַעֲשׂו בְּתַרְיָה  
דֵּההוּא נַחֲשׁ, וַיִּתְפַּרֵּשׁ מִנִּיה,  
וְלֹא יְהִי לֵיה חוּלְקָא עֵמִיה  
בְּעַלְמָא דִּין וּבְעַלְמָא דְּאֲתִי.  
וְתַנִּינָן, בָּא לְהַרְגֵיךְ, אַקְדִּים  
אַנְתָּ וְקַטְלִיה. כְּתִיב, בְּבִטֶן  
עַקֹב אֶת אָחִיו דְּאִשְׁרֵי לֵיה  
לְתַתָּא, בְּהַהוּא עַקֹב, הָדָא  
הוּא דְּכְתִיב, (בראשית כח) וַיְדוּ  
אוֹחוֹת בְּעַקֹב עָשׂו, דִּשְׁוִי  
יְדוּי עַל הַהוּא עַקֹב לְאַכְפִּיָּא  
לֵיה.

מִשְׁמֵשׁ לִפְנֵי הַלֵּב. דָּאֵמַר  
 רַבִּי יְהוּדָה, הַכְּבֵד קוֹלֵט  
 הַדָּם וּמִשְׁמֵשׁ בּוֹ לִפְנֵי הַלֵּב.  
 (בראשית כה) וַיֵּצֵא הָרֹאשׁוֹן  
 אֲדָמוֹנִי. אָמַר רַב פְּהֵנָא,  
 הַכְּבֵד הוּא הָרֹאשׁוֹן וְהוּא  
 אֲדָמוֹנִי. לָמָּה הוּא אֲדָמוֹנִי,  
 עַל שְׂבוּלַע אֶת הַדָּם תַּחֲלָה.  
 רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לָמָּה  
 נִקְרָא שְׁמוֹ רֹאשׁוֹן, עַל שֶׁהוּא  
 רֹאשׁוֹן לְבִלְוַע הַדָּם מִכָּל  
 הַמַּאֲכָל, וְהוּא רֹאשׁוֹן לְדָם  
 אֲבָל לֹא לִיצִירָה. וּבְמֵאֵן  
 נוֹקִים וְרַב יַעֲבֹד צָעִיר, עַל  
 שֶׁהוּא רַב וְגִדּוֹל בְּשַׁעֲרוֹ מִן  
 הַלֵּב וְהוּא עוֹבֵד לְלֵב.

אָמַר רַבִּי אֲבָא, לָמָּה אֶתָּא  
 פְּרֻשַׁתָּא דָּא, אֵלֶּא לְאַחֲזָאָה  
 לְבָנֵי עֲלָמָא דְאָף עַל גַּב  
 דְּהֵיִיא שְׁלִימוֹתָא לִיהוּי  
 בְּאַרְעָא, אֲרַחֲיָה וְטַבְעִיָּה  
 דְּעֲלָמָא לָא אֲשַׁתַּנִּי. רַבִּי  
 יִיסָא אָמַר בֵּא וְרֵאָה הַכְּבֵד  
 הוּא הַצֵּד צִיד וְהוּא צִיד  
 בְּפִיּוֹ, וְהַלֵּב הוּא הַחוֹשֵׁב  
 וְהוּא (בראשית כה) יוֹשֵׁב אֲהָלִים

דְּבַר אַחַר וַיְדוּ אוֹחֹזֹת,  
 דָּלָא יְכִיל לְמִיפַק  
 מִנִּיהַּ מִכָּל וְכָל, אֵלֶּא וַיְדוּ  
 אוֹחֹזֹת בְּעֵקֶב יַעֲשׂוּ דָּא  
 סִיְהָרָא, דְּאֶתְכַסֵּיָא נְהוֹרָא  
 בְּגִין יַעֲקֹב דְּיַעֲשׂוּ, וְעַל דָּא  
 אֲצַטְרִיךְ לִיהַּ לְמִיְהֵךְ עֲמִיָּה  
 בְּחַכְמָתָא, בְּגִין לְדַחֲיָא לִיהַּ  
 לְתַתָּא וַיִּתְדַבֵּק בְּאַתְרֵיהַּ.

(בראשית כה) וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב.  
 קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא  
 קָרִי לִיהַּ יַעֲקֹב וְדָאִי. תָּא  
 חֲזִי, כְּתִיב, (בראשית כז) הָכִי  
 קָרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב, נִקְרָא שְׁמוֹ  
 לָא כְּתִיב, אֵלֶּא קָרָא שְׁמוֹ.  
 וַיַּעֲקֹבֵנִי, וְדָאִי חָמָא לִיהַּ  
 קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא דְּהָא  
 הֵהוּא חוּיָא קַדְמָאָה אִיהוּ  
 חַפִּים לְאַבְאָשָׁא, פִּיּוֹן דְּאֶתָּא  
 יַעֲקֹב, אָמַר הָא וְדָאִי חַפִּים  
 לְקַבְלֵיהַּ, וּבְגִין כֶּךָ קָרָא לִיהַּ  
 יַעֲקֹב.

הָדָא הוּא דְכְּתִיב (בראשית כח)  
וַיִּזְד יַעֲקֹב נְזִיד. חוֹשֵׁב  
מִחֲשָׁבוֹת, נוֹשֵׂא וְנוֹתֵן  
בַּתּוֹרָה.

וַיִּזְד יַעֲקֹב נְזִיד. רַבִּי בַּא  
בְּשֵׁם רַבִּי אַחָא אָמַר, לְעוֹלָם  
טַבְּעוּ שֶׁל עוֹלָם אֵינּוּ  
מִשְׁתַּנֵּה, בַּא וְרֵאָה, מַה  
כְּתִיב, וַיִּזְד יַעֲקֹב נְזִיד, כְּמָה  
דְּאֵת אָמַר אֲשֶׁר זָדוּ עֲלֵיהֶם  
וְתַרְגּוּמוֹ דְּחֲשִׁיבּוּ. כְּלוּמַר  
הַלֵּב חוֹשֵׁב וּמְהַרְהֵר בַּתּוֹרָה  
בִּידְעָת בּוֹרְאוֹ. מַה כְּתִיב,  
וַיָּבֹא עֲשׂו מִן הַשָּׂדֶה. וְהוּא  
עֵיִף. הַכְּבֵד שְׂדֵרְךָ טַבְּעוּ  
לְעֵאֵת וְלַצּוּר צִיד בְּפִיו  
לְבַלּוֹעַ וְאֵינּוּ מוֹעֵא, נִקְרָא  
עֵיִף. וְהוּא אוֹמֵר לֵלֵב, עַד  
שְׂאֵתָה מְהַרְהֵר בְּדְבָרִים  
אֵלּוּ בְּדְבָרֵי תוֹרָה, הַרְהֵר  
בְּאֲכִילָה וּבְשִׁתְיָה לְקַיִּים  
גּוֹפֵד. הָדָא הוּא דְכְּתִיב,  
וַיֹּאמֶר עֲשׂו אֵל יַעֲקֹב  
הַלְעִיטְנִי נָא מִן הָאֲדוּם  
הָאֲדוּם הַזֶּה, כִּי בֵן דְּרַבִּי

הָא (ק"ב ע"א) אוֹקִימָנָא בְּכָל  
אַתֵּר, וַיִּקְרָא סְתָם הָאִי  
הוּא דְרַגָּא בַּתְרָאָה, כְּמָה  
דְכְּתִיב, (ויקרא א) וַיִּקְרָא אֶל  
מֹשֶׁה וְגו'. וְהֵכָא וַיִּקְרָא שְׁמוֹ  
יַעֲקֹב, בְּכָל אֵתֵר שְׁמִיָּה לָא  
אַקְרִי (ד"א ל"ג אָלָא) עַל יְדָא  
דְּבֵר נָשׁ. בְּאַתֵּר אַחְרָא מַה  
כְּתִיב, (בראשית לג) וַיִּקְרָא לוֹ  
אֵל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, קוּדְשָׁא  
בְּרִיךְ הוּא קָרָא לֵיהּ לְיַעֲקֹב  
אֵל. אָמַר לֵיהּ, אָנָּא אֱלֹהָא  
בְּעֵלְאִי וְאַנְתָּ אֱלֹהָא בְּתַתְּאִי.  
וְתָא חֲזִי, יַעֲקֹב הָוָה יַדְעַ  
דְּעֲשׂו הָוָה לֵיהּ  
לְאַתְדַּבְּקָא בְּהָהוּא חוּיָא  
עֲקִימָא, וְעַל דָּא בְּכָל  
עוֹבְדוּי אֲתַמְּשִׁיךְ עֲלֵיהּ  
כְּחוּיָא עֲקִימָא אַחְרָא, (דף קל"ח ע"ב)  
בְּחֻכְמַתָּא בְּעֲקִימוֹ, וְהֵכִי  
אַצְטְרִיךְ. וְאַתְיִיא דָּא, כִּי



לְבַלּוֹעַ הַדָּם וּלְשַׁגֵּר לְשֹׂאֵר  
 הַאֲבָרִים. כִּי עֵיַף אֲנֹכִי,  
 בָּלָא אֲכִילָה וּשְׂתִיָּה. וְהֵלֵב  
 אֹמֵר, תֵּן לִי הָרֵאשׁוֹן  
 וְהַמּוֹבְחָר מִכָּל מָה שֶׁתִּבְלַע,  
 תֵּן לִי בְכוֹרְתֶךָ, הֲדָא הוּא  
 דְכֶתִיב, (בראשית סח) מְכַרָּה  
 כִּיּוֹם אֶת בְּכוֹרְתֶךָ לִי,  
 קוֹנְמִיתָא דְתַאֲיָבָא. עַד  
 שֶׁהֵלֵב מְהֵרָה וְחוֹשֵׁב  
 בְּמֵאֲכָל, בּוֹלַע הַכֶּבֶד.  
 דְּאֵלְמִלִּי הוּא כְּסוּפָא  
 וְהֵרְהוּרָא דְלִבָּא בְּמֵאֲכָל,  
 לֹא יוֹכְלוּ הַכֶּבֶד וְהַאֲבָרִים  
 לְבַלּוֹעַ דְּאֹמֵר רַבִּי יוֹסִי, כֵּן  
 דִּרְךָ הָעֲבָדִים, שְׂאִינָם  
 אוֹכְלִים עַד שֶׁהָאֲדוֹן אוֹכֵל.  
 אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כְּתִיב לְאַחַר  
 כֵּן, (בראשית סח) וַיַּעֲקֹב נָתַן  
 לַעֲשׂוֹ לֶחֶם וּנְזִיד עֲדָשִׁים.  
 מִהוּ עֲדָשִׁים, סְגֻלַּתִּין  
 כְּגֻלְגֻלְתָּא, וְגֻלְגֻלָּא סְבִיב  
 בְּעֵלְמָא. כְּלוּמַר, דְּלֹא  
 אֲתִנְשִׁי מֵאַרְחִיָּה. כִּדְ הוּא  
 בְּרַ נֶשׁ, בְּהוּא זְמָנָא אַף עַל

הָא דְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, מֵאִי  
 דְכֶתִיב, (בראשית א) וַיִּבְרָא  
 אֱלֹהִים אֶת הַתְּנִינִים  
 הַגְּדוֹלִים, דָּא יַעֲקֹב וַעֲשׂו.  
 (בראשית א) וְאֵת כָּל נֶפֶשׁ הַחַיָּה  
 הָרוֹמְשֶׁת, אֵלֶיךָ שֹׂאֵר דְּרַגִּין  
 דְּבִינֵייהוּ, וְדַאי אֲתַעֲבִיד  
 יַעֲקֹב חַפִּים לְקַבְּלִיהָ דִּתְהוּא  
 חוּיָא אַחֲרָא וְהָכִי אֲצַטְרִיךָ.  
 וּבְגִין כִּדְ בְּכָל יִרְחָא וְיִרְחָא  
 חַד שְׁעִיר, בְּגִין  
 לְאַמְשָׁכָא לִיָּה לְאַתְרִיָּה  
 וַיִּתְפָּרֵשׁ מִן סִיְהָרָא. וְכֵן  
 בְּיוֹמֵי דְכַפּוּרֵי לְאַקְרָבָא  
 הוּא שְׁעִיר, וְדָא בְּחַכְמָה  
 לְשִׁלְטָאָה עֲלֵיהָ וְלֹא יִכִּיל  
 לְאַבְאָשָׁא, דְכֶתִיב, (ויקרא טז)  
 וְנָשָׂא הַשְּׁעִיר עָלָיו אֶת כָּל  
 עֲוֹנוֹתֶיךָ אֶל אֶרֶץ גְּזֵרָה,  
 וְאוֹקְמוּהָ דְדָא עֲשׂו דִּיאִתּוּ  
 שְׁעִיר, וְכֹלָא בְּחַכְמָה

גַּב דְּכָל הַהוּא טִיבוּ וַיִּקַּר  
וּשְׁלִימוֹתָא לַיהוּי, אֲרַחֲיָה  
דְּעֵלְמָא לְמִיכָל וּלְמִשְׁתֵּי לָא  
יִתְנַשִּׁי.

מִתְנַתִּינִין, תְּנִין אַרְבַּע רוּחוֹת  
הָעוֹלָם מִנְשָׁבִין, וְעֵתִיד  
קוּדְשָׁא בְּרִיד הוּא לְהַתְעוֹרֵר  
רוּחַ אֶחָד לְקַיִים הַגּוֹף,  
שְׂיָהָא כְּלוּל מְדֵי רוּחוֹת.  
הָדָא הוּא דְכְּתִיב (יחזקאל לו)  
מֵאַרְבַּע רוּחוֹת בָּאִי הָרוּחַ.  
בְּאַרְבַּע לָא כְּתִיב אֱלֹא  
מֵאַרְבַּע רוּחוֹת הָעוֹלָם,  
שְׂיָהָא כְּלוּל מֵאַרְבַּעֲתָם.  
וְתַאנָּא, אוֹתוֹ הָרוּחַ הוּא רוּחַ  
הַמּוֹלִיד, הוּא הָרוּחַ הָאוֹכֵל  
וְשׁוֹתָהּ. וְאִין בֵּין הָעוֹלָם הַזֶּה  
לְיִמּוֹת הַמְּשִׁיחַ, אֱלֹא שְׁעִבּוּד  
מְלַכְיוֹת בְּלָבָד. וְאִין בֵּין  
עוֹלָם הַזֶּה, לְתַחֲיִית הַמַּתִּים  
אֱלֹא נְקִיּוֹת וְהַשְׁנָת יְדִיעָה.  
רַב נְחֻמָּן אָמַר וְאַרְיִכוֹת  
יָמִים.

אָמַר רַב יוֹסֵף וְכִי יָמוֹת  
הַמְּשִׁיחַ וְתַחֲיִית הַמַּתִּים לְאוֹ

וּבְרַמָּאוֹת לְגַבִּיָּהּ. מֵאִי  
טַעְמָא, מְשׁוּם דְכְּתִיב, (תהלים  
יח) וְעַם עֲקֹשׁ תִּתְפַּתֵּל, בְּגִין  
דְּאִיהוּ חוּיָא בִּישָׂא, עֲקִים  
רוּחָא, חֲכִים לְאַבְאָשָׂא,  
אַסְטִי לְעֵילָא וְאַסְטִי לְתַתָּא.  
וּבְגִין כֶּךָ, יִשְׂרָאֵל מְקַדְמִין  
וְחַכְמִין לִיהַּ בְּחַכְמָה,  
בְּעֲקִימוֹ, בְּגִין דְּלֹא יִכִּיל  
לְאַבְאָשָׂא וּלְשִׁלְטָאָה. וְעַל  
דָּא יַעֲקֹב דְּאִיהוּ בְּרוּזָא  
דְּמַהִימְנוֹתָא, כָּל עוֹבְדוּי  
לְגַבִּי דְעֵשׂוּ בְּגִין דְּלֹא יָהֵב  
דּוּכְתָא לִיהַּ לְהַהוּא חוּיָא,  
לְסַבְּא מְקַדְשָׂא. וְלֹא יִקְרִיב  
לְגַבִּיָּהּ, וְלֹא יִשְׁלוּט בְּעֵלְמָא.  
וְעַל דָּא לָא אֲצַטְרִיךְ לִיהַּ  
לְאַבְרָהָם לְאַתְנַהֲגָא  
בְּעוֹקְמָא, וְלֹא לְיִצְחָק, בְּגִין  
דְּעֵשׂוּ דְּאִיהוּ סְטְרָא דְהַהוּא  
חוּיָא, עַד לָא אַתָּא לְעֵלְמָא.

חַד הוּא. אָמַר לִיה, לֹא.  
 הַתְּנִן, בֵּית הַמִּקְדָּשׁ קוֹדֵם  
 לְקַבּוּץ גְּלוּיֹת, קַבּוּץ גְּלוּיֹת,  
 קוֹדֵם לְתַחֲיִית הַמֵּתִים,  
 וְתַחֲיִית הַמֵּתִים הוּא אַחֲרוֹן  
 שֶׁבְכֻלָּם. מִנָּא לָן, דְּכַתִּיב  
 (תהלים קמז) בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם הוּ  
 נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנֵם הַרוּפָא  
 לְשִׁבּוּרֵי לֵב וּמַחֲבֵשׁ  
 לְעַצְבוֹתָם. זֹה הִיא תַחֲיִית  
 הַמֵּתִים, שֶׁהִיא הַרְפוּאָה  
 לְשִׁבּוּרֵי לֵב עַל מַתִּיָּהֶם.  
 בּוֹנֵה יְרוּשָׁלַם תַּחֲלָה,  
 וְאַחֲרָיו נִדְחֵי יִשְׂרָאֵל יִכְנֵם,  
 וְהַרוּפָא לְשִׁבּוּרֵי לֵב אַחֲרוֹן  
 עַל הַבַּל.

תְּנִן, מ' שָׁנָה קוֹדֵם הַקַּבּוּץ  
 גְּלוּיֹת לְתַחֲיִית הַמֵּתִים,  
 כְּדֹאמְרִינָן וַיְהִי יִצְחָק בֶּן  
 אַרְבָּעִים שָׁנָה. הָאִי מ' שָׁנָה,  
 מֵאִי עֲבִידְתֵיהוּ. אָמַר רַב  
 כְּהֵנָּה אָמַר רַבִּי בְרוּקַא,  
 מִקַּבּוּץ גְּלוּיֹת עַד תַּחֲיִית  
 הַמֵּתִים, כְּפָה צְרוּת, כְּפָה  
 מִלְחָמוֹת יִתְעוֹרְרוּ עַל

אָבֶל יַעֲקֹב, דְּאִיהוּ מֵאֲרִיָּה  
 (כ"א ע"ב) דְּבֵיתָא, אִיבְעֵי לִיה  
 לְקַיִימָא לְקַבְּלִיה דְּהָהוּא  
 חוּיָא, דְּלֹא יְהִיב לִיה  
 שְׁלִטְנוּתָא כְּלָל לְסֹאבָא בִּי  
 מִקְדָּשָׁא דְיַעֲקֹב. וְעַל דָּא  
 אֶצְטְרִיךְ לְיַעֲקֹב יִתִּיר מִכָּל  
 בְּנֵי עַלְמָא. וּבְגִין כֹּךְ יִשְׂרָאֵל  
 קִדְיִשִׁין אַתְּבְּרִירוּ חוּלְק  
 עַדְבִּיָּה דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,  
 דְּכַתִּיב, (דברים לב) כִּי חֵלַק יי  
 עֲמוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל גַּחֲלָתוֹ.

(בראשית כד) וַיִּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים.  
 סְטָרָא דְאַבְרָהָם גָּרִים  
 לֹון לְאַתְגַּדְּלָא וְזוֹכוֹתִיה סִייע  
 לֹון, הוּא הָוָה מְחַנֵּךְ לֹון  
 בְּמַצּוֹת, דְּכַתִּיב, (בראשית יח) כִּי  
 יִדְעָתִיו לְמַעַן אֲשֶׁר יִצְוֶה אֶת  
 בְּנָיו וְגו', לְאַסְגָּאָה יַעֲקֹב  
 וְעִשׂוֹ. (בראשית כד) וַיִּגְדְּלוּ  
 הַנְּעָרִים וַיְהִי עֲשׂוֹ אִישׁ יוֹדֵעַ

צִיד וְגו'. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר,  
כָּל חַד וְחַד אֶתְפָּרֵשׁ  
לְאַרְחִיָּה, <sup>(דף קלט ע"א)</sup> דָּא לְסִטְרָא  
דְּמַהִימְנוּתָא וְדָא לְסִטְרָא  
דְּעִבּוּדָה זָרָה.

וְכֵן הָוָה בְּמַעוּי דְרַבְקָה,  
דִּתְמֵן כָּל חַד אָזִיל  
לְסִטְרִיָּה. דְּכַד אִתְּיָא  
אֶשְׁתַּדְּלַת בְּעוּבְדִין דְּכֶשְׁרֹן  
אוּ עֵבֶרַת סְמִיךְ לְאַתְר טַב  
לְמַעַבְד פְּקוּדֵי דְאוּרִייתָא,  
הָוָה יַעֲקֹב חָדִי וְדַחֲקִי  
לְנַפְקָא, וְכַד הָוּוּת אָזִילָא  
סְמִיךְ לְאַתְר עֵבּוּדָה זָרָה,  
הָהוּא רָשָׁע בְּטַש לְנַפְקָא,  
וְאוּקְמוּתָהּ. וּבְגִין כֶּהָ, כַּד  
אֶתְבְּרִיאוּ וּנְפִקוּ לְעֵלְמָא,  
כָּל חַד אֶתְפָּרֵשׁ וְאָזִיל  
וְאֶתְמַשֵּׁךְ בְּדוּכְתִיָּה דְאַתְחַזִּי  
לִיָּה, וְעַל דָּא, <sup>(בראשית סד)</sup>  
וַיַּגְדְּלוּ הַנְּעָרִים וַיְהִי עֲשׂוֹ  
אִישׁ יוֹדֵעַ צִיד וְגו'.

יִשְׂרָאֵל, וְאִשְׁרֵי הַנְּמַלְט  
מֵהֶם, דְּכַתִּיב, <sup>(דניאל יב)</sup> בְּעַת  
הַהִיא יִמְלֹט עִמָּךְ כָּל הַנְּמַצָּא  
כְּתוּב בְּסֵפֶר. רַבִּי יְהוּדָה  
אָמַר מֵהֶבֶא, <sup>(דניאל יב)</sup>  
יִתְבַּרְרוּ וַיִּתְלַבְּנוּ וַיִּצְרְפוּ  
רַבִּים. רַבִּי יִצְחָק אָמַר  
מֵהֶבֶא, <sup>(זכריה יג)</sup> וַיִּצְרַפְתִּים  
כְּצִרוּף אֶת הַכֶּסֶף וּבַחֲנֻתִים  
כְּבַחוּז אֶת הַזָּהָב. וּבְאוֹתָם  
הַיָּמִים, יְהִיוּ יָמִים אֲשֶׁר  
יֵאמְרוּ <sup>(קהלת יב)</sup> אֵין לִי בְּהֶם  
חֶפְזִין, וּמִשְׁעָה שְׁיַעֲבְרוּ  
הַצָּרוֹת עַד תַּחֲתִית הַמַּתִּים מ' <sup>שָׁנָה.</sup>

רַב הוּנָא אָמַר, תָּא חַזִּי  
<sup>(יהושע ה)</sup> כִּי אַרְבַּעִים שָׁנָה  
הָלְכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמַדְבָּר  
וְגו' אֲשֶׁר לֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹל ה',  
כִּהֲאִי גְּוֹנָא <sup>(גופא)</sup> הָבֵא. אָמַר  
רַבִּי יוֹסֵף, כָּל אֱלִין חַד מְלָה  
אָמְרוּ, וְלִסּוּף מ' שָׁנָה  
שְׁהַצָּרוֹת יַעֲבְרוּ וְהַרְשָׁעִים  
יִכְלוּ, יְחִיו הַמַּתִּים שׁוֹכְנֵי  
עָפְרָה. מֵאִי מַעֲמָא, מִשּׁוּם  
דְּכַתִּיב, <sup>(נחום א)</sup> לֹא תִקּוּם

פְּעָמִים צָרָה, וְדִי לָהֶם בְּמָה  
שְׁעָבְרוּ. וּמִזְמַן תַּחֲתִית  
הַמַּתִּיבִים, יִתְיַשֵּׁב עַלְמָא  
בִּישׁוּבוֹ, הִדָּא הוּא דְכַתִּיב,  
(זכריה ד) בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה ה' <sup>א</sup>  
אַחַד וְשְׁמוֹ אַחַד.

רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֶרְךָ, הָוּה  
יְתִיב, וְהָוּה קָא מַצְטַעַר  
בְּנַפְשׁוֹי טָפִי עָאֵל לְקַמִּיָּה  
רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. אָמַר לִיה חִיזוּ  
נְהִירוּ בּוֹצִינָא דְעַלְמָא לְמָה  
חֲשׁוּכִין. אָמַר לִיה, חִיזוּ  
וְדַחִילוּ סָגִי עָאֵל בִּי, דְהָא  
אֲנָא חַמִּי מַה דְאַתְעֵרוּ  
חֲבַרְנָא מְאִרִי מִתְנִיתָא,  
דְשָׁאֲרַת עַלְיָהּוּ רוּחַ  
קַדִּישִׁין. וְהָוּא דְאַתְעֵרוּ,  
דְבִשְׁתִּיתָאֵי יְהִא פּוֹרְקָנָא,  
שְׁפִיר. אֲבָל אֲנָא חַמִּי  
אוֹרְכָא יִתִּירָא עַל אֵינוֹן  
דִּיִּירָא עֶפְרָא, דְבִאֶלְפָּ  
שְׁתִּיתָאֵי לְזִמְן (שְׁמוֹת " ע"א)  
אַרְבַּע מֵאוֹת וּתְמַנְיָא שָׁנִין  
מִנִּיהּ, יְהִיו קְיַיְמִין כָּל דִּיִּירִי  
עֶפְרָא בְּקִיּוּמֵיהוֹן. וּבְגִינֵי כְּדָ

(בראשית כה) וַיֵּאָהֵב יִצְחָק אֶת  
עֵשָׂו כִּי צִיד בְּפִיו, הָא  
אוּקְמוּהָ, (בְּמִדָּה) דְכַתִּיב, אִישׁ  
יֹדֵעַ צִיד אִישׁ שָׂדֵה. וְכַתִּיב  
הָתָם, (בראשית י) הוּא הָיָה גִבּוֹר  
צִיד (ד"א ל"ג מאי) אִישׁ שָׂדֵה,  
לְקַפְחָא לֹוֹן לְבַנֵּי נְשָׂא  
וּלְקַטְלָא לֹוֹן, וְאִיהוּ אָמַר  
דְעֵבִיד צְלוֹתָא וְצִיד לִיה  
בְּפוּמִיָּה. אִישׁ שָׂדֵה, בְּגִין  
דְחוּלָק עַדְבִּיָּה לֹאוּ אִתֵּי  
בִישׁוּבָא, אָלָא בְּאַתֵּר חָרוּב.  
בְּמַדְבְּרָא, בְּחַקְלָא, וְעַל דָּא  
אִישׁ שָׂדֵה.

וְאִי תִימָא, הִיךְ לָא יִדַע  
יִצְחָק כָּל עוֹבְדוֹי בִּישִׁין  
דְעֵשָׂו, וְהָא שְׂכִינְתָא הוּת  
עִמִּיהּ, דָּאִי לָא שְׂרִיא עִמִּיהּ  
שְׂכִינְתָא, הִיךְ יָכִיל לְבָרְכָא  
לִיה לִיעֶקֶב בְּשַׁעֲתָא  
דְבָרְכִיָּה. אָלָא וְדָאִי

אֶתְעָרוּ חֲבִירָנָא, עַל פְּסוּקָא  
 דְּקָרָא לֹון בְּנֵי חַת, חַ"ת,  
 דִּיתְעָרוֹן לַח"ת שָׁנָה, וְהֵינֵנו  
 דְּכַתִּיב, (ויקרא כה) בְּשַׁנַּת  
 הַיּוֹבֵל הַזֹּאת תָּשׁוּבוּ אִישׁ  
 אֶל אַחֲוֹתָיו. כְּשִׁישֵׁתְלָם  
 הַזֹּאת, שֶׁהוּא חֲמִשָּׁת  
 אֲלָפִים וְאַרְבַּע מֵאוֹת  
 וְחַמְּנֵיָא, תָּשׁוּבוּ אִישׁ אֶל  
 אַחֲוֹתָיו, אֶל גִּשְׁמָתוֹ, שֶׁהִיא  
 אַחֲוֹתוֹ וְנִחַלְתּוּ.

(עוד) אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לֹא  
 תִקְשִׁי לָךְ הָאִי, דְּהָא תְּנִינָן ג'  
 בַּתּוֹת הֵן, שֶׁל צְדִיקִים  
 גְּמוּרִים וְשֶׁל רְשָׁעִים גְּמוּרִים  
 וְשֶׁל בֵּינֻנִים. צְדִיקִים  
 גְּמוּרִים יְקוּמוּן בְּקִימָה שֶׁל  
 מַתִּי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל, מֵהַיּוֹם  
 כְּמָה שָׁנִים, שֶׁהֵם קוֹדְמִים  
 בַּתְּחִלָּה, בְּשַׁנַּת הָאֲרַבְעִים  
 שֶׁל קַבּוּץ גְּלוֹיֹת. וְהָאֲחֵרוֹנִים  
 כְּלָם, לְזִמְן אֲרַבַּע מֵאוֹת  
 וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה לְאַלְפֵי הַשָּׁשִׁי,  
 כְּדִקְאֲמָרוּן. מֵאֵן יִזְכֶּה לְהָאִי  
 אֲרַבָּא, מֵאֵן יִתְקַיֵּים בְּקִיּוּם

שְׁכִינְתָא הוֹת דִּיִּירָא עֲמִיה  
 בְּבֵיתָא וְדִיִּירָא עֲמִיה תְּדִיר,  
 אֲבַל לָא אֹדְעָא לִיה, בְּגִין  
 דִּיתְבַּרְךְ יַעֲקֹב בְּלֹא דַעֲתִיה  
 אֲלָא בְּדַעֲתִיה דְּקוֹדְשָׁא  
 בְּרִיךְ הוּא. וְהַכִּי אֲצַטְרִיךְ,  
 דְּבַהֲהִיא שַׁעֲתָא דַּעֲאֵל יַעֲקֹב  
 קָמִי אָבוּהִי עֲאֵלַת עֲמִיה  
 שְׁכִינְתָא. וְכִדִּין חָמָא  
 בְּדַעֲתוֹי יַצְחָק דַּאתְחַזִּי  
 לְבָרְכָא, וְיִתְבַּרְיךְ מִדַּעֲתָא  
 דְּשְׁכִינְתָא.

**תָּא חַזִּי,** (ס"א זמנא קדא, הוה יתיב

רבי שמעון ושאר חברייה, עאל קמיה

רבי אלעזר בריה. אמרו ליה לרבי שמעון,  
 מלתא רבתא בעינן למבעי קמך בעניינא  
 דיעקב ועשו. איך לא בעא יעקב למיהב לעשו  
 תבשיל דטלופחין עד דזבין ליה בכירוּתָא  
 דיליה, ועוד דאמר עשו ליצחק אבוהי,  
 ויעקבני זה פעמים. אמר לון, בהדין שענתא,  
 אתון חייבים לקבלא מלקות. דהאמנתון  
 לפתגמי דעשו ושקרנתון לפתגמי דיעקב, דהא  
 קרא אסהיד עליה, (בראשית כה) ויעקב איש

דְּתִיּהּ בֵּין הָאֵלִים זְמוּנָא, וְעַל  
 דָּא אֶצְטַעֲרֵנָא בְּנַפְשָׁאִי.  
 אָמַר לֵיהּ, רַבִּי, הָא תְּנִינָן,  
 (בראשית א) יְהִי אוֹר, יְהִי רָזוּ.  
 חֲזַר וְאָמַר, בְּתִשְׁבֹּה יִתְקַדְּם  
 כָּלָא. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, אִי  
 לָאוּ דְאָמַרְתָּ הֲכִי, אַחֲסִימְנָא  
 פּוּמִין לְמַצְפֵּי פּוּרְקָנָא כָּל  
 יוֹמָא, דְּכִתְיִב, (ישעיה לג) חֲסֹן  
 יִשׁוּעוֹת. מַהוּ יִשׁוּעוֹת, אֱלוֹ  
 הַמַּצְפִּים יִשׁוּעוֹת בְּכָל יוֹם.  
 מַה הוּא דְעֵתוֹי דְרַבִּי אֲלֵעֶזֶר.  
 הֵינֵנו דְּכִתְיִב, (דניאל יב) וְרַבִּים  
 מִיִּשְׁנֵי אֲדָמַת עֶפְרָיִם יִקְיָצוּ.  
 מִשְׁמַע דְּכִתְיִב מִיִּשְׁנֵי אֱלוֹ  
 הִם הַצְּדִיקִים הַנִּקְדָּמִים  
 בְּחַיֵּיהֶם קוֹדֵם זֶה. וְכַמָּה  
 שָׁנִים הִם נִקְדָּמִים, רַבִּי  
 יְהוּדָה אוֹמַר מֵאֲתִים וְעֶשְׂרִי  
 שָׁנִים. רַבִּי יֶצְחָק אוֹמַר,  
 רַבִּי שָׁנָה, דְּכִתְיִב, (במדבר כד)  
 וַיִּרְדֵּי מִיַּעֲקֹב וְגו'. יר"ד שָׁנָה  
 נִקְדָּמִים הַצְּדִיקִים לְשָׂאֵר כָּל  
 אָדָם. רַב נַחֲמָן אוֹמַר, לְפִי  
 הַשִּׁיעוֹר שְׁנַבְּלָה בְּעֶפְרָיִם. אָמַר

תָּם. וְתוּ כְּתִיב, (מיכה ז) תִּתֵּן אֲמַת לַיַּעֲקֹב.  
 אֲלֵא, כִּךְ הוּא עֲנִינִיָּה דַיַּעֲקֹב עִם עֲשׂוֹ, בְּגִין  
 דַּעֲשׂוֹ הָוָה סְנִי לְבַכִּירוּתָא בְּקַדְמִיתָא, וְהָוָה בְּעֵי  
 מַנְיָה דַיַּעֲקֹב דְּלִסְבָּה לֵיהּ אֲפִילוּ בְּלֵא כְּסָף.  
 הָדָא הוּא דְכִתְיִב, (בראשית כד) וַיֵּאכֵל וַיִּשְׁתֶּה  
 וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ וַיִּבֹז עֲשׂוֹ אֶת הַבְּכוֹרָה).

(בראשית כד) וַיִּזְדּוּ יַעֲקֹב נְזִיד  
 וַיָּבֵא עֲשׂוֹ מִן הַשָּׂדֶה  
 וְהוּא עֵינָהּ. אָמַר רַבִּי אֲלֵעֶזֶר,  
 וַיִּזְדּוּ יַעֲקֹב, הָא אוֹקְמוּהָ  
 דְּהָא בְּגִין אֲבִלוּתָא דְאֲבָרָהָם  
 הָוָה, אֲבָל וַיִּזְדּוּ יֶצְחָק נְזִיד  
 מִבְּעֵי לֵיהּ, אֲלֵא וַיִּזְדּוּ יַעֲקֹב  
 נְזִיד, דְּאִיהוּ הָוָה יָדַע עֲקָרָא  
 (דף קלט ע"ב) דִּילֵיהּ, בְּהַהוּא סְטָרָא  
 דְּאֲתַדְּבֵק בֵּיהּ, וּבְגִין כִּךְ  
 עֲבַד תַּבְּשִׁילִין סוּמְקִין.  
 עֲדָשִׁים, תַּבְּשִׁיל סוּמְקָא,  
 דְּתַבְּשִׁילָא דָא מֵתַבְּר חֵילָא  
 וְתוּקָפָא דְדָמָא סוּמְקָא בְּגִין  
 לְתַבְּרָא תוּקָפִיהּ וְחֵילִיהּ.  
 וּבְגִין כִּךְ, עֲבַד לֵיהּ

לִיה רַבִּי יוֹסִי, אִם בֶּן הַרְבֵּה  
תְּחִיּוֹת הוּוּ, אֲלֵא כָּל  
הַתְּחִיּוֹת יִהְיוּ בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן,  
וְהָאֵי דְאַתְמָר בְּחֻזּוֹן (דניאל י'  
וְאַמַּת הַדְּבַר וְעָבָא גְדוּל.

(בראשית כו) וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ  
מִלְבַּד הַרְעָב הָרָאשׁוֹן אֲשֶׁר  
הָיָה בִּימֵי אַבְרָהָם. רַבִּי  
אַבְהוּ פָּתַח וְאָמַר, (שיר השירים  
א) עַד שֶׁהַמֶּלֶךְ בְּמַסְבּוֹ נִרְדֵּי  
נִתֵּן רִיחוֹ. דִּתְנִינֵן, אַרְבַּע  
תְּקוּפוֹת וְאַרְבַּע זְמַנִּים  
מְשׁוֹנִים זֶה מִזֶּה יַעֲבְרוּ  
הַצְּדִיקִים לְעֵתִיד לָבֵא.  
הָאֲחֵר, אוֹתוֹ זְמַן יִשְׁנֵא  
הַחֲכָמָה בְּעוֹלָם וַיִּשְׁנֵו  
הַשְּׁנָה מֵה שְׁלֵא הַשְּׁנֵו בְּזֶה  
הָעוֹלָם. דִּתְנִינֵן, אָמַר רַבִּי  
פְּנַחֵם, הַשְּׁנָת הַצְּדִיקִים  
לְעֵתִיד לָבֵא, יוֹתֵר מִמִּלְאֲכֵי  
הַשָּׁרֵת דְּכֹתִיב, (ישעיה יא)  
כַּמִּים לַיָּם מְכַסִּים. הַשְּׁנֵי  
תַתְּעַסְקוֹן (חסר) (עד כאן מדרש

הנעלם)

בְּחֻמַּתָּא, פְּתֵהוּא גְּוֹנָא  
סוּמְקָא.

וְעַל הַהוּא תְּבַשִּׁילָא אֲזַדְבִּין  
לִיה לְעַבְדָּא וּזְבִין  
בְּכִירוּתִיה לְיַעֲקֹב. וּבַהֲהִיא  
שַׁעֲתָא יָדַע יַעֲקֹב דְּבִגִין  
שָׁעִיר חַד דִּיקָרְבוּן יִשְׂרָאֵל  
לְגַבֵּי דְרָגָא דִּילִיה, יַתְּהַפֵּךְ  
לְעַבְדָּא לְבְנוֹי וְלֹא יִקְטָרַג  
לוֹן. וּבְכָלֵא אֲזַל יַעֲקֹב  
לְגַבֵּיה דְעֵשׂו בְּחֻמָּה, בִּגִין  
הַהוּא דְרָגָא חֲפִים דְעֵשׂו,  
וְלֹא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה  
וְאַתְּכַפֵּיא וְלֹא אֶסְתַּאב (ביה)  
בֵּיתִיה וְאִיהוּ יִגִין עֲלִיה.

(חסר, ומצאנו בספרא אחרינא וז"ל

וַיֹּאמֶר עֵשׂו אֶל יַעֲקֹב  
(בראשית כח) הֲלֹעִיטְנִי נָא מִן  
הָאָדָם הָאָדָם הַזֶּה. אֲמַאי  
כְּתִיב תִּירֵי זְמַנֵּי הָאָדָם,  
אֲלֵא, בִּגִין דְּכָל מַה דְאִית



בֵּיהּ אָדוּם, כְּמָה דְאַתְּ אָמַר (בראשית כה) וַיֵּצֵא הָרִאשׁוֹן  
 אֲדָמוֹנִי. וְתַבְשִׁילוֹ אָדוּם דְּכָתִיב מִן הָאָדוּם הָאָדוּם הִנֵּה,  
 וְאַרְעָא דִּילֵיהּ אָדוּמָה דְּכָתִיב (בראשית לב) אֶרֶצה שְׂעִיר שִׂדֵּה  
 אָדוּם, וְגוֹבְרִין דִּילֵיהּ אָדוּמִין דְּכָתִיב, (בראשית לו) הוּא עֵשׂוֹ  
 אָבִי אָדוּם. וּמֵאן דְּזָמִין לְאַתְפָּרְעָא מִנֵּיהּ אָדוּם דְּכָתִיב (שיר  
 השירים ה) יוֹדֵי צַח וְאָדוּם, וְלְבוּשֵׁיהּ אָדוּם דְּכָתִיב, (ישעיה סג)  
 מִדּוּעַ אָדוּם לְלְבוּשֶׁךָ, וְכָתִיב (ישעיה סג) מִי זֶה בָּא מֵאָדוּם).  
 אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְכֵן בְּלָבָן אֶתְחַזִּי הַכִּי, בְּגִין דְּהָא אִיהוּ  
 חֲרָשָׂא הוּא, כְּמָה דְּכָתִיב (בראשית ל) נַחֲשֵׁתִי וַיְבַרְכֵנִי  
 יי בְּגִלְלָךְ, וְאַף עַל גַּב דִּיעֲקֹב אֶקְרִי גְבַר שְׁלִים, בְּגִין כֶּף  
 הוּא שְׁלִים עִם מֵאן דְּאֶצְטְרִיךְ לֵיהּ לְמִיתָךְ עֵמִיהּ בְּרַחֲמֵי  
 הוּא אֲזִיל, וְעִם מֵאן דְּאֶצְטְרִיךְ לְמִיתָךְ עֵמִיהּ בְּדִינָא  
 קִשְׂיָא וּבְעַקִּימוּ הוּא אֲזִיל, בְּגִין דְּתִירִי (קמ"ו ע"א) חוֹלְקֵי הוּוּ  
 בֵּיהּ, וְעַלֵּיהּ כְּתִיב, (תהלים יח) עִם חָסִיד תִּתְחַסֵּד וְעִם עַקֵּשׁ  
 תִּתְפַּתֵּל. עִם חָסִיד בְּסִטְרָא דְּחֶסֶד, וְעִם עַקֵּשׁ בְּסִטְרָא  
 דְּדִינָא קִשְׂיָא, כֵּלָּא כְּדָקָא יֵאוּת.

(בראשית כו) וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ מִלְכַד הָרָעַב הָרִאשׁוֹן וְגו'. רַבִּי  
 יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, (תהלים יא) יי צְדִיק יִבְחַן וְרָשָׁע  
 וְאוֹהֵב (ר"ת נחש) חָמָס שְׁנָאָה נִפְשׁוּ. כְּמָה עוֹבְדוּי דְּקוּדְשָׁא  
 בְּרִיךְ הוּא מִתְתַקְנָן, וְכֵל מַה דְּאִיהוּ עָבִיד כֵּלָּא עַל דִּינָא  
 וְקִשׁוּט, כְּמָה דְּכָתִיב, (דברים לב) הַצּוֹר תָּמִים פָּעֵלוּ כִּי כֵל

דְּרָכָיו מִשְׁפָּט אֵל אֲמוּנָה וְאֵין עוֹל צְדִיק וַיֵּשֶׁר הוּא.  
 תָּא חַזִּי, לָא דִן קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם קְדָמָא עַד  
 דְּפָקִיד לֵיה לְתוּעֵלְתֵיהּ, דְּלֹא יִסְטִי לְבֵיה וּרְעוּתֵיהּ  
 לְאַרְחָ אַחֲרָא בְּגִין דְּלֹא יִסְתָּאב. וְאִיהוּ לָא אִסְתַּמַּר, וְעֵבֶר  
 עַל פְּקוּדֵי דְמֵאֲרִיהּ וּלְבַתָּר כֵּן דִּן לֵיה דֵּינָא.

(דף קמ"ט)

וְעַם כָּל דָּא, לָא דִן לֵיה פְּדָקָא חַזִּי לֵיה, וְאוּרִיךְ עֲמִיהּ  
 רוּגְזִיָּה וְאַתְקֵיִים יוּמָא חַד דְּאִיהוּ אֶלְף שָׁנִין, בַּר  
 אֵינּוּן שְׁבַעִים שָׁנִים דְּמָסַר לֵיה לְדוּד מַלְכָּא דְּלֹא הוּוּה לֵיה  
 מִגְרָמִיהּ כְּלוּם.

כְּגוּוּנָא דָּא, לָא דִן לֵיה לְבַר נֶשׁ כְּעוּבְדוּי בִישִׁין דְּאִיהוּ  
 עֵבִיד תְּדִיר, דְּאִי הָכִי לָא יִכִּיל עֲלָמָא  
 לְאַתְקֵיִמָּא, אֶלָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲרִיךְ רוּגְזִיָּה עִם  
 צְדִיקָא, וְעַם רְשִׁיעִיא יִתִּיר מִצְדִּיקָא. עִם רְשִׁיעִיא בְּגִין  
 דִּיתוּבוּן בְּתִיּוּבְתָא שְׁלִימְתָא, דִּיתְקֵיִמוּן בְּהֵאִי עֲלָמָא  
 וּבְעֲלָמָא דְּאִתִּי. כְּמָה דְּכְתִיב, (יחזקאל לג) חֵי אֲנִי נָאִם יְיָ וְגו'   
 אִם אַחַפֵּץ וְגו' כִּי אִם בְּשׁוּב רְשָׁע מִדְּרָכּוֹ וְחָתָה. וְחָתָה  
 בְּעֲלָמָא דִּין, וְחָתָה בְּעֲלָמָא דְּאִתִּי, וְעַל דָּא אוּרִיךְ רוּגְזִיָּה  
 לִזְוֵן תְּדִיר. אוּ בְּגִין דִּיפּוּק מְנַהוּן גְּזַעָא טְבָא בְּעֲלָמָא כְּמָה  
 דְּאִפִּיק אַבְרָהָם מִתְּרַח דְּאִיהוּ גְּזַעָא טְבָא, וְשָׂרְשָׁא  
 וְחוּלְקָא טְבָא לְעֲלָמָא.

אַבְל קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא מְדַקְדֵּק עִם צְדִיקָא תְּדִיר, בְּכָל

עוֹבְדֵי דְאִינוּן עֲבָדִין. בְּגִין דִּידַע דְּלֹא יִסְטוּן לְיַמִּינָא  
 וּשְׂמָאֲלָא, וּבְגִין כֶּף אֲבַחִין לֹון. לָאוּ בְּגִינִיה, דְּהָא אִיהוּ  
 יַדַּע יִצְרָא וְתוֹקְפָא דְמַהִימְנוּתָא דְלֵהוּן, אֲלֹא בְּגִין  
 לְאַרְמָא רִישֵׁיהוּן בְּגִינֵיהוּ.

כְּגִוּוֹנָא דָא, עֲבַד לִיה לְאַבְרָהָם, דְּכָתִיב, (בראשית כב)  
 וְהֶאֱלֵהִים נֶסֶה אֶת אַבְרָהָם. מֵאִי נֶסֶה, הֲרַמַּת  
 נֶס. כְּמָה דְאֵת אִמְר (ישעיה סב) הָרִימוּ נֶס, (ירמיה ד) שְׂאוּ נֶס,  
 אָרִים דְּגָלָא דִּילִיה בְּכָל עֲלָמָא, וְאַף עַל גַּב דְּהָא אֲתַמַּר,  
 בְּגִין דָּא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אָרִים דְּגָלָא דְאַבְרָהָם  
 בְּעִינֵיהוּן דְּכָלָא, הֲדָא הוּא דְכָתִיב נֶסֶה אֶת אַבְרָהָם, אוּף  
 הַכִּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּגִין לְאַרְמָא דְּגָלָא דְּצַדִּיקָא  
 אִיהוּ בַּחִין לֹון, לְאַרְמָא רִישֵׁיהוּ בְּכָל עֲלָמָא.

(תהלים יא) צַדִּיק יִבְחֵן, מֵאִי טַעְמָא, אִמְר רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּגִין  
 דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא כַּד אֲתַרְעִי בְּהוּ בְּצַדִּיקָא, מַה  
 כְּתִיב, (ישעיה נג) וַיִּי חִפֵּץ דְּכָאוּ הַחֲלִי. וְאוּקְמוּהָ. אֲבַל בְּגִין  
 דְּרַעוּתָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, לָא אֲתַרְעִי אֲלֹא  
 בְּנִשְׁמַתָּא, אֲבַל בְּגוּפָא לָא, דְּהָא נִשְׁמַתָּא אִיהִי דְּמִיָּא  
 לְנִשְׁמַתָּא דְּלַעִילָא, וְגוּפָא לָאוּ אִיהוּ חֲזִי לְאַתְאַחַדָּא  
 לַעִילָא, וְאַף עַל גַּב דְּדִיוֹקְנָא דְּגוּפָא בְּרֹזָא עֲלָאָה (דף קמז ע"ב)  
 אִיהוּ.

וְתָא חֲזִי, בְּזִמְנָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲתַרְעִי בְּנִשְׁמַתִּיה

דְּבַר נֶשֶׁה, לְאַתְהֵנָּא (נ"א לְאַתְהֵרָא) בְּהֵ, מְחֵי לְגוּפָא בְּגִין  
 דְּתִשְׁלוּט נִשְׁמַתָּא. דְּהָא בְּעוּד דְּנִשְׁמַתָּא עִם גּוּפָא,  
 נִשְׁמַתָּא לָא יִכְלָא לְשִׁלְטָא. דְּכִד אֲתֵרַע (נ"א אֲתֵבֵר) גּוּפָא,  
 נִשְׁמַתָּא שְׁלִטָא. צְדִיק יִבְחֵן, מֵאֵי צְדִיק יִבְחֵן, כְּמָה דְּאֵת  
 אֲמַר, (ישעיה כח) אֲבֹן בְּחֹן, הָכֵי נְמֵי צְדִיק יִבְחֵן, אֲתִקְיָף  
 לִיָּה. כְּהֵאֵי אֲבֹן בְּחֹן, דְּהֵיא (ישעיה כח) פְּנֵת יִקְרַת, הָכֵי נְמֵי  
 צְדִיק יִבְחֵן.

וְרִשְׁעָ וְאוֹהֵב חָמְס שְׁנָאָה נִפְשׁוּ. מֵאֵי שְׁנָאָה נִפְשׁוּ,  
 סִלְקָא דְּעֵתְךָ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא הוּי דְּנִפְשׁוּ  
 שְׁנָאָה לְהֵהוּא רִשְׁעָ. אֲלָא הֵהוּא דְּרָגָא דְּכָל נִשְׁמַתִּין  
 תְּלִיין בֵּיהּ, שְׁנָאָה נִפְשׁוּ דְּהֵהוּא רִשְׁעָ, דְּלָא בְּעֵיא לָהּ  
 כְּלָל. לָא בְּעֵיא לָהּ לָא בְּעֵלְמָא דִּין וְלָא בְּעֵלְמָא דְּאֵתֵי.  
 וּבְגִין כְּךָ כְּתִיב, (תהלים יא) וְרִשְׁעָ וְאוֹהֵב חָמְס שְׁנָאָה נִפְשׁוּ,  
 וְדֵאֵי. דְּבַר אַחַר שְׁנָאָה נִפְשׁוּ, כְּמָה דְּאֵת אֲמַר, (עמוס ו)

נִשְׁבַּע אֲדֹנָי יְהוִה בְּנִפְשׁוּ, וּבְגִין כְּךָ צְדִיק יִבְחֵן.  
 תָּא חוּי, כִּד בְּרָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאָדָם, פְּקִיד לִיָּה  
 לְאוֹטְבָא לִיָּה, יְהֵב לִיָּה חֲכֻמָּתָא, אֲסִתְלַק בְּדְרָגוּי  
 לְעֵילָא. כִּד נַחַת לְתַתָּא, חָמָא תִּיאוּבָתָא דִּי צָר הָרַע  
 וְאֲתִדְבֵק בֵּיהּ, וְאֲנִשֵּׁי כָּל מַה דְּאֲסִתְלַק (ס"א דְּאֲסִתְפֵּל), בִּיקְרָא  
 עֲלָאָה דְּמָרִיָּה. אֲתָא נַח, בְּקִדְמִיתָא כְּתִיב, (בראשית ו) נַח  
 אִישׁ צְדִיק תָּמִים הָיָה, וּלְבַתֵּר נַחַת לְתַתָּא, וְחָמָא חֲמָרָא

תִּקְיָה, דָּלָא צָלִיל, מִחַד יוֹמָא, וְאַשְׁתִּי מַנִּיהַ, וְאַשְׁתַּכֵּר  
וְאַתְגְּלִי, כְּמָה דְכְּתִיב, (בראשית ט) וַיֵּשֶׁת מִן הַיַּיִן וַיִּשְׁכַּר  
וַיִּתְגַּל בַּתוֹךְ אֶהְלֵה.

אַתָּא אַבְרָהָם, אֶסְתַּלַּק בְּחַכְמַתָּא, וְאַסְתַּכַּל בִּיקְרָא  
דְּמֵאֲרִיָּה, לְבַתֵּר (בראשית יב) וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ וַיֵּרֶד  
אַבְרָם יַמְצִרִימָה לְגוֹר שָׁם פִּי כְבֵד הָרָעַב בְּאֶרֶץ וְגו'.  
לְבַתֵּר מַה פְּתִיב, (בראשית יג) וַיַּעַל אַבְרָם מִמִּצְרַיִם הוּא  
וְאַשְׁתּוֹ וְכֹל אֲשֶׁר לוֹ וְלוֹט עַמּוֹ הַנְּגַבָּה, וְאַסְתַּלַּק לְדַרְגִּיָּה  
קְדָמָאָה דְּהוּהָ בֵּיהּ בְּקַדְמִיתָא, וְעָאֵל בְּשָׁלָם וְנִפְקַ בְּשָׁלָם.  
אַתָּא יְצַחַק, מַה פְּתִיב, (בראשית כו) וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ מִלְּבַד  
הָרָעַב הָרֵאשׁוֹן וְגו'. וְאִזְל יְצַחַק וְאַסְתַּלַּק מִתַּמָּן  
לְבַתֵּר בְּשָׁלָם. וְכִלְהוּ צְדִיקֵיָא, כְּלָהוּ בְּחִין לִוְן קוּדְשָׁא  
בְּרִיךְ הוּא, בְּגִין לְאַרְמָא רִישִׁיָּהוּ בְּעֵלְמָא דִּין וּבְעֵלְמָא  
דְּאַתִּי.

(בראשית כו) וַיִּשְׁאַלוּ אֲנָשֵׁי הַמָּקוֹם לְאַשְׁתּוֹ וַיֹּאמֶר אַחֹתִי  
הִיא, כְּמָה דְאָמַר אַבְרָהָם בְּגִין דְּשְׂכִינְתָא הוּהָ  
עַמִּיָּה וְעַם אֶתְתִּיָּה, וּבְגִין שְׂכִינְתָא קְאָמַר, דְּכְּתִיב, (משלי  
1) אָמֹר לַחֲכָמָה אַחֹתִי אַתְּ. וְעַל דָּא אֶתְתַּקַּף וְאָמַר אַחֹתִי  
הִיא. תו, אַבְרָהָם וַיְצַחַק, הָכִי אֶתְחַזִּי, דְּוַדַּאי בְּגִין קָרָא  
דְּכְּתִיב (שיר השירים ה) אַחֹתִי רַעֲיָתִי יוֹנְתִי תַמָּתִי, וּבְגִין כִּף  
וַדַּאי אֶתְחַזִּי לִוְן לֹמֶר, אַחֹתִי הִיא, וְעַל דָּא אֶתְתַּקְפוּ  
צְדִיקֵיָא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

(בראשית כו) וַיְהִי כִּי אָרְכוּ לוֹ שָׁם הַיָּמִים וְגו'. אֶת רַבָּקָה

אֶשְׁתּוֹ נִיִּיקָא, (וְדַא שְׂכִינְתָא, כְּמַה דְּעַבְדָּה זָרָה כְּתִיב בַּהּ (שְׁמוֹת ל"ב)

וַיִּקְוּמוּ לְצַחֵק הָכִי נָמִי מְצַחֵק אֶת) דָּא שְׂכִינְתָא דְהוֹת  
עֲמָה דְרַבָּקָה. דְּבַר אַחַר, וְכִי סִלְקָא דְעֵתָךְ דִּיצַחֵק הָוָה  
מְשִׁמֵּשׁ עַרְסִיָּה בִּימָמָא, דְּהָא תְּנִינָן יִשְׂרָאֵל קְדִישִׁין אִינוּן  
וְלֹא מְשִׁמֵּשִׁי עַרְסִיָּהוּ בִּימָמָא, וַיִּצַּחֵק דְּהוּהוּ קְדִישׁ, הָוָה  
מְשִׁמֵּשׁ עַרְסִיָּה בִּימָמָא.

אֶלָּא, וְדַאי אַבִּימֶלֶךְ חָפִים הָוָה, וְאִיהוּ אֶסְתַּכַּל  
בְּאַצְטַגְנִינוּתָא דִּילֵיהּ, דְּאִיהוּ חֲלוּן. כְּתִיב הֲכָא  
(בראשית כו) בְּעַד הַחֲלוּן, וְכְתִיב הֲתָם (שׁוֹפְטִים ד') בְּעַד הַחֲלוּן  
נִשְׁקָפָה וְתִיבב אִם סִיסְרָא, מַה לְהֵלֵן בְּאַצְטַגְנִינוּתָא, אוּף  
הָכִי נָמִי בְּאַצְטַגְנִינוּתָא, וְחָמָא דְלֹא הָוָה כְּמַה דְּהוּהוּ אָמַר  
יִצְחָק. אֶלָּא וְדַאי אִיהוּ מְצַחֵק עֲמָה, וְאִיהִי אֶתְתִּיָּה. וְכַדִּין  
(בראשית כו) וַיִּקְרָא אַבִּימֶלֶךְ לְיִצְחָק וַיֹּאמֶר וְגו'. רַבִּי יוֹסִי  
אָמַר, יָאוּת הָוָה אַבִּימֶלֶךְ לְמַעַבְדַּ לְיִצְחָק כְּמַה דְּעַבְד  
לְאַבְרָהָם, בַּר דְּהָא אוּכַח לֵיהּ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא  
בְּקַדְמִיתָא.

תָּא חֲזִי, כְּתִיב כִּי אָמַרְתִּי רַק אֵין יִרְאֵת אֱלֹהִים בַּמָּקוֹם  
הַזֶּה, אָמַר רַבִּי אַבָּא, בְּגִין כְּףֵי אָמַר אַחֻוּתִי הִיא,  
בְּגִין לְאֶתְדַבְּקָא בְּשְׂכִינְתָא, דְּכְתִיב, (משלי ז) אָמור לַחֲכָמָה  
אַחֻוּתִי אֶת. מַאי טַעמָא, בְּגִין דְּבַהּוּ לָא הָוָה מְהִימְנוּתָא,

דְּאִי מְהִימְנוֹתָא אֲשֶׁתְּפַח בֵּינֵיהוּ, לָא הוּא אֲצִטְרִיךְ. אַבְל  
מַגּוּ דְלֹא הוּא בֵּינֵיהוּ מְהִימְנוֹתָא, אָמַר הָכִי. וּבְגִין כֶּף  
אָמַר (בראשית כ) כִּי אֲמַרְתִּי רַק אֵין יִרְאֵת אֱלֹהִים (דף קמא ע"א)

בַּמָּקוֹם הַזֶּה. אֵין יִרְאֵת אֱלֹהִים, דָּא מְהִימְנוֹתָא.  
אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, בְּגִין דְלֹא שְׂרִיא שְׂכִינְתָא לְבַר  
מֵאֲרַעָא קִדִּישָׁא וְעַל דָּא אֵין יִרְאֵת אֱלֹהִים בַּמָּקוֹם  
הַזֶּה, דְלֹאוּ אֲתֵרִיהּ הוּא, וְלֹא שְׂרִיא הָכָא. וַיִּצְחַק אֶתְתַּקְּףָהּ  
בֵּיהּ בְּמְהִימְנוֹתָא, דְחָמָא דְהָא שְׂכִינְתָא גּוּ אֶתְתִּיהּ שְׂרִיא.  
(בראשית כו) וַיִּצּוּ אֲבִימֶלֶךְ אֶת כָּל הָעָם לֵאמֹר הַנּוֹגֵעַ בְּאִישׁ  
הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יוּמָת. תָּא חֲזִי, כַּמָּה אֹרִיךְ לְהוּ  
קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא לְרִשִׁיעֵי יִיא, בְּגִין הָהוּא טִיבוּ דְעֵבֵד עִם  
אַבְהֵן קַמָּאִי. דְהָא בְּגִין דָּא לָא שְׂלִיטוּ בְּהוּ יִשְׂרָאֵל עַד  
לְבַתֵּר דְרִין בַּתְרָאִין. יָאוּת עֵבֵד אֲבִימֶלֶךְ, דְעֵבֵד טִיבוּ עִם  
יִצְחָק, דְאָמַר לִיהּ (בראשית כ) הִנֵּה אֲרָצִי לְפָנֶיךָ בְּטוֹב  
בְּעֵינֶיךָ שֶׁב.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, חֲבַל עֲלֵייהוּ דְרִשִׁיעֵי יִיא, דְטִיבוֹתָא  
דְלַהוֹן לָאוּ אִיהוּ שְׁלִים, תָּא חֲזִי, עֶפְרוֹן בְּקַדְמִיתָא  
אָמַר, (בראשית כג) אֲדוֹנָי שְׂמַעֲנִי הַשְׁדָּה נָתַתִּי לָךְ וְהַמְעָרָה  
אֲשֶׁר בּוּ לָךְ נָתַתִּיהּ וְגו'. וּלְבַתֵּר אָמַר, (בראשית כג) אֲרִץ  
אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁקֶל כֶּסֶף וְגו', וּכְתִיב (בראשית כג) וַיִּשְׁקוּל  
אַבְרָהָם לְעֶפְרוֹן וְגו', עוּבַר לְסוּחַר. אוּף הָכָא, כְּתִיב

בְּקִדְמִיתָא, הִנֵּה אֲרֻצֵי לְפָנֶיךָ וְגו'. וּלְבַתֵּר אָמַר לוֹ,  
 (בראשית כו) לֵךְ מֵעַמָּנוּ כִּי עָצַמְתָּ מִמָּנוּ מְאֹד. אָמַר לִיה רַבִּי  
 אֶלְעָזָר, דָּא הוּא טִיבוּ דְעֵבֵד עִמִּיה, דְּלֹא נָסִיב מְדִילִיה  
 אֲבִימֶלֶךְ כְּלוּם, וְשִׁדְרִיה בְּכָל מְמוּנִיה, וּלְבַתֵּר אֲזַל  
 בְּתַרְיֵה, לְמַגְזֹר עִמִּיה קִיָּים.

וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, יְאוּת עֵבֵד יִצְחָק, דְּהָא בְּגִין דִּידַע  
 רְזָא דְחֲכָמְתָא, אֲשֶׁת־דֵּל וְחֶפֶר בִּירָא דְמִיָּין, בְּגִין  
 לְאַתְתַּקְפָּא בְּמַהִימְנוּתָא כְּדָקָא יְאוּת. וְכֵן אֲבֵרְהָם  
 אֲשֶׁת־דֵּל וְחֶפֶר בִּירָא דְמִיָּא (וכן יצחק), יַעֲקֹב אֲשַׁכַּח לִיה  
 מִתְתַּקֵּן, וַיִּתֵּיב עֲלֵיה וְכִלְהוּ אֲזַלוּ בְּתַרְיֵה, וְאֲשֶׁת־דֵּלוּ בְּגִין  
 לְאַתְתַּקְפָּא בְּמַהִימְנוּתָא שְׁלִימְתָא כְּדָקָא יְאוּת.

וְהַשְׁתָּא יִשְׂרָאֵל אֲתַתְּקֹפוּ בֵּיה בְּרֻזֵי דְפִקּוּדֵי אֹרֵי־יִתָּא,  
 כְּגֹן דְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא אֲתַתְּקֹף בַּר נָשׁ בְּצִיצִית  
 דְּאִיהוּ מְצוּה, וְבַר נָשׁ אֲתַעֲטֹף בֵּיה. הָכִי נָמִי בְּתַפְּלִי  
 דְּמִנַּח אֲרִישִׁיה וּבְדִרוּעִיה, דְּאִינוּן רְזָא עֲלָאָה כְּדָקָא חֲזִי.  
 בְּגִין דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲשֶׁת־כַּח בֵּיה בְּבַר נָשׁ דְּאֲתַעֲטֹר  
 בֵּיה בְּתַפְּלוּי וְאֲתַעֲטֹף בְּצִיצִית, וְכִלְא רְזָא דְמַהִימְנוּתָא  
 עֲלָאָה.

וְעַל דָּא, מֵאן דְּלֹא אֲתַעֲטֹף בְּהֵאִי, וְלֹא אֲתַעֲטֹר  
 לְאַתְתַּקְפָּא בְּתַפְּלִי בְּכָל יוֹמָא. דְּמִי לִיה דְּלֹא שְׂרִיא  
 עִמִּיה מְהִימְנוּתָא, וְאֲתַעֲדִי מִנִּיה דְּחִילוּ דְּמֵאֲרִיֵּה,



וְצִלּוֹתֶיהָ לָאוּ צִלּוֹתָא כְּדָקָא יְאוּת. וּבְגִין כֶּף אַבְתָּן הֲוֹ  
מִתְתַּקְּפִי גּוּ מְהִימְנוֹתָא עֲלָאָה, בְּגִין דְּבִירָא עֲלָאָה דְּרוּזָא  
דְּמְהִימְנוֹתָא שְׁלִימְתָא שְׂרִיא בֵּיהָ.

(בראשית כו) וַיַּעַתֵּק מִשָּׁם וַיַּחֲפֹר בְּאֵר אַחֲרַת וְגו', רַבִּי חֵיִיא  
פִּתַח וְאָמַר, (ישעיה נח) וַנְּחַךְ יִי תְּמִיד וְהַשְּׁבִיעַ  
בְּצַחְצָחוֹת נַפְשֶׁךָ וְעֲצַמְתֶּיךָ יַחְלִיץ וְגו'. הָאִי קָרָא אוּקְמוּהָ  
וְאִתְמַר. אֲבָל בְּהָאִי קָרָא, בֵּיהָ אֶתְתַּקְּפוּ מֵאֲרִי מְהִימְנוֹתָא  
דְּאַבְטַח לֹון לְעֵלְמָא דְאַתִּי. וַנְּחַךְ יִי תְּמִיד בְּהָאִי עֵלְמָא  
וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי. וַנְּחַךְ יִי, כִּיּוֹן דְּאָמַר וַנְּחַךְ יִי, אֲמַאי  
תְּמִיד. אֵלָא דָּא תְּמִיד דְּבִין הָעֲרַבִּים, דְּאִיהוּ אֶתְתַּקְּףָהּ  
תַּחוֹת דְּרוּעִיָּה דְּיִצְחָק, וְדָא הוּא חוּלְקָא לְעֵלְמָא דְאַתִּי,  
מִנְלָן מִדּוֹד דְּכַתִּיב, (תהלים כג) יִנְחֵנִי בְּמַעְגְלֵי צְדָק לְמַעַן  
שְׁמוֹ.

(ישעיה נח) וְהַשְּׁבִיעַ בְּצַחְצָחוֹת נַפְשֶׁךָ, דָּא אֲסַפְקִלְרִיא  
דְּנַהֲרָא, דְּכָל נִשְׁמַתִּין אֶתְהַנֵּן לְאַסְתְּפִלָּא  
וּלְאַתְעַנְגָּא בְּגוּוּהָ. וְעֲצַמְתֶּיךָ יַחְלִיץ, הָאִי קָרָא לָאוּ  
רִישִׁיָּה סוּפִיָּה. אִי נִשְׁמַתִּיָּה דְּצַדִּיקָא, (סֵלְקָא לְעֵילָא, נ"א אֶתְהַנֵּן  
בְּעַדוּנָא דָּא דְּלְעֵילָא) מַאי וְעֲצַמְתֶּיךָ יַחְלִיץ. אֵלָא הָא אוּקְמוּהָ.  
דָּא תַּחֲיִית הַיְמָתִים, דְּזַמִּין קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְאַחֲיִיא  
מִתִּיא וּלְאַתְקָנָא לֹון לְגֵרְמוֹי דְּבַר נָשׁ לְמַהוּי כְּקַדְמִיתָא  
בְּגוּפָא שְׁלִים. וְנִשְׁמַתָּא אֶתְוֹסַפַת נְהוּרָא גּוּ אֲסַפְקִלְרִיאָהּ

דְּנִהְרָא, לְאִתְנַהֲרָא עִם גּוּפָא לְקִיּוּמָא שְׁלִים כְּדָקָא חֲזִי.  
 וּבִגִּין כְּךָ כְּתִיב, וְהָיִתָּ כִּגְן רוּה. מַאי כִּגְן רוּה, דְּלֹא  
 פְּסֻקוּ מִימּוּי עֲלָאִין, לְעֵלַם וּלְעֵלְמֵי עֲלָמִין, וְהָאִי  
 גִּינְתָא אִתְשִׁקֵי מַנְיָה, וְאִתְרוּי מַנְיָה תְּדִיר. (ד' קמ"א ע"ב) וְכִמוּצָא  
 מִיָּם, דָּא הֵהוּא נַהֲר דְּנַגִּיד וְנַפִּיק מֵעֵדָן וְלֹא פְּסֻקִין מִימּוּי  
 לְעֵלְמִין.

תָּא חֲזִי, בִּירָא דְמִיין נְבֻעִין, הָאִי אִיהוּ רְזָא עֲלָאָה בְּגוּ  
 רְזָא דְמַהִימְנוּתָא. בִּירָא דְאִית בֵּיה מוּצָא מִיָּם,  
 וְאִיהוּ בִּירָא דְאִתְמַלְיָא מֵהֵהוּא מוּצָא מִיָּם, וְאִינוּן תְּרִין  
 דְּרַגְיָן דְּאִינוּן חַד, דְּכֵר וְנוֹקְבָא כְּחַדָּא כְּדָקָא יְאוּת.  
 וְתָא חֲזִי, הֵהוּא מוּצָא מִיָּם וְהֵהוּא בִּירָא אִינוּן חַד,  
 וְאִקְרִי כְּלָא בְּאֵר. דְּהָא הֵהוּא מְקוּרָא דְעֵייל, וְלֹא  
 פְּסֻקִין לְעֵלְמִין, וּבִירָא אִתְמַלִּי. וּמֵאן דְּאִסְתַּכֵּל בְּבִירָא  
 דָּא, אִסְתַּכֵּל בְּרְזָא עֲלָאָה דְמַהִימְנוּתָא, וְדָא הוּא סִימְנָא  
 דְּאִבְהָן, דְּמִשְׁתַּדְּלֵי לְחַפּוֹר בִּירָא דְמִיָּא גּוּ רְזָא עֲלָאָה,  
 וְלִית לְאִפְרָשָׁא בֵּין מְקוּרָא וּבִירָא וְכִלָּא חַד.

(בראשית כו) וַיִּקְרָא שְׁמָהּ רְחוּבוֹת. רְמִיז דְּזַמִּינִין בְּנוּי לְמַפְלַח  
 וְלְאִתְקַנָּא הָאִי בִּירָא כְּדָקָא חֲזִי, בְּרְזָא דְקַרְבָּנִין  
 וְעֲלוּוֹן. כְּגוּוֹנָא דָּא, (בראשית ב) וַיִּנְיַחְהוּ בִּגְן עֵדֶן לְעֵבֶדְהָ  
 וּלְשֹׁמְרָהּ, אֵלֶיךָ קָרְבָּנִין וְעֲלוּוֹן וּבִגִּין דָּא, יִתְפַּשְׁטוּן  
 מִבּוֹעוּי לְכָל סֹטְרִין כְּמָה דְאִתְ אָמַר, (משלי ה) וַיִּפּוּצוּ

מְעִינְתִיךָ חוּצָה בְּרַחֲבֵת פְּלָגֵי מַיִם, וּבְגִינ כַּף וַיִּקְרָא שְׁמָהּ  
רַחוּבוֹת.

רַבִּי שְׁמַעוֹן פֶּתַח וְאָמַר, (משלי א) חֲכָמוֹת בַּחוּץ תִּרְוֹנָה  
בְּרַחוּבוֹת תִּתֵּן קוֹלָהּ. הַאִי קָרָא אִיהוּ רִזָּא עֲלָאָה.  
מֵאֵי חֲכָמוֹת, אֲלִין חֲכָמָה עֲלָאָה וְחֲכָמְתָּא זַעִירָא  
דְּאֵתְכִלִּילַת בַּהּ בְּעֲלָאָה וְשִׂרְיָא בַּהּ.

בַּחוּץ תִּרְוֹנָה. תָּא חֲזִי, חֲכָמָה עֲלָאָה אִיהִי סְתִימָא דְכָל  
סְתִימִין, וְלֹא אֵתִיידַע וְלֹא אִיהִי בְּאֵתְגַלִּיָּא, כְּמָה  
דְּאֵתְ אָמַר, (איוב כח) לֹא יָדַע אָנוּשׁ עֲרָפָה וְגו', כִּד  
אֵתְפִשֵּׁט לְאֵתְנַהֲרָא, אֵתְנַהֲרָא בְּרִזָּא דְעֲלָמָא דְאֵתִי,  
וְעֲלָמָא דְאֵתִי אֵתְבְּרִי מִנִּיהּ. כְּדִתֵּן עֲלָמָא דְאֵתִי אֵתְבְּרִי  
בְּיוֹד, וְאֵתְכַסִּיָּא הַאִי חֲכָמָה תִּמְן וְאִינוּן חַד. בְּזַמְנָא  
דְּאֵתְעֵתֵד (נ"א דְאֵתְעֵטֵר נ"א דְאֵתְעֵבֵד) כִּלְא בְּרִזָּא דְעֲלָמָא דְאֵתִי  
כְּדִקְאֲמֵרֵן, כִּדִּין הוּא חֲדוּה לְאֵתְנַהֲרָא, וְכִלְא בַּחֲשָׂאֵי  
דְלָא אֲשִׁתְמַע לְבַר לְעֲלָמִין.

תּוּ בְעִיָּא לְאֵתְפִשֵּׁטָא, וְנִפְיֵק מֵהַאִי אֵתֵר אֲשָׁא וּמִיָּא  
וְרוּחָא, כְּמָה דְאֵתְמַר (ע"ד ע"א). וְאֵתְעֵבִיד חַד קָלָא  
דְנִפְקָא לְבַר וְאֲשִׁתְמַע, כְּמָה דְאֵתְמַר. כִּדִּין מִתְמַן וְלַהֲלֵן  
אִיהוּ חוּץ, דְהָא לְגוּ בַּחֲשָׂאֵי אִיהוּ דְלָא אֲשִׁתְמַע לְעֲלָמִין,  
הַשְׁתָּא דְאֲשִׁתְמַע רִזָּא, אֲקָרִי חוּץ, מִכָּאן בְּעִי בַר נִשׁ  
לְאֵתְקַנָּא בְּעֵבִידְתִּיהּ (פְּקוּדֵי רַבִּי ע"א) וְלִשְׁאֲלָא.

בְּרַחוּבוֹת, מֵאֵן רַחוּבוֹת, דָּא הֵהוּא רְקִיעָא דְבֵיהּ כָּל  
כְּכַבֵּיא דְנִהְרִין, וְאִיהוּ מִבּוּעָא דְמִימּוּי לָא  
פְּסֻקִין. כְּמָה דְאֵת אָמַר, (בראשית ב) וְנָהָר יוֹצֵא מֵעֵדֶן  
לְהַשְׁקוֹת אֶת הַגֵּן, וְאִיהוּ רַחוּבוֹת. וְתַמֵּן תַּתֵּן קוּלָהּ,  
עֲלָאָה וְתַתָּאָה וְכֻלָּא חֵד.

וּבְגִין דָּא אָמַר שְׁלֵמָה, (משלי כד) הֵכֵן בַּחוּץ מְלֹאכְתָּךְ  
וְעֵתְדָה בַשָּׂדֶה לָךְ וְגו'. הֵכֵן בַּחוּץ, כְּמָה דְאֵתְמַר.  
דְּכַתִּיב בַּחוּץ תְּרוּנָה, דְּהָא מִפָּאן קִימָא עֲבִידָא  
לְאֵתְתַקְנָא וּמְלָה לְשֹׁאֲלָה, דְּכַתִּיב, (דברים ד) כִּי שֹׁאֵל נָא  
לְיָמִים רֵאשׁוֹנִים וְגו', וְלִמְקַצֵּה הַשָּׁמַיִם וְעַד קֶצֶה הַשָּׁמַיִם.  
וְעֵתְדָה בַשָּׂדֶה לָךְ, דָּא (בראשית כז) שָׂדֶה אֲשֶׁר בֵּרְכוּ יְיָ.  
וּבִתֵּר דִּינְדַע בַּר נֶשׁ רִזָּא דְחֻכְמַתָּא וְיִתְקִין  
גְּרַמִּיָּה בָּהּ, מַה כְּתִיב אַחֵר, וּבְנִיתָ בֵּיתְךָ. דָּא נִשְׁמַתָּא  
דְּבַר נֶשׁ בְּגוּפִיָּהּ, דִּיתְתַקֵּן וְיִתְעַבֵּיד גְּבַר שְׁלִים. וְעַל דָּא  
כַּד חָפַר יִצְחָק וְעַבְד בִּירָא בְּשָׁלֵם, לְהֵהוּא שְׁלֵם (נ"א לְמַהוּ  
שְׁלִים) קָרִי לִיָּה רַחוּבוֹת, וְכֻלָּא כְּדָקָא יָאוּת. זַכָּאִין אִינוּן  
צְדִיקָא דְעוּבְדִיהוֹן לְגַבֵּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְקִימָא  
עֲלָמָא. דְּכַתִּיב, (משלי ב) כִּי יִשְׁרִים יִשְׁכְּנוּ אֶרֶץ, יִשְׁכְּנוּ  
אֶרֶץ. וְהָא אוּקְמוּהָ.

וַיְהִי כִּי זָקֵן יִצְחָק. אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן כְּתִיב,  
(בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם וְלַחֹשֶׁךְ קָרָא

לִילָה, הָאִי קָרָא אֹקְמוּהָ וְאַתְמָר. אַבְל תָּא תְּחִי, כֹּל  
עוֹבְדוֹי דְקוֹדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, כְּלָהוּ אֵינוֹן מְלִין דְקָשׁוּט  
וְכֹלָא בְרוּזָא עֲלָאָהּ. וְכֹל מְלוֹי דְאוּרֵייתָא, כְּלָהוּ מְלִי  
מְהֵימְנוּתָא וְרוּזִין עֲלָאִין פְּדָקָא יְאוּת.

וְתָא תְּחִי, לָא זָכָה יִצְחָק כְּאַבְרָהָם, דְלָא סָמוּ עֵינׁוֹי וְלָא  
כְּהוּ. אַבְל רוּזָא עֲלָאָהּ אֵיהוּ הֶכָא, רוּזָא דְמְהֵימְנוּתָא.  
כְּמָה דְאַתְמָר, דְכְּתִיב וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם, דָּא  
אַבְרָהָם, דְאֵיהוּ נְהוּרָא דִימְמָא. וְנְהוּרָא דִילֵיהּ אֲזִיל  
וְנְהִיר וְאַתְתַּקַּף בְּתַקוּנָא (דף קמב ע"א) דִיומָא.

וּבְגִין כְּךָ, מַה פְּתִיב, (בראשית כד) וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בֵימִים,  
בְּאֵינוֹן נְהוּרִין דְנְהִרִין. וְאֵיהוּ סִיב, (ד"א ל"ג וְנְהִיר פְּדִין  
אֲזִיל וְנְהִיר) כְּמָה דְאַתְ אָמַר, (משלי ד) הוֹלֵךְ וְאוֹר עַד נֶכּוֹן הַיּוֹם,  
וּבְגִין כְּךָ, (בראשית א) וַיִּקְרָא אֱלֹהִים לְאוֹר יוֹם. וְלַחֲשֹׁךְ קָרָא  
לִילָה, דָּא יִצְחָק דְאֵיהוּ חֲשֹׁךְ, וְאֵיהוּ אֲזִיל לְקַבְּלָא לִילֵיא  
בְּגִוּיָהּ, וּבְגִין כְּךָ, אֵיהוּ פֶד סִיב, מַה פְּתִיב, (בראשית כז) וַיְהִי  
כִּי זָקֵן יִצְחָק וַתִּכְהֵן עֵינָיו מֵרְאוֹת. הֵכִי הוּא וְדָאִי, דְבִעָא  
לְאַתְחַשְׁכָּא וְלְאַתְדַּבְּקָא (בחוֹשֶׁךְ) בְּדַרְגֵיהּ פְּדָקָא יְאוּת.

אַתָּא רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיהּ, וְנִשְׁיָק יְדוּי. אָמַר לֵיהּ, שְׂפִיר,  
אַבְרָהָם נְהִיר מְסֻטָּא דְדַרְגָּא דִילֵיהּ, יִצְחָק  
אַתְחַשֶׁךְ מְסֻטָּא דְדַרְגָּא דִילֵיהּ, יַעֲקֹב אֲמַאי, דְכְּתִיב,  
(בראשית מח) וְעֵינַי יִשְׂרָאֵל כָּבְדוּ מִזָּקֵן. אָמַר לֵיהּ, הֵכִי הוּא

וְדַאי, כְּבָדוֹ כְּתִיב, וְלֹא כָּהוּ. מִזְקֵן כְּתִיב, וְלֹא מִזְקֵנוּ.  
 אֲלֵא מִזְקֵן, מִזְקֵן דִּי צַחֲקָא, מִהֵוּא סְטָרָא כְּבָדוּ. לֹא יוּכַל  
 לְרֵאוֹת, לְאַסְתְּפֵלָא כְּדָקָא חֲזִי, אֲבָל לֹא כָּהוּ. אֲבָל יִצְחָק  
 כָּהוּ וְדַאי מְכַל וְכַל, וְאַתְעֵבִיד חֲשָׁף, דְּהָא כְּדִין אֲתֵאחִיד  
 בֵּיהּ לֵילָה, וְאַתְקֵיִים וְלַחֲשָׁף קָרָא לֵילָה.

(בראשית כו) וַיִּקְרָא אֶת עֵשָׂו בְּנֹו הגָּדוֹל, דְּאַתְכַּלֵּל מִסְטָרִיהּ  
 דְּדִינָא קִשְׂיָא (שם) וַיֹּאמֶר הִנֵּה נָא זִקְנֹתִי לֹא יִדְעָתִי  
 יוֹם מוֹתִי. רַבִּי אֶלְעָזָר פֶּתַח וְאָמַר, (תהלים פד) אֲשֶׁרִי אָדָם  
 עֲזָו לֹו בְּךָ וְגוֹ, זַכָּאָה בַר נָשׁ דְּאַתְתַּקַּף בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא  
 בְּרִיךְ הוּא וַיִּשְׁוֵי תוֹקֶפִיהּ בֵּיהּ.

יְכוּל כְּחֻנְנִיהּ מִישָׂאל וְעֲזַרְיָה דְּאַתְתַּקְפוּ וְאָמְרוּ, (דניאל א)  
 הֵן אִיתִי אֱלֹהָנָא דִּי אֲנַחְנָא פְּלַחִין יְכוּל  
 לְשִׁינְבוֹתָנָא מִגּוֹ אֲתוֹן נוֹרָא יְקִידְתָּא וּמִן יְדָךְ מִלְכָּא  
 יִשְׁזִיב. תָּא חֲזִי, דַּאי לָא יִשְׁזִיב וְלֹא אֲתַקֵּיִים עַלֵיִהוּ  
 קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲשֶׁתַּכַּח שְׁמִיהּ דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,  
 דְּלֹא יִתְקַדֵּשׁ בְּעֵינֵיִהוּ דְּכָלָא כְּמָה דְּאָמְרוּ. אֲלֵא, כִּיּוֹן  
 דִּידְעוּ דְּלֹא אָמְרוּ כְּדָקָא יְאוֹת, אֲהֶדְרוּ וְאָמְרוּ, (דניאל א) וְהֵן  
 לָא יְדִיעַ לְהוּי לָךְ מִלְכָּא וְגוֹ. בֵּין יִשְׁזִיב, בֵּין לָא יִשְׁזִיב,  
 יְדִיעַ לְהוּי לָךְ מִלְכָּא וְגוֹ. וְתַנִּינֵן דְּמִלָּה אֹדְעַ לְהוּ  
 יְחֻזְקָאֵל, וְשְׁמַעוּ וְקַבִּילוּ מִנִּיהּ, דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לָא  
 אֲתַקֵּיִים עַלֵיִהוּ, בְּגִין דִּיקַבְּלוֹן אֲגָרָא. וְכְדִין אֲהֶדְרוּ

וְאָמְרוּ, וְהֵן לֹא יָדִיעַ לַהוֹי לָךְ מִלְפָּא וְגו'.  
 אֵלֶּא לֹא יִתְתַקַּף בַּר נָשׁ דִּימָא, קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא  
 יִשְׁזַבְינְנִי, אוּ אִיהוּ עָבִיד לִי כְּךָ וְכָךְ, אֲבָל יִשׁוּי  
 תּוֹקֶפִיה בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא דִּי־סִייעַ לִיהּ, כִּד אִיהוּ  
 אֲשֶׁתִּדֵּל בְּאִינוּן פְּקוּדִין דְּאוּרִייתָא, וְלִמִּיתָךְ בְּאַרְח  
 קְשׁוּט. דְּכִיוּן דְּאִתִּי בַר נָשׁ לְאַתְדַּכָּא, מְסִייעִין לִיהּ  
 וְדֵאִי, וּבְדֵא יִתְתַקַּף בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּאִיהוּ  
 יִסִּיעַ לִיהּ, וְיִתְתַקַּף בֵּיהּ, דְּלֹא יִשׁוּי תּוֹקֶפִיה בְּאַחְרָא,  
 וּבְגִין כְּךָ עוּז לּוּ בְךָ. מְסִלוֹת בְּלָבָב, דִּיעֲבִיד לְבֵיהּ  
 כְּדָקָא יֵאוֹת בְּלֹא הִרְהוּרָא אַחְרָא, אֵלֶּא כְּהֵאִי מְסִלָּה  
 דְּאִיהִי מִתִּישְׁבָּא לְאַעְבָּרָא בְּכָל אַתְר דְּאַצְטְרִיךְ, הַכִּי  
 נְמִי.

דְּבַר אַחַר אֲשֶׁרִי אָדָם עוּז לּוּ בְךָ, עוּז, כְּמָה דְּאִתְּ אָמַר,  
 (תהלים כט) יי עוּז לְעַמּוֹ יִתֵּן, בְּגִין דְּאַצְטְרִיךְ לִיהּ לְבַר  
 נָשׁ דִּי־תַעֲסֵק בְּאוּרִייתָא לְשִׁמְיָה דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְּכָל  
 מֵאן דְּאִתְעַסֵּק בְּאוּרִייתָא וְלֹא אֲשֶׁתִּדֵּל לְשִׁמְיָה, טַב לִיהּ  
 דְּלֹא אֲתַבְּרִי. מְסִלוֹת בְּלָבָב, מֵאִי מְסִלוֹת בְּלָבָב, כְּמָה  
 דְּאִתְּ אָמַר, (תהלים סח) סוּלוּ לָרוּכַב בְּעַרְבוֹת בֵּיתָה שְׁמוּ. דָּא  
 הָהִיא אוּרִייתָא, דְּאִיהוּ אֲשֶׁתִּדֵּל בָּהּ לְאַרְמָא לִיהּ  
 לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וְלִמְעַבַּד לִיהּ חֲטִיבָא בְּעֵלְמָא.  
 תָּא חֲזִי, יַעֲקֹב כָּל עוֹבְדוּי הוּוּ לְשִׁמָּא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ

הוא, וּבְגִין כֶּף קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא הוּה עֲמִיה תְּדִיר, דְּלֹא  
אֲעִיד מַנְיָה שְׂכִינְתָּא. דְּהָא בְּשַׁעְתָּא דְּקָרָא לִיה יִצְחָק  
לְעֶשׂו בְּרִיָּה, יַעֲקֹב לָא הוּה תַּמָּן, וְשְׂכִינְתָּא אֹדְעַת לָהּ  
לְרַבֵּקָה, וְרַבֵּקָה אֹדְעַת לִיה לְיַעֲקֹב.

רַבִּי יוֹסִי אָמַר, תָּא חֲזִי, אִי חָס וְשָׁלוֹם בְּהָהוּא זְמַנָּא  
יִתְבַּרְךְ עֶשׂו, לָא שְׁלוּט יַעֲקֹב לְעַלְמִין. אֲלֹא מִעַם  
קוֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא הוּה, וְכֹלֵא בְּאַתְרִיה אֲתָא כְּדָקָא חֲזִי.  
תָּא חֲזִי, (בראשית כ"ד) וְרַבֵּקָה אֹהֶבֶת אֶת יַעֲקֹב כְּתִיב, וְהָא  
אֲתָמַר. וּבְגִין כֶּף שִׁדְרַת בְּגִינְיָה דְּיַעֲקֹב, (בראשית כ"ז) הִנֵּה  
שָׁמַעְתִּי אֶת אָבִיךָ מְדַבֵּר אֶל עֶשׂו אַחִיךָ יֹאמַר.

וְעַתָּה בְּנֵי שְׁמַע בְּקוֹלִי וְגו'. בְּהָהוּא זְמַנָּא, עָרַב פְּסַח  
הוּה, וּבְעֵי יִצְרַר הָרַע לְאַתְבַּעְרָא, וְלִשְׁלֹטָא  
סִיְהָרָא, רָזָא (דף קמ"ב ע"ב) דְּמַהִימְנוּתָא. וְעַל דָּא עֲבַדַת תְּרִי  
תְּבַשְׂלִין.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, רְמִזַּת הַכָּא דְּזַמְיָנִין בְּנוֵי דְּיַעֲקֹב לְקַרְבָּא  
שְׁנֵי שְׁעִירִים, חֵד לִי, וְחֵד לְעִזָּא וְלִבְיֹמָא דְּכַפּוּרִי.  
וּבְגִין כֶּף, קָרִיבַת שְׁנֵי גְדֵי עֲזִים, (קמ"ה ע"ב) חֵד בְּגִין דְּרָגָא  
דְּלְעִילָא, וְחֵד בְּגִין לְכַפֵּיִיא דְּרָגִיָּה דְּעֶשׂו דְּלֹא יִשְׁלוּט  
עָלֶיהָ דְּיַעֲקֹב, וְעַל דָּא שְׁנֵי גְדֵי עֲזִים, וּמִתְרוּוִיָּהוּ טָעִים  
יִצְחָק וְאָכִיל.

(בראשית כ"ז) וַיֵּבֶא לוֹ יֵין וַיִּשְׁתֶּה, וַיֵּבֶא לוֹ יֵין, רְמִזַּת רְמִיזָא,



מֵאַתֵּר רְחִיק קָרִיב לִיּה מֵהֵהוּא אַתֵּר (דְּעָשׂוּ). רַבִּי אֶלְעָזָר  
אָמַר, רֵמֶז מֵהֵהוּא יִינ דְּכָל חֲדוֹ אֲשַׁתְּכַח בֵּיהּ, בְּגִין  
לְחַדְתָּא לִיּה לְיִצְחָק, דְּבַעֵי חֲדוֹה, כְּדָקָא בְּעֵינֵי חֲדוֹה  
לְחַדְתָּא סֵטְרָא (דְּלִינְאֵי) דִּילִיּהּ, וְעַל דָּא וַיִּבֵּא לוֹ יִינ וַיִּשְׁתֵּי.

(בראשית כז) וַתִּקַּח רַבֵּקָה אֶת בְּגֵדֵי עֵשָׂו וְגו', אֵלֵין אֵינּוֹן  
לְבוּשֵׁין דְּרוּחַ עֵשָׂו מִנְמָרוֹד, וְאֵלֵין לְבוּשֵׁי יֶקָר  
דְּהוּוּ מִן אָדָם הָרֵאשׁוֹן, וְאַתּוּ לִיְדָא דְנִמְרוֹד, וּבְהוּ הָוָה  
צַד צִידָה נִמְרוֹד, דְּכַתִּיב, (בראשית י) הוּא הָיָה גִבּוֹר צִיד (קל"ז

ע"ב, ויקרא ס"ד ע"א) לְפָנַי יִי וְגו', וְעֵשָׂו נִפְק לְחַקְלָא, וְאַגַּח בֵּיהּ  
קָרְבָא בְּנִמְרוֹד וְקָטַל לִיּה, וְנִסַּב אֵלֵין לְבוּשֵׁין מִנִּיהּ, הָדָא  
הוּא דְכַתִּיב, (בראשית כה) וַיִּבֵּא עֵשָׂו מִן הַשָּׂדֶה וְהוּא עֵיפָה,  
וְאוּקְמוּהָ. כְּתִיב הָכָא וְהוּא עֵיפָה, וְכַתִּיב הָתָם (ירמיה ד) כִּי  
עֵיפָה נִפְשֵׁי לְהַרְגִים.

וְעֵשָׂו הָוָה סָלִיק לֹון לְאֵינּוֹן לְבוּשֵׁין לְגַבְהָ דְרַבֵּקָה, וּבְהוּ  
הָוָה נִפִּיק וְצַד צִידָה, וְהֵהוּא יוֹמָא לָא נָטַל לֹון,  
וְנִפְק לְחַקְלָא וְאַתְעַב תַּמָּן. וְכַד הָוָה לְבִישׁ לֹון עֵשָׂו, לָא  
הָוּ סָלְקִין רִיחִין כָּלָל. כִּיּוֹן דְּלְבִישׁ לֹון יַעֲקֹב, כְּדִין תַּבַּת  
אַבְדָה לְאַתְרָהּ, וְסָלִיקוּ רִיחִין. בְּגִין דְּשׁוּפְרִיָה דִיעַקֵב,  
שׁוּפְרִיָה דְאָדָם הָוָה. וּבְגִין כֶּף אֲהַדְרוּ בְּהֵיָא שְׁעָתָא  
לְאַתְרֵיהוּ, וְסָלִיקוּ רִיחִין.

אָמַר רַבִּי יוֹסִי, שׁוּפְרִיָה דִיעַקֵב (הָדָה) דְאִיהוּ שׁוּפְרִיָה

דָּאָדָם אֵיף אֲפֻשָׁר, וְהָא תְּנִינָן, תּפּוּחַ עֵקְבוּ דָּאָדָם  
 הֲרָאשׁוֹן, מִכְּהָה גִּלְגַּל חֲמָה. וְאִי תִימָא דְכֶךְ הוּהּ יַעֲקֹב.  
 אֲמַר לִיה רַבִּי אֶלְעָזָר, וּדְאִי הָכִי הוּהּ, בְּקַדְמִיתָא עַד לָא  
 חֵב אָדָם הֲרָאשׁוֹן, לָא הוּוּ יִכְלִין כָּל בְּרִיין לְאַסְתַּכְּלָא  
 בְּשׁוּפְרִיה. כִּיּוֹן דְּחֻטָּא, אֲשֶׁתַּנִּי שׁוּפְרִיה וּבְתַמָּאךְ רוּמִיה  
 וְאֲתַעֲבִיד בַּר מָאָה אֲמִין. וְתָא חֲזִי, שׁוּפְרִיה דָּאָדָם  
 הֲרָאשׁוֹן, רְזָא אִיהוּ, דְּמַהִימְנוּתָא עֲלָאָה תְּלִיא בְּהַהוּא  
 שׁוּפְרָא, וּבְגִין כֶּךְ, (תהלים ז) וִיְהִי נֶעַם יְיָ אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ.  
 וּכְתִיב, (תהלים כז) לַחֲזוֹת בְּנֶעַם יְיָ, וְדָא הוּא שׁוּפְרִיה דִּיעֲקֹב  
 וְדְאִי, וְכֻלָּא רְזָא עֲלָאָה אִיהוּ.

וַיֵּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ. תָּא חֲזִי, וַיֵּרַח אֶת רִיחַ  
 הַבְּגָדִים לָא כְּתִיב, אֶלָּא רִיחַ בְּגָדָיו. כְּמָה דְּאֲתָ  
 אֲמַר, (תהלים קד) עוֹטָה אֹר כַּשְׁלֹמָה נוֹטָה שָׁמַיִם כִּירִיעָה.  
 דְּבַר אַחַר (נ"א דָּא הוּא) וַיֵּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ. דְּכִיּוֹן  
 דְּאֶלְבִּישׁ לֹון יַעֲקֹב, סְלִיקוּ רִיחִין בְּהַהִיא שַׁעֲתָא, וְעַד  
 דְּלָא אֲרַח (דְּאַרְח) רִיחִין דְּלְבוּשִׁיה, לָא בְּרַכִּיה, דְּהָא כְּדִין  
 (לָא) יַדַּע דְּאֲתַחֲזִי הוּא לְאַתְּבְּרָכָא, דְּאִי לָא אֲתַחֲזִי  
 לְאַתְּבְּרָכָא, לָא סְלִיקוּ כָּל תַּנִּי רִיחִין קַדִּישִׁין בְּהַדִּיה,  
 הֲדָא הוּא דְּכְתִיב וַיֵּרַח אֶת רִיחַ בְּגָדָיו וַיְבָרְכֵהוּ.

וַיֹּאמֶר רְאֵה רִיחַ בְּנֵי כְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ יְיָ.  
 (ק"ב ע"ב) וַיֹּאמֶר, מְלָה סְתִים הוּא. אֵית דְּאֲמַרִי

שְׁכִינְתָא הִוּוּ, וְאִית דְּאִמְרֵי יִצְחָק הָהוּ. כְּרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר  
 בִּרְכוּ יי, מֵאֵן שְׂדֵה, דָּא שְׂדֵה (רמ"ט ע"ב) דְּתַפּוּחִים. שְׂדֵה  
 דְּאִבְהֵן עֲלָאִין (תמ"ד) סְמִיכוּ לִיה וּמִתְקַנִּין לִיה.

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וְרֹב דָּגָן  
 וְתִירוֹשׁ. אָמַר רַבִּי אַבָּא, הָאִי קָרָא אוּקְמוּהָ, אֲבָל  
 (פתח רבי אבא ואמר) תָּא חֲזִי, (תהלים קב) שִׁיר הַמַּעֲלוֹת אֶל יי  
 בְּצַרְתָּה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי. כַּמָּה שִׁירִין וְתוֹשְׁבָחֵן אָמַר דְּוֹד  
 מִלְּפָא קָמִי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְכֹלָא בְּגִין לְאִתְקַנָּא  
 דְּרַגְיָה וּלְמַעַבְד לִיה שְׁמָא, כַּמָּה דָּאֵת אָמַר, (שמואל ב' ח)  
 וַיַּעַשׂ דְּוֹד שֵׁם, וְשִׁירְתָּא דָּא אָמַר (ס"א ל"ג ליה) כִּד חֲמָא  
 עוּבְדָא דָּא לִיעֶקֶב (ס"א דיעקב).

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, יַעֲקֹב אָמַר שִׁירְתָּא דָּא (דְּהָא), בְּשַׁעֲתָא  
 דְּאָמַר לִיה אֲבוּי, (בראשית כז) גִּשְׁה נָא וְאִמְשֶׁךְ בְּנֵי  
 הָאֵתָה זֶה בְּנֵי עֵשָׂו אִם לֹא, כְּדִין (ד"א בגין) דְּהוּהוּ (הוּדָה) (דף קמח  
 ע"א) יַעֲקֹב בְּעָאקוּ סְגִי, דְּדַחִיל דְּאֲבוּי יַדַּע לִיה  
 וְאִשְׁתְּמוּדַע קָמִיה. מַה כְּתִיב, (בראשית כז) וְלֹא הִפִּירוּ כִּי הָיוּ  
 יַדָּיו כִּי־דֵי עֵשָׂו אֲחָיו שְׁעִירוֹת וַיְבָרְכֵהוּ. כְּדִין אָמַר, (תהלים  
 קב) אֶל יי בְּצַרְתָּה לִי קָרָאתִי וַיַּעֲנֵנִי.

יי הַצִּילָה נַפְשִׁי מִשְׁפַּת שְׁקָר מִלְּשׁוֹן רַמְיָה, דָּא הוּא  
 דְּרַגָּא דַּעֲשׂו שְׁרִיא בֵיה, דְּאִיהוּ שְׁפַת שְׁקָר (ס"א מַה הוּא).  
 שְׁפַת שְׁקָר, בְּשַׁעֲתָא דְּאִיִּתִי הֵהוּא חוּיָא לוּוֹטִין עַל

עֲלָמָא, וּבְחֻכֵּימוּ וּבְעֻקְיָמוּ אֵייתִי לְוֹטִין, דְּאֵתְלִטִיא  
עֲלָמָא.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעְתָּא דְּאָמַר יִצְחָק לְעֵשָׂו, (בראשית כז) וַיֵּצֵא  
הַשָּׂדֶה וְצֹדֶה לִי צִידָה, בְּה"א, וְאוֹקְמוּהָ. וּנְפִיק עֵשָׂו  
בְּגִין דִּיתְבְּרַךְ מִיִּצְחָק, דְּקָאֵמַר לִיהָ, (בראשית כז) וַאֲבָרְכָכָה  
לְפָנַי יִי, דְּאֵלוּ אָמַר וַאֲבָרְכָכָה וְלֹא יִתִּיר, יֵאוּת. כִּיּוֹן  
דְּאָמַר לְפָנַי יִי, בְּהֵיא שַׁעְתָּא אֲזִדְעִזַּע כְּרִסֵּי יִקְרָא  
דְּקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אָמְרָה, וּמָה דִּיפּוֹק חוּיָא מֵאִינוֹן  
לְוֹטִין, וַיִּשְׁתָּאֵר יַעֲקֹב בְּהוּ.

בְּהֵיא שַׁעְתָּא, אֲזִדְמֵן מִיכָאֵל וְאֵתָא קַמִּיהָ דִּיעֲקֹב,  
וּשְׁכִינְתָּא בְּהַדִּיהָ, וַיִּדַּע יִצְחָק, וְחָמָא לְגֵן עֵדֵן  
בְּהַדִּיהָ דִּיעֲקֹב, וּבְרַכִּיהָ קַמִּיהָ. וְכַד עָאֵל עֵשָׂו, עָאֵל  
בְּהַדִּיהָ גִיְהֵנָם. וְעַל דָּא (בראשית כז) וַיִּחַרְד יִצְחָק חֲרָדָה  
גְּדוֹלָה עַד מְאֹד, דְּחָשַׁב דְּלֹא הוּוּ עֵשָׂו בְּהֵיא סְטָרָא,  
פִּתַּח וְאָמַר, (בראשית כז) וַאֲבָרְכָהוּ גַם בְּרוּךְ יִהְיֶה.

בְּגִין כֶּה, אֲזִדְמֵן יַעֲקֹב בְּחֻכְמָתָא וּבְעֻקְיָמוּ דְּאֵייתִי  
בְּרַכָּאן עֲלֵיהָ דִּיעֲקֹב דִּאִיהוּ כְּגוּוֹנָא דְּאָדָם  
הֲרֵאשׁוֹן, וְאֵתְנַטְלוּ מִהֵיא חוּיָא דְּאִיהוּ שְׁפַת שְׁקָר.  
דְּכַמָּה שְׁקָרָא אָמַר, וְכַמָּה מְלִי דְּשְׁקָרָא עֵבֵד, בְּגִין  
לְאַטְעָאָה וְלֵאֵייתָאָה לְוֹטִין עַל עֲלָמָא. בְּגִין כֶּה, אֵתָא  
יַעֲקֹב בְּחֻכְמָה וְאַטְעִי לְאַבוּי, בְּגִין לְאֵייתָאָה בְּרַכָּאן עַל

עֲלָמָא, וְלִנְטָלָא מִנִּיהּ מַה דְּמִנְעַ מֵעֲלָמָא, וּמִדָּה לְקַבֵּל  
 מִדָּה הָוּה. וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים קט) וַיֵּאָהֵב קִלְלָהּ וּתְבוֹאָהּ  
 וְלֹא חִפֵּץ בְּבִרְכָּהּ וּתְרַחֵק מִמֶּנּוּ. עֲלִיָּה כְּתִיב, (בראשית א)  
 אַרְוּר אֶתָּה מִכָּל הַבְּהֵמָה וּמִכָּל חַיַּת הַשָּׂדֶה. וְאַשְׁתָּאֵר בֵּיהּ  
 לְדָרֵי דְרִין, וְאַתָּא יַעֲקֹב וְנָטִיל מִנִּיהּ בְּרַכָּאן.

וּמִן יוֹמוֹי דְּאָדָם, אֲזִדְמִן יַעֲקֹב לְנְטָלָא מֵהָהוּא חַיּוּיָא,  
 כָּל הַנִּי בְּרַכָּאן, וְאַשְׁתָּאֵר אִיהוּ בְּלוּוִטִין וְלֹא נִפְק  
 מִנִּיהּ. וְדוּד אָמַר בְּרוּחַ קוּדְשָׁא, (תהלים קכ) מַה יִּתֵּן לָךְ וּמַה  
 יוֹסִיף לָךְ לְשׁוֹן רְמִיָּה חֲצִי גְבוּר שְׁנוּנִים. מַה אֵיכְפֹּת לִי  
 לְהָהוּא חַיּוּיָא בִישָׂא, דְּאֵייתִי לוּוִטִין עַל עֲלָמָא. כְּמַה  
 דְּאָמְרוּ, נַחֵשׁ נוֹשֵׁךְ וּמִמִּית, וְלִית לִיָּה הִנָּאָה מִנִּיהּ.

לְשׁוֹן רְמִיָּה, דְּרַמִּי לִיָּה לְאָדָם וּלְאַתְתִּיָּה, וְאֵייתִי בִישָׂא  
 עֲלִיָּה וְעַל עֲלָמָא. לְבַתֵּר אֶתָּא יַעֲקֹב, וְנָטִיל  
 מִדִּילִיָּה כָּל אֵינּוֹן בְּרַכָּאן. חֲצִי גְבוּר שְׁנוּנִים, דָּא עֵשׂו  
 דְּנִטֵּר דְּבָבוּ (נ"א דְּאִגְוִים) לִיעֲקֹב עַל אֵינּוֹן בְּרַכָּאן, כְּמַה דְּאֶת  
 אָמַר, (בראשית כז) וַיִּשְׁטֵם עֵשׂוֹ אֶת יַעֲקֹב עַל הַבְּרַכָּה וְגו'.

(ד"א ל"ג תא חזי)

וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ, הָא  
 מְלַעֲיָלָא וּמִתְתָּא בְּחַבּוּרָא חָדָא. וְרוּב דְּגָן וְתִירוֹשׁ,  
 הָא אוּקְמוּהָ. אֲבָל כְּדַכְתִּיב, (תהלים לו) וְלֹא רָאִיתִי צַדִּיק  
 נֶעְזֵב וְזָרְעוֹ מִבְּקֶשׁ לָחֶם. תָּא חַזִּי, (שם) נֶעַר הֵייתִי וְגו'.

ואוקמוה, האי קרא שרו של עולם אמרו וכו'. ובגין כך  
אמר ורוב דגן ותרוש.

יעבדוך עמים וישתחוו לך לאומים, בזמנא דשליט  
שלמה מלכא בירושלם, דכתיב, (דברי הימים ב ט)

וכל מלכי הארץ וגו' מביאים איש מנחתו וגו'. (בראשית כז)  
וישתחוו לך לאומים, בזמנא דייתי מלכא משיחא,  
דכתיב, (תהלים עב) וישתחוו לו כל מלכים. רבי יהודה אמר,  
כלא בזמנא דייתי מלכא משיחא, פדכתיב וישתחוו לו  
כל מלכים כל גוים יעבדוהו.

הוה גביר לאחיק, הוה, ולא אמר היה, או תהיה. אלא  
דא רזא עלאה דמהימנותא, דאלין אתוון אנון רזי  
דמהימנותא. ה' לעילא, וא"ו באמצעיתא, ה' לבתר.  
ובגין כך אמר, הוה גביר לאחיק, לשלטאה עלייהו  
ולרדאה לון, בזמנא דאתא דוד מלכא. רבי יוסי אמר,  
כלא איהו בזמנא דייתי מלכא משיחא, דהא בגין דעברו  
ישראל על פתגמי אורייתא, פדין (בראשית כז) ופרקת עלו  
מעל צוארך.

ויתן לך האלהים רבי יוסי אמר, כל הני (דף קמג ע"ב) ברכאן  
מסטרא דחולקיה דיעקב הוו ומדיליה נטל, ואלין  
ברכאן הוה קא בעי יצחק לברכא ליה לעשו, ובגין כך  
עבד קודשא בריך הוא, וגרם ליה ליעקב לנטלא  
מדיליה.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְהָהוּא נַחֵשׁ אֵייתִי לוֹוֹטִין עַל עֲלָמָא  
 וְאֵתְלִטִיא אַרְעָא, מַה כְּתִיב, (בראשית ג) וּלְאָדָם אָמַר  
 כִּי שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אֲשֶׁתְּךָ וְגו', אַרְוֵרָה הָאֲדָמָה בְּעֵבוֹרְךָ  
 וְגו', דִּלָּא תְהֵא עֲבָדָא פִּירִין וְאִיבִין כְּדָקָא יָאוּת. לְקַבֵּל  
 דָּא, וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ. (שם) בְּעֲצָבוֹן תֹּאכְלֶנָּה, לְקַבֵּל דָּא  
 מִטַּל הַשָּׁמַיִם. (שם) וְקוֹץ וְדַרְדַּר תִּצְמִיחַ לָךְ, לְקַבֵּל דָּא,  
 וְרוֹב דְּגָן וְתִירוֹשׁ. (שם) בְּזַעַת אַפְּךָ תֹּאכַל לֶחֶם, לְקַבֵּל דָּא,  
 (בראשית כז) יַעֲבֹדוך עַמִּים וְיִשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ לְאוּמִים, דְּאִינוּן  
 יַעֲבֹדוּן אַרְעָא וְיִפְלְחוּן בְּחֻקְלָא, כְּמָה דָּאֵת אָמַר, (ישעיה סא)  
 וּבְנֵי נֹכַר אֶכְרִיכֶם וְכוֹרְמִיכֶם. וְכֹלָא נָטַל יַעֲקֹב, דָּא  
 לְקַבֵּל דָּא, וּמְדִילֵיהּ נָטַל. וְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא גָרִים לֵיהּ  
 לְיַעֲקֹב דִּיטוֹל הֵנִי בְּרַכָּאן, לְאֵתְדִבְקָא בְּאַתְרֵיהּ וְחוּלְקֵיהּ,  
 וַעֲשׂוּ לְאֵתְדִבְקָא בְּאַתְרֵיהּ וְחוּלְקֵיהּ.

אָמַר רַבִּי חֲזַקִּיָּה, וְהָא חֲמִינָן דְּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וּמִטַּל  
 הַשָּׁמַיִם, אִינוּן בְּרַכָּאן נָטַל עֲשׂוּ לְבֵתָר, כְּמָה דָּאֵת  
 אָמַר, הִנֵּה מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ יִהְיֶה מוֹשְׁבֶךָ וּמִטַּל הַשָּׁמַיִם  
 מֵעַל.

אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, לָאוּ הָאֵי כְּהָאֵי וְלֹא דָּא כְּדָא, כְּמָה  
 אֵתְפָרְשָׁאן דְּרַגִּין. בְּיַעֲקֹב כְּתִיב, וַיִּתֵּן לָךְ  
 הָאֱלֹהִים, וּבְדָא כְּתִיב יִהְיֶה. בְּיַעֲקֹב כְּתִיב, מִטַּל הַשָּׁמַיִם  
 וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ, בְּעֲשׂוּ כְּתִיב מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ וּטַל הַשָּׁמַיִם,  
 דְּהָא לָאוּ דָּא אִיהוּ כְּדָא.

וְדַרְגִּין אֶתְפָּרְשׁן כַּמָּה וְכַמָּה. בְּגִין דְּבִדָּא דִּיעֲקֹב פְּתִיב  
בֵּיהּ, וַיִּתֵּן לָךְ הָאֱלֹהִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם, דָּא טַל  
עֲלָאָה דְּנִגִּיד מֵעֲתִיק יוֹמִין דְּאֶקְרִי טַל הַשָּׁמַיִם, הַשָּׁמַיִם  
דְּלַעִילָא, טַל דְּנִגִּיד בְּדִרְגָּא דְּשָׁמַיִם, וּמִתַּמָּן לַחֲקֹל  
תְּפוּחִין קְדִישִׁין. וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ, הָאָרֶץ, (דָּא אָרֶץ דְּלַעִילָא אָרֶץ  
הַחַיִּים) בְּעֵשׂו פְּתִיב וּמִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ, בִּיעֲקֹב מִשְׁמַנֵּי הָאָרֶץ  
דָּא אָרֶץ הַחַיִּים דְּלַעִילָא, וַיִּרִית לָהּ בְּאַרְעָא דְּלַעִילָא  
וּבְשָׁמַיִם דְּלַעִילָא. וְלַעֲשׂו בְּאַרְעָא דְּהֶכָּא לְתַתָּא, וּבְשָׁמַיִם  
דְּהֶכָּא לְתַתָּא. יַעֲקֹב לְעִילָא לְעִילָא. עֲשׂו לְתַתָּא לְתַתָּא.  
תּוּ, יַעֲקֹב לְעִילָא וְתַתָּא, וְעֲשׂו לְתַתָּא. וְאִף עַל גַּב  
דְּכַתִּיב (בְּרֵאשִׁית כו) וְהָיָה כַּאֲשֶׁר תִּרְיַד וּפְרֻקְתָּ עֲלוֹ מַעַל  
צוּאֲרָךְ. מֵהָאִי דְּהֶכָּא לְתַתָּא, אֲבַל לְעִילָא לָא כְּלוּם,  
דְּכַתִּיב, (תְּחִלִּים לב) כִּי חֶלֶק יְיָ עִמּוֹ יַעֲקֹב חֶבֶל נִחְלָתוֹ. תָּא  
חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְּשָׂרוּ לְנִטְלָא בְּרַכָּאן דְּלַהוֹן, יַעֲקֹב וְעֲשׂו.  
יַעֲקֹב נִטַּל חוֹלְקִיָּה דְּלַעִילָא, וְעֲשׂו נִטַּל חוֹלְקִיָּה לְתַתָּא.  
רַבִּי יוֹסִי בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן לְקוֹנִיָּא אָמַר לְרַבִּי אֶלְעָזָר,  
כְּלוּם שְׁמַעְתָּ מֵאֲבִיךָ, אֲמַאי לָא אֶתְקִיִּמוּ בְּרַכָּאן  
דְּבִרְכִיָּה יִצְחָק לְיַעֲקֹב, וְאִינוּן בְּרַכָּאן דְּבִרְיָךְ יִצְחָק לְעֲשׂו  
אֶתְקִיִּמוּ כְּלָהוּ.

אָמַר לֵיהּ, כָּל אִינוּן בְּרַכָּאן מִתְקִיִּמִי, וּבְרַכָּאן אַחֲרָנִין  
דְּבִרְכִיָּה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְיַעֲקֹב. אֲבַל מִיָּד,



יַעֲקֹב נָטַל לְעֵילָא, וְעָשׂוּ נָטִיל לְתַתָּא. לְבַתָּר פַּד יָקוּם  
 מִלְכָּא מְשִׁיחָא, יִטּוּל יַעֲקֹב לְעֵילָא וְתַתָּא וַיִּתְאַבֵּיד עָשׂוּ  
 מִכְּלָא, וְלֹא יִהְיֶה לִיה חוּלְקָא וְאַחֲסִנָּא וְדוּכְרָנָא בְּעֵלְמָא,  
 כְּמָה דַּאתָּ אָמַר, (עובדיה א) וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אִשׁ וּבֵית יוֹסֵף  
 לְהִבָּה וּבֵית עָשׂוּ לְקֶשׁ וְגו'. בְּגִין דִּיתְאַבֵּיד עָשׂוּ מִכְּלָא,  
 וַיִּרִית יַעֲקֹב תְּרִין עֲלָמִין, עֲלָמָא דִּין וְעֲלָמָא דַּאתִּי.

וּבְהָאֵי זְמַנָּא כְּתִיב, (עובדיה א) וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן  
 לְשַׁפֵּט אֶת הָרַע עָשׂוּ וְהָיְתָה לִי הַמְּלוּכָה. הַהוּא  
 מִלְכוּ דְעָשׂוּ, דְנָטַל בְּהָאֵי עֲלָמָא, יִהֵב לִיה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ  
 הוּא (ס"א יִהְיֶה לִיה לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא) בְּלַחֲדוּי. וְכִי הִשְׁתָּא לָאו אִיהִי  
 מִלְכוּ מְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, אֲלֵא אַף עַל גַּב דְשִׁלִּיט  
 קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעֵילָא וְתַתָּא, הָא יִהֵב לִין לְשָׂאָר  
 עַמִּין, לְכָל חַד וְחַד חוּלְקָא וְאַחֲסִנָּתָא בְּהָאֵי עֲלָמָא,  
 לְאַשְׁתַּמְשָׂא בֵּיה. וּבְהִתְיָא זְמַנָּא, יִטּוּל מִכְּלָהוּ מְלָכוּתָא,  
 וְתִהְיֶה דִילִיה כְּלָא, דְכְּתִיב וְהָיְתָה לִי הַמְּלוּכָה, לִיה  
 בְּלַחֲדוּי, דְכְּתִיב, (זכריה יד) וְהָיָה יְיָ לְמֶלֶךְ עַל כָּל הָאָרֶץ  
 בַּיּוֹם הַהוּא יִהְיֶה יְיָ אֶחָד וְשְׁמוֹ אֶחָד.

וַיְהִי אַף יִצְאָ יִצְאָ יַעֲקֹב וְגו'. רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר,  
 אַף יִצְאָ יִצְאָ, תְּרִי יִצְיָאוֹת הִלְלוּ לְמָה. אֲלֵא (דף קמ"ד ע"א)  
 חַד דְשְׁכִינְתָּא וְחַד דִּיעֲקֹב, דִּהָא פַּד עָאֵל יַעֲקֹב, שְׁכִינְתָּא  
 עָאֵלַת עַמִּיה, וְקָמִי שְׁכִינְתָּא אֲתַבְּרֵךְ. דִּיצְחָק הוּא אָמַר

בְּרַכָּאן, וְשְׂכִינְתָא אֹדִי לְהוּ עֲלֵייהוּ. וְכַד נִפְק יַעֲקֹב,  
שְׂכִינְתָא נִפְקַת עִמִּיה, הֲדָא הוּא דְכְּתִיב אֲךָ יִצְא יִצְא  
יַעֲקֹב, תִּרִי יִצְיָאוֹת כְּחַד.

(בראשית כז) וַעֲשׂו אָחִיו בָּא מִצִּידוֹ. מִן הַצִּיד לֹא כָּתִיב, אֲלֵא  
מִצִּידוֹ, דְּאִיהוּ צִידָה דִּילֵיה, דְּלֹא הָוּה בֵּיתָה בְּרַכָּה,  
וְרוּחַ הַקּוֹדֶשׁ צְוֹחָה וְאִמְרָה, (משלי כג) אַל תִּלְחֶם אֶת לֶחֶם  
רַע עֵינַי.

וַיַּעַשׂ גַּם הוּא מַטְעָמִים וְגו'. (בראשית כז) יִקּוּם אָבִי,  
דְּבוּרֵיהָ הָוּה בְּעֵנוֹת, בְּתַקִּיפוֹ רוּחָא, מְלָה דְלִית  
בָּה טְעָמָא, יִקּוּם אָבִי. תָּא חֲזִי, מַה בֵּין יַעֲקֹב לְעֵשׂו,  
יַעֲקֹב אָמַר בְּכִסְיָפוֹ דְּאָבוּי, בְּעֵנּוֹת, מַה כְּתִיב, (בראשית כז)  
וַיָּבֵא אֶל אָבִיו וַיֹּאמֶר אָבִי. מַה בֵּין הָאִי לְהָאִי, אֲלֵא,  
דְּלֹא בַעַל לְאֹדְעֻזְעָא לֵיה, מְלִיל בְּלָשׁוֹן תַּחְנוּנִים, (בראשית  
כז) קוּם נָא שְׁבֵה וְאֶכְלָה מִצִּידִי. וַעֲשׂו אָמַר, יִקּוּם אָבִי,  
כְּמָאן דְּלֹא מְלִיל עִמִּיה.

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְעָאֵל עֵשׂו, עָאֵל עִמִּיה גִּיהֶנֶם,  
אֹדְעֻזְעָא יִצְחָק, וְדַחִיל. דְּכְּתִיב, (בראשית כז) וַיִּחְרַד  
יִצְחָק חֲרָדָה גְּדוּלָה עַד מָאד. פִּיּוֹן דְּכְּתִיב וַיִּחְרַד יִצְחָק  
חֲרָדָה גְּדוּלָה, דִּי. מַהוּ (גְּדוּלָה) עַד מָאד. אֲלֵא, דְּלֹא הָוּה  
דַּחִילוֹ וְאִימְתָא. דְּנַפְל עֲלֵיה דִּיצְחָק, רַבְתָּא, מִיּוּמֵי  
דְּאִתְבְּרִי. וְאִפִּילוֹ בַּהֵיא שַׁעֲתָא, דְּאִתְעַקַּד יִצְחָק עַל גְּבִי

מִדְּבַחַּא וְחַמָּא (שְׂכִינְתָא) סְכִינָא עֲלֵיהּ, לָא אֹדְעֻעֻעַ. כְּהֵיא  
 שְׁעֵתָא דְעָאֵל עֵשׂוּ, וְחַמָּא גֵיהֶנָּם דְעָאֵל עֲמִיהּ, כְּדִין  
 אָמַר, בְּטָרָם תָּבֵא (שם) וְאַבְרָכְהוּ גַם בְּרוּךְ יְהִי, בְּגִין  
 דְחֻמַּת (דְחֻמַּת) שְׂכִינְתָא דְאוּדֵי עַל אֵינוֹן בְּרַכָּאן.

דְּבַר אַחַר, יִצְחָק אָמַר וְאַבְרָכְהוּ, נִפְקַ קָלָא וְאָמַר, גַּם  
 בְּרוּךְ יְהִי, בְּעָא יִצְחָק לְמִילֵט לִיָּה לִיעֵקֵב, אָמַר  
 לִיָּה קוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, יִצְחָק, גְּרַמְךָ אָנָּא (אָנָּת) לִיֵּט,  
 דְּהָא כְּבַר אָמַרְתָּ לִיָּה, (שם) אוּרְרִיךְ אַרוּר וּמְבַרְכִיךָ בְּרוּךְ.  
 תָּא חֲזִי כְּלָא אוּדוּ עַל אֵינוֹן בְּרַכָּאן, עֲלָאי וְתַתָּאי,  
 וְאַפִּילוּ אֵיהוּ חוּלְק עַדְבִּיָּה דְעֵשׂוּ, אוּדֵי עֲלִיָּהוּ  
 וּבְרָכִיָּה אֵיהוּ, וְאוּדֵי עַל אֵינוֹן בְּרַכָּאן וְסִלְקִיָּה עַל רִישֵׁיָּה  
 לְעִילָא. מְנָלָן, דְכְּתִיב, (בראשית לב) וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי כִּי עָלָה  
 הַשָּׁחַר וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלַּחְךָ כִּי אִם בְּרַכְתָּנִי. וַיֹּאמֶר  
 שְׁלַחֲנִי, בְּגִין דְאַתְקִיף בֵּיהּ יַעֲקֹב. וְכִי הִיךְ יְכִיל בַּר נָשׁ  
 דְאֵיהוּ גּוּפָא וּבְשָׂרָא, לְאַתְתְּקַפָּא בֵּיהּ בְּמִלְאַכָּא דְאֵיהוּ  
 רוּחַ מִמֶּשׁ, דְכְּתִיב, (תהלים קד) עוֹשֶׂה מִלְּאָכִיו רוּחוֹת  
 מְשַׁרְתֵּיו אִשׁ לוֹהֵט.

אַלָּא, מִכָּאן דְּמִלְאַכֵּי שְׁלִיחֵי דְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, כְּדִ  
 אֵינוֹן נַחְתִּין לְהָאֵי עֲלָמָא גְּלִימִין, וְאַתְגְּלִימוּ  
 וּמִתְלַבְּשִׁין (ק"א ע"א) בְּגוּפָא כְּגוּוֹנָא דְהָאֵי עֲלָמָא, בְּגִין  
 דְהִכֵּי אַתְחֲזִי, דְלָא לְהַשְׁנָאָה מִמְּנַהֲגָא דְהָהוּא אַתְרַ דְאֹזִיל

וְהָא אֲתָמֵר, דְּמִשָּׁה כַּד סָלִיק לְעֵילָא, מַה פְּתִיב, (שמות)  
 (ד) וַיְהִי שָׁם עִם יְיָ אַרְבַּעִים יוֹם וְאַרְבַּעִים לַיְלָה  
 לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה, בְּגִין מְנַהֲגָא, דְּלֹא  
 לְהַשְׁנֵאָה מִהֵוָּא אֲתֵר דְּאֵזִיל לְתַמְן, וְאִינוּן מְלֹאכִין כַּד  
 נִחְתּוּ לְתַתָּא פְּתִיב, (בראשית יח) וְהוּא עוֹמֵד עַלֵיהֶם תַּחַת  
 הָעֵץ וַיֹּאכְלוּ. וְכֵן הֵכָא, הָאִי מְלֹאכָא כַּד נָחַת לְתַתָּא, לֹא  
 אֲתֵאבֵק עֲמִיָּה דִיעֶקֶב, אֶלָּא מְגוּ דְהוּא אֲתַלְבֵּשׁ בְּגוּפָא  
 כְּגוּוּנָא דְהָאִי עַלְמָא. וְעַל דָּא אֲתֵאבֵק יַעֲקֹב בְּהַדְיָה כֹּל  
 הַהוּא לַיְלִיא.

תָּא חֲזִי, בְּגִין דְּשִׁלְטְנוּתָא דְהַנִּי, לָאו אִיהוּ אֶלָּא  
 בְּלִילִיא וְדָאִי. וּבְגִין כֶּךָ, שִׁלְטְנוּתָא דִיעָשׂוּ לָאו אִיהוּ  
 אֶלָּא בְּגִלוּתָא, דְּאִיהוּ לַיְלָה. וְעַל דָּא בְּלִילִיא אֲתַתְקַף  
 עֲמִיָּה דִיעֶקֶב, וְאֲתֵאבֵק עֲמִיָּה. וְכַד אֲתָא צַפְרָא, אֲתַחְלֵשׁ  
 חִילִיָּה, וְלֹא יָכִיל, וְכַדִּין אֲתַתְקַף יַעֲקֹב, בְּגִין דִיעֶקֶב,  
 שִׁלְטְנוּתִיָּה בִימָמָא.

וּבְגִין כֶּךָ, פְּתִיב, (ישעיה כ"א) מִשָּׂא דוּמָה אֵלִי קִרָּא מִשְׁעִיר  
 שִׁמְר מַה מְלִילָה שִׁמְר מַה מְלִיל. דְּהָא כְּדִין  
 שׁוֹלְטְנוּתִיָּה דִינִדְיָה דִיעָשׂוּ, דְּאִיהִי שְׁעִיר בְּלִילָה אִיהוּ,  
 וּבְגִין כֶּךָ אֲתַחְלֵשׁ כַּד אֲתָא צַפְרָא, וְכַדִּין (בראשית לב) וַיֹּאמֶר  
 שְׁלַחְנִי כִּי עָלָה הַשָּׁחַר.

וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלְּחֶךָ כִּי אִם בְּרַכְתָּנִי. כִּי אִם (דף קמ"ד ע"ב)

בְּרַכְתָּנִי, כִּי אִם תְּבָרַכְנִי מִבְּעֵי לַיהוָה, מֵאֵי כִּי אִם בְּרַכְתָּנִי.  
 אִם אוֹדִית עַל אֵינוֹן בְּרַכָּאן דְּבְרַכְנִי אֲבָא וְלֹא תְהֵא  
 מְקַטְרְגָא לִי בְּגִינֵי יְהוָה, מַה כְּתִיב, (בראשית לב) וַיֹּאמֶר לֹא  
 יֵעֲקֹב יֹאמַר עוֹד שְׂמֹךְ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל וְגו', אֲמַאי  
 יִשְׂרָאֵל, אָמַר לַיהוָה, בְּעַל כְּרַחֲמֵי אֵית לָן לְשִׁמְשָׁא לָךְ,  
 דְּהָא אַנְתָּ אַתְּ עֲטַרְתָּ בְּחִילְךָ לְעֵילָא בְּדַרְגָּא עֲלָאָה,  
 יִשְׂרָאֵל יְהִי שְׂמֹךְ וְדַאי.

כִּי שָׂרִית עִם אֱלֹהִים, מֵאֵי עִם אֱלֹהִים, סְלִקָא דַּעְתָּךְ  
 דְּעֵלִיָּה הוּוּ אָמַר. אֲלֹא אָמַר לַיהוָה, שָׂרִית לְאַתְחַבְּרָא  
 וְלֹא זְדוּגָא עִם אֱלֹהִים בְּחַבּוּרָא, בְּזוּוּגָא דְשִׁמְשָׁא  
 וְסִיְהָרָא, וְעַל דָּא לֹא כְּתִיב עַל (ס"א אַת) אֱלֹהִים, אֲלֹא עִם  
 אֱלֹהִים, בְּחַבּוּרָא וְזוּוּגָא חֲדָא.

דְּבַר אַחַר, וַיֹּאמֶר, כַּמָּה דָּאֵת אָמַר, (שמות טו) וַיֹּאמֶר אִם  
 שְׂמוּעַ תִּשְׁמַע לְקוֹל יְיָ אֱלֹהֶיךָ, אוּפְּ הַכָּא, (בראשית לב)  
 וַיֹּאמֶר לֹא יֹאמַר עוֹד שְׂמֹךְ יֵעֲקֹב כִּי אִם יִשְׂרָאֵל, כְּדִין  
 אַתְּ עֲטַר יֵעֲקֹב בְּדַרְגֵיהּ, לְמַתְוִי כְּלָלָא דְאַבְהָן. מַה כְּתִיב,  
 (שם) וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שָׁם. מֵאֵי וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שָׁם, דְּאוּדִי לַיהוָה עַל  
 כְּלָהוּ בְּרַכָּאן, דְּבְרַכִּיָּה אַבּוּי.

רַבִּי שְׂמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר, (משלי טו) בְּרַצוֹת יְיָ דְרַכִּי אִישׁ גַּם  
 אוּיְבָיו יִשְׁלִים אֹתוֹ. תָּא חֲזִי, כַּמָּה אֵית לַיהוָה לְבַר  
 נָשׁ, לְאַתְתְּקִנָּא שְׁבִילוּי בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּוּא, בְּגִין

לְמַעַבְד פְּקוּדֵי דְאֹרֵייתָא. דְּהָא אִוְקְמוּהָ, דְּוַדַּאי (שמות ק"ז  
 ע"ב, קס"ב ע"ב) תְּרִין מִלְּאֲכִין שְׁלִיחֵן אֵית לְבַר נָשׁ מְלַעֲיִלָא  
 לְאַזְדוּוּגָא בְּהַדְיָה, חַד לִימִינָא וְחַד לְשְׁמַאלָא, וְאִינוּן  
 סְהַדִּין בֵּיהּ בְּבַר נָשׁ בְּכָל מַה דְּאִיהוּ עָבִיד, אִינוּן מְשַׁתְּכְּחִי  
 תַּמָּן וְקָרִינָן לֹון יֵצֵר טוֹב וְיֵצֵר רָע.

אֲתִי בַר נָשׁ לְאַתְדַּכְּפָא וְלֹא שְׁתַּדְּלָא בְּפְקוּדֵי דְאֹרֵייתָא,  
 הֵהוּא יֵצֵר טוֹב דְּאַזְדוּוּגָא בֵּיהּ, כְּבַר אִיהוּ אֲתַתְקַף  
 עַל הֵהוּא יֵצֵר הָרַע וְאַשְׁתְּלִים בְּהַדְיָה וְאַתְהַפִּיף לֵיהּ  
 לְעַבְדָּא. וְכַד בַּר נָשׁ אָזִיל לְאַסְתְּאַבָּא, הֵהוּא יֵצֵר הָרַע  
 אֲתַתְקַף וְאַתְגַּבַּר עַל הֵהוּא יֵצֵר טוֹב, וְהָא אִוְקִימְנָא.  
 וְדַאי כַּד הֵהוּא בַר נָשׁ אֲתִי לְאַתְדַּכְּפָא, כַּמָּה תְּקִיפוּ  
 אֲתַתְקַף בַּר נָשׁ, כַּד אֲתַגַּבְּרָא הֵהוּא יֵצֵר טוֹב כְּדִין (משלי  
 טז) אוּיְבִיו יִשְׁלִים אֲתוּ, דְּהֵהוּא יֵצֵר הָרַע אֲתַכְּפִיא קַמִּיהּ  
 דְּיֵצֵר טוֹב. וְעַל דָּא אֲמַר שְׁלֹמֹה, (משלי יב) טוֹב נִקְלָה וְעַבְד  
 לוּ, מֵאִי וְעַבְד לוּ, דָּא יֵצֵר הָרַע. וְכַדִּין כַּד אָזִיל בַּר נָשׁ  
 בְּפְקוּדֵי אֹרֵייתָא, כְּדִין גַּם אוּיְבִיו יִשְׁלִים אֲתוּ, דָּא יֵצֵר  
 הָרַע, וְדָאֲתָא מְסֻטְרוּי.

תָּא חֲזִי, בְּגִין דְּיַעְקֹב, אֲבֻטַח בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא,  
 וְכַל אֲרַחֲוֵי הוּוּ לְשִׁמְיָהּ, עַל דָּא אוּיְבִיו יִשְׁלִים אֲתוּ.  
 וְדָא (ד"א ד"א) סַמַּאל, חִילָא וְתוּקְפָא דְעֵשׂוּ דְאִשְׁלִים עִמִּיהּ  
 דְּיַעְקֹב, וּבְגִין דְּאִשְׁלִים עִמִּיהּ דְּיַעְקֹב, וְאוּדִי לֵיהּ עַל

אִינוֹן בְּרַכָּאן, כְּדִין אֲשֶׁלִים עֲמִיה עֲשׂו, (נ"א כְּדִין אוֹדִי לִיה עֲשׂו  
 דְּכְתִיב יֵשׁ לִי רַב אָחִי יְהִי לָךְ אֲשֶׁר לָךְ, וְדָהָא אוֹדִי לִיה עַל אִינוֹן בְּרַכָּאן דִּלִּיה בְּחַרְבָּא) וְעַד  
 דְּלֹא אֲשֶׁתְּלִים עֲמִיה יַעֲקֹב לְגַבֵּי הַהוּא מְמַנָּא דְּאֲתַפְקֵד  
 עֲלֵיה, לֹא אֲשֶׁלִים עֲמִיה עֲשׂו, בְּגִין כֶּף, בְּכָל אֲתַר  
 תּוֹקֶפֶא דְּלִתְתָּא תְּלִיא בְּתוֹקֶפֶא דְּלַעֲיִלָּא.

וַיִּחְרַד יַצְחָק חֲרָדָה גְּדוֹלָה עַד מְאֹד וַיֹּאמֶר מִי אֵיפָה. מִי  
 אֵיפָה, מֵאִי מִי אֵיפָה, מִי הוּא זֶה מְבַעֵי לִיה.  
 אָלֹא מִי אֵיפָה, דְּקִיִּמָּא שְׂכִינְתָּא תַּמָּן, כִּד בְּרִיךְ לִיה  
 יַצְחָק לְיַעֲקֹב, וְעַל דָּא אָמַר, מִי אֵיפָה. מֵאֵן הוּא דְּקָאִים  
 הַכָּא, וְאוֹדִי עַל אִינוֹן בְּרַכָּאן דְּבְרַכִּית לִיה, וְדָאִי (בראשית  
 כ"ז) גַּם בְּרוּךְ יִהְיֶה. דְּהָא קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲסַתְּכֶם בְּאִינוֹן  
 בְּרַכָּאן.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, בְּגִין הֵהִיא חֲרָדָה דְּאֲחֲרִיד יַעֲקֹב  
 לְיַצְחָק אָבוֹי, אֲתַעֲנֵשׁ יַעֲקֹב בְּעוֹנְשָׁא דְּיוֹסֶף, דְּחֲרַד  
 חֲרָדָה כְּהֵאִי, בְּשַׁעֲתָּא דְּאָמְרוּ לִיה, (בראשית ל"ז) זֹאת מִצָּאנוּ.  
 יַצְחָק אָמַר מִי אֵיפָה. בְּאֵיפָה אֲתַעֲנֵשׁ יַעֲקֹב, דְּכְתִיב,  
 (בראשית ל"ז) אֵיפָה הֵם רוּעִים, וְתַמָּן יוֹסֶף אֲתַאבִּיד וְאֲתַעֲנִישׁ  
 יַעֲקֹב. וְאֵף עַל גַּב דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אֲסַתְּכֶם עַל יְדוּי  
 בְּאִינוֹן בְּרַכָּאן, אִיהוּ אֲתַעֲנֵשׁ בְּאֵיפָה, דְּכְתִיב אֵיפָה הֵם  
 רוּעִים. וּמִתַּמָּן אֲתַאבִּיד מִנִּיה וְאֲתַעֲנֵשׁ כֹּל הַהוּא עוֹנְשָׁא.  
 (בראשית כ"ז) וַיִּחְרַד יַצְחָק חֲרָדָה גְּדוֹלָה, מֵאִי גְּדוֹלָה, כְּתִיב

הָכָא גְדוּלָּהּ, וּכְתִיב הֵתָם (דברים יח) וְאֵת הָאִשׁ הַגְּדוּלָּהּ  
 הַזֹּאת וְגו', דְּעָאֵל עֲמִיּה גֵיהֶנָּם. עַד מָאֵד. מֵאִי עַד מָאֵד.  
 כְּתִיב הָכָא מָאֵד, וּכְתִיב הֵתָם (בראשית א) וְהִנֵּה טוֹב מָאֵד,  
 דָּא מִלְּאַךְ הַמּוֹת, כְּדִין אָמַר מִי אֵיפָה.

(דף קמ"ה ע"א) (בראשית כז) כְּשִׁמוּעַ עֲשׂו אֵת דְּבָרֵי אָבִיו וְגו'. אָמַר  
 רַבִּי חֲיִיא, כַּמָּה בִישִׁין עָבְדוּ אֵינּוֹן דְּמַעִין דְּבַכָּה  
 וְאַפִּיק עֲשׂו קָמִי אָבוּי, בְּגִין דִּיתְבַּרְךָ מִנִּיה, בְּגִין דִּהוּה  
 חָשִׁיב מְלָה דְאָבוּי יִתִּיר. הֵכִי קָרָא שְׁמוּ יַעֲקֹב. (ד"א ל"ג  
 וְאוֹקְמוּדָה) הֵכִי קָרָא שְׁמוּ, קָרָא שְׁמוּ הֵהוּא דְקָרָא לִיה, אֲפִיק  
 צִיצָא דְרוֹקָא בְּגִין קְלָנָא. הֵכִי נְקָרָא שְׁמוּ לָא כְּתִיב,  
 אֲלֵא קָרָא שְׁמוּ.

(בראשית כז) וַיַּעֲקֹבֵנִי זֶה פְּעַמִּים. זֶה. מֵהוּ זֶה, (אֲלֵא) וַיַּעֲקֹבֵנִי  
 פְּעַמִּים מִבְּעֵי לִיה. אֲלֵא, מְלָה חַד הוּי תְרִי זְמַנִּי,  
 בְּכוֹרְתִי, (ק"ס ע"א, שְׁמוֹת קי"א ע"א) אֲהַדְר לִיה זְמַנָּא אַחֲרָא  
 בְּרַכְתִּי, זֶה הוּא תְרִי זְמַנִּין. כְּגוּוֹנָא דָא, (בראשית מג) כִּי עָתָה  
 שְׁבַנּוּ זֶה פְּעַמִּים, מְלָה חַד, תְּרִין זְמַנִּין. חַד דֵּהא אֲהַדְרָנָא  
 לִיה וְלֵא נְהוּי בְּכַסּוּפָא קָמִיּה דֵּההוּא בַר נָשׁ. שְׁבַנּוּ,  
 בְּשַׁנּוּ. אֲנִן בְּכַסּוּפָא מִנִּיה, וּכְבַר אֲהַדְרָנָא.

כְּגוּוֹנָא דָא, אָמַר אֵיזֹב, (איזוב יג) וְתַחֲשַׁבְנִי לְאוֹיֵב לָךְ,  
 אֲהַדְר אֵיזֹב, אוֹיֵב. וְאוֹקְמוּה דְכְּתִיב, (איזוב ט)  
 אֲשֶׁר בְּסַעֲרָה יִשׁוּפְנִי וְגו'. אָמַר לְפָנָיו, רַבּוֹנוּ שֶׁל עוֹלָם,



שָׁמָא רוּחַ סְעָרָה עֲבָרָה לְפָנֶיךָ. וְהָכָא בְּכוֹרְתִי לְקָח וְהִנֵּה  
עָתָה אֶהְדֵּר מִלָּה וְנָטִיל בְּרַכְתִּי.

(בראשית כז) הֵן גְּבִיר שִׁמְתִּיו לָךְ וְגו', וְלָךְ אֵיפָה מָה אֶעֱשֶׂה  
בְּנִי. וְלָךְ אֵיפָה, לֵית קִיּוּמָא הָכָא מֵאן דְּמִסְתַּבֵּם  
עֲלֶךָ. מָה אֶעֱשֶׂה בְּנִי. כְּדִין, בְּרַכִּיָּה בְּהָאֵי עֲלָמָא וְאִסְתַּכַּל  
בְּדַרְגִּיָּה, וְאָמַר (בראשית כז) וְעַל חֲרָבְךָ תַחֲיֶה, דְּהָא הָכִי  
אֶתְחַזִּי לָךְ לְאוֹשְׁדָא דְמִין וְלִמְעַבְד קְרַבִּין, וְעַל דָּא אָמַר  
מָה אֶעֱשֶׂה בְּנִי.

רַבִּי אֶלְעָזָר אָמַר, וְלָךְ אֵיפָה מָה אֶעֱשֶׂה, כִּיּוֹן דְּאָמַר  
הָאֵי, אִמָּאֵי בְּנִי. אֵלָא אָמַר לִיָּה, וְלָךְ אֵיפָה מָה  
אֶעֱשֶׂה, דְּאַנְתָּ בְּדִינָא וּבְחֲרָבָא וּבְדָמָא חֲזִינָא לָךְ,  
וְלֶאֱחִיךָ בְּאַרְחָ שְׁלִים. אֵלָא בְּנִי, בְּנִי וְדָאֵי, אָנָּא גְרִימָנָא  
לָךְ, בְּגִין דְּאַנְתָּ בְּנִי. וְעַל דָּא עַל חֲרָבְךָ תַחֲיֶה וְאֵת אֶחֱיךָ  
תַעֲבֹד. וְעַדִּיין לָא אֶתְקִיִים, דְּהָא לָא פִלַּח לִיָּה עֵשׂו  
לְיַעֲקֹב. בְּגִין דְּיַעֲקֹב לָא בְעָא לִיָּה הַשְׁתָּא, וְאִיְהוּ אֶהְדֵּר  
וְקָרָא לִיָּה אֲדָנִי כַּמָּה זְמַנִּי, בְּגִין דְּאִסְתַּכַּל לְמַרְחֹק,  
וּסְלִיק לִיָּה לְסוּף יוּמֵיָא, כְּדַקְאֶמְרֵן.

רַבִּי חִיָּיא וְרַבִּי יוֹסִי הוּוּ אֲזִילֵי בְּאַרְחָא. עַד דְּהוּוּ אֲזִילֵי,  
חָמוּ לִיָּה לְרַבִּי יוֹסִי סְבָא דְּהוּוּ אֲזִיל בְּתַרְיִיָּהוּ. יִתְבוּ  
עַד דְּמָטָא לְגַבִּיָּיהוּ. כִּיּוֹן דְּמָטָא לְגַבִּיָּיהוּ, אָמְרוּ הַשְׁתָּא  
אַרְחָא מִתְתַּקְנָא קָמֵן, אֲזִלוּ. אָמַר רַבִּי חִיָּיא (תהלים קיט) יַעַת

לַעֲשׂוֹת לִי. פֶּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, (משלי לא) פִּיהַּ פֶּתַח פֶּתַחַה  
בְּחֻכְמָה וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָהּ. פִּיהַּ פֶּתַחַה בְּחֻכְמָה, דָּא  
כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל, וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָהּ אֵלִין אֵינּוֹן  
יִשְׂרָאֵל, דְּאֵינּוֹן לִישָׁנָא דְּאוֹרֵייתָא דְּמִשְׁתַּעֵי בַּהּ יוֹמֵי  
וְלִילֵי.

(משלי לא) פִּיהַּ פֶּתַחַה בְּחֻכְמָה דָּא ב' דְּבְרָא שִׁית, וְאוֹקְמוּהָ.  
וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָהּ דָּא אֲבִרְהֵם, דְּבִיהַּ בְּרָא  
עַלְמָא, וּבִיהַּ מִשְׁתַּעֵי תְּדִיר. ב' סְתִים מֵהַאי גִיסָא,  
וּפְתִיחָא מֵהַאי גִיסָא. סְתִימָא מֵהַאי גִיסָא, כְּמָה דְּאֵת  
אָמַר, (שמות לג) וְרָאִיתָ אֶת אַחֲוֵרִי. פְּתִיחָא מֵהַאי גִיסָא,  
בְּגִין לְאַנְהָרָא (נ"א לְהֶדְרָא) אֲנַפְהָא לְגַבֵּי עֵילָא, וּפְתִיחָא  
מֵהַאי גִיסָא, בְּגִין לְקַבְּלָא מְלַעֵילָא, וְאִיהַי אֲכַסְדָּרָה  
לְקַבְּלָא. וּבְגִין כֶּךָ קְיִימָא בְּרִישָׁא דְּאוֹרֵייתָא וְאֵתְמַלִּיָּא  
לְבַתֵּר, פִּיהַּ פֶּתַחַה בְּחֻכְמָה, בְּחֻכְמָה וְדָא, דְּכְתִיב  
בְּרָא שִׁית בְּרָא אֱלֹהִים, כְּתַרְגוּמוֹ. וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָהּ,  
דְּהָא לְבַתֵּר מִשְׁתַּעֵי וְאָמַר (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אוֹר  
וַיְהִי אוֹר.

פִּיהַּ פֶּתַחַה בְּחֻכְמָה, דָּא ה' (קְדֻמָּאָה) דְּשִׁמָּא קְדִישָׁא דְּכֻלָּא  
בַּהּ, וְאִיהַי סְתִים וּגְלִיָּא, כְּלִילָא דְּעֵילָא וְתַתָּא, רְזָא  
דְּעֵילָא וְתַתָּא. (משלי לא) פִּיהַּ פֶּתַחַה בְּחֻכְמָה, בְּגִין דְּאִיהַי  
סְתִימָא דְּלָא אֵתִידַע כְּלָל, דְּכְתִיב, (איוב כח) וְנַעֲלַמָּה

מֵעֵינַי כָּל חַי וּמַעוֹף הַשָּׁמַיִם נִסְתָּרָה. וְכֵן שְׂאֲרֵי  
 לְאֵת־פֶּשֶׁטָא בְּחֻמְהָ דְאֵת־דְּבִק בָּהּ, וְאִיהִי בְּגוּוּהָ, (וְאִיהִי)  
 אֲפִיקַת קָלָא, דְאִיהִי תוֹרַת חֶסֶד.

פִּיּוּ פִתְחָה בְּחֻמְהָ, דָּא ה"א בִּתְרָאָה דְאִיהוּ (דְאִיהִי) דְבִוּר,  
 וּמְלָה תְלִיָא בְּחֻמְהָ. וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָה. דָּא  
 קוּל דְקִימָא עַל דְבִוּר לְאַנְהָגָא לִיָּה. וְתוֹרַת חֶסֶד, דָּא  
 יַעֲקֹב, (דף קמ"ח ע"ב) דְאִיהוּ עַל לְשׁוֹנָה, לְאַנְהָגָא מְלָה וּלְאַחְדָּא  
 לָהּ, דְהָא לִית דְבִוּר בְּלָא קוּל, וְאוּקְמוּהָ.

פִּתְחָה רַבִּי חֵיִיא אֲבִתְרִיָּה וְאָמַר, (משלי ח) אֲנִי חֻמְהָ שְׁכֻנְתִּי  
 עֲרָמָה וְדַעַת מְזֻמּוֹת אֲמָצָא. אֲנִי חֻמְהָ, דָּא כְּנֻסַת  
 יִשְׂרָאֵל. שְׁכֻנְתִּי עֲרָמָה, דָּא יַעֲקֹב דְאִיהוּ חֲפִים, וְדַעַת  
 מְזֻמּוֹת אֲמָצָא דָּא יִצְחָק, דְהוּוּה לִיָּה דַעַת מְזֻמּוֹת לְבָרְכָא  
 לִיָּה לַעֲשׂוֹ. וּבְגִין דְחֻמְהָ אֲשֶׁתִּתְּרָה בְּהַדִּיָּה דִיעֲקֹב דְאִיהוּ  
 עֲרָמָה, וְדַעַת מְזֻמּוֹת אֲמָצָא, דְאֵת־בְּרַךְ יַעֲקֹב מֵאֲבוּי,  
 וְשָׂרוּ עָלֶיהָ כָּל אֵינּוֹן בְּרַכָּאן, וְאֵת־קִימּוּ בֵּיהּ וּבְבִנּוּי  
 לְעַלְמֵם וּלְעַלְמֵי עָלְמִין.

מֵאֵינּוֹן אֵת־קִימּוּ בְּהָאֵי עָלְמָא, וְכֻלְהוּ יִתְקִימוּן לְזֻמְנָא  
 דְמִלְכָּא מְשִׁיחָא, דְכַדִּין יְהוֹן יִשְׂרָאֵל גּוּי אֶחָד  
 בְּאַרְצֵי וְעַם אֶחָד לְקוּדְשָׁא בְרִיךְ הוּא, הֵדָּא הוּא דְכְּתִיב,  
 (יחזקאל לז) וְעָשִׂיתִי אֶתְּם לְגוּי אֶחָד בְּאַרְצֵי. וְיִשְׁלֹטוֹן לְעִילָא  
 וְתַתָּא, דְכְּתִיב, (דניאל ז) וְאָרוּ עִם עֲנַנֵי שְׁמִיָּא כְּבָר אֲנִשׁ

אַתָּה, דָּא מַלְפָּא מְשִׁיחָא, דְּכָתִיב, (דניאל י"ב) וּבִיּוֹמֵיהוֹן דִּי  
מַלְכֵיִּיא אַנּוּן יְקִים אֱלֹהֵ שְׁמֵיִּיא מַלְכוּ וְגו'. וְעַל דָּא בְּעָא  
יַעֲקֹב, דִּי־סִתְּלִקוּן בְּרֻכּוּי לְהֵהוּא זְמַנָּא דְּאַתִּי, וְלֹא נָטַל  
לוֹן לְאַלְתֵּר.

פְּתַח רַבִּי יִיסָא אֲבַתְרִיה וְאָמַר, וְאַתָּה אַל תִּירָא עֲבָדֵי  
יַעֲקֹב נְאֻם יי וְאֵל תַּחַת יִשְׂרָאֵל וְגו'. הַאי קָרָא  
אוּקְמוּהָ. אֲבַל בְּהֵיִיא שְׁעֵתָא דְנִפְק יַעֲקֹב מִקְּמֵי אָבוּי,  
בְּאַיְנוּן בְּרַכָּאן, אֲסִתְּפַל בְּנַפְשֵׁיהָ. אָמַר, הָא אֵלִין בְּרַכָּאן,  
בְּעֵינָא לְסִלְקָא לוֹן לְבַתֵּר לְאַרְיִכוּ יוֹמִין, וְהוּהּ דְּחִיל  
וּמִסְתְּפֵי, נִפְק קָלָא וְאָמַר, (ירמיה מ"ו) וְאַתָּה אַל תִּירָא עֲבָדֵי  
יַעֲקֹב נְאֻם יי כִּי אֲתֵּךְ אָנִי, לָא אֲשַׁבּוּק לָךְ בְּהַאי עֲלֵמָא.  
(ירמיה מ"ו) כִּי הִנְנִי מוֹשְׁעָךְ מִרְחוּק, לְהֵהוּא זְמַנָּא דְּאַנְתָּ  
סְלִיק לוֹן לְאַיְנוּן בְּרַכָּאן.

(ירמיה מ"ו) וְאֵת זֶרְעֵךְ מֵאֶרֶץ שְׁבָיִם, דְּאַף עַל גַּב דְּהִשְׁתָּא  
נְטִיל בְּרֻכּוּי עֵשׂוּ וַיִּשְׁתַּעֲבְדוּן בְּבִנְיָ, אָנָּא אֲפִיק לוֹן  
מִיְדוּי, וּכְדִין יִשְׁעֲבְדוּן בְּנִיךְ בֵּיהָ. וְשָׁב יַעֲקֹב, לְאַיְנוּן  
בְּרַכָּאן, וְשָׁב יַעֲקֹב, דָּא שְׁכִינְתָּא (נ"א דְּהֵיא עֲמִיחָ דְּיַעֲקֹב). וְשָׁב  
יַעֲקֹב וְדָאֵי. וְשָׁקֵט וְשִׁאֲנָן, כְּמָה דְּאוּקְמוּהָ. מֵאַיְנוּן  
מַלְכוּוֹן, מִבְּבַל מִמְּדֵי וּמִיּוֹן, וּמֵאַדּוּם. דְּאַיְנְהוּ הוּוּ  
דְּאַשְׁתַּעֲבְדוּ בְּהוּ בִּישְׂרָאֵל. (שם) וְאִין מִחְרִיד, לְעֵלָם  
וְלְעֵלְמֵי עֲלֵמֵיִּיא.

אֲזָלוּ, עַד דִּהּוּ אֲזָלִי, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, וַדַּאי כָּל מַה  
 דְּעֵבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּאַרְעָא, כִּלְא הָוָה  
 בְּרִזָּא דְחֲכַמְתָּא, וְכִלְא בְּגִין לְאַחֲזָאָה חֲכַמְתָּא עֲלָאָה לְהוּ  
 לְבַנֵּי נְשָׂא, בְּגִין דִּילְפּוֹן מִהֶהוּא עוּבְדָא רִזִּין דְּחֲכַמְתָּא,  
 וְכִלְא אֵינּוֹן פְּדָקָא יָאוּת, וְעוּבְדוּי כִּלְהוּ אֹרְחֵי  
 דְּאֹרֵייתָא, בְּגִין דְּאֹרְחֵי דְּאֹרֵייתָא, אֵינּוֹן אֲרַחֵי  
 דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלִית מְלָה זַעֲרָא דִּלִּית בָּהּ כַּמָּה  
 אֹרְחִין וְשְׁבִילִין, וְרִזִּין דְּחֲכַמְתָּא עֲלָאָה.

תָּא חֲזִי, דִּהָא רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי הָוָה אָמַר תְּלִית מֵאָה  
 הֵלְכוֹת פְּסוּקוֹת, בְּרִזָּא דְּחֲכַמְתָּא עֲלָאָה, בַּפְּסוּק  
 (בראשית לו) וְשֵׁם אֲשֶׁתּוֹ מְהִיטְבָּאֵל בֵּת מְטֵרַד בֵּת מִי זָהָב,  
 וְלֹא גָלִי לֹוֹן, אֶלָּא לְרַבִּי אֶלְיָעֶזֶר דִּהּוּ עֲמִיָּה, בְּגִין  
 לְמַנְדַּע דְּכַמָּה רִזִּין עֲלָאִין אֵינּוֹן בְּכָל עוּבְדָא וְעוּבְדָא  
 דְּאִיָּהּ בְּאֹרֵייתָא, וּבְכָל מְלָה וּמְלָה חֲכַמְתָּא אִיָּהּ,  
 וְאֹרֵייתָא דְּקִשׁוּט, בְּגִין כִּדְ אֵינּוֹן מְלִין דְּאֹרֵייתָא, מְלִין  
 קַדִּישִׁין אֵינּוֹן, לְאַחֲזָאָה מִינָהּ נְפֻלָּאוֹת, כַּמָּה דָּאָתְּ אָמַר,  
 גַּל עֵינֵי וְאֲבִיטָה נְפֻלָּאוֹת מִתּוֹרְתֵךְ. (תהלים קיט)

תָּא חֲזִי, בְּשַׁעֲתָא דְּעַקִּים הֶהוּא חוּיָא לְאָדָם וְלְאִתְתִּיָּה,  
 דְּאֶקְרִיב לְאִתְתָּא וְאֶטִּיל בָּהּ זוּהָמָא, וְאִתְפֹּתָא בֵּיהּ  
 אָדָם כְּדִין אֶסְתָּאב עֲלֵמָא וְאִתְלִטִּיא אֲרַעָא בְּגִינָהּ,  
 וְגָרִים מוֹתָא לְכָל עֲלֵמָא, וְקִימָא עֲלֵמָא לְאִתְפְּרַעָא

מִנִּיהַ. עַד דְּאַתָּא אֵילְנָא דְחַיִּי, וְכַפִּי (וּכְפָר) עַל אָדָם,  
 וְכַפִּיִּיא לִיָּה לְהֵהוּא נַחֲשׁ דְּלֹא יִשְׁלוּט לְעַלְמִין עַל זֶרְעָא  
 דִּיעֵקֵב.

דְּהָא בְּזִמְנָא דְאַקְרִיבוּ יִשְׂרָאֵל שְׁעִיר, הוּוּה אֶתְכַפִּיא  
 הֵהוּא נַחֲשׁ וְאַתְהֶפֶךְ לְעַבְדָּא, (קמ"ד ע"ב) כְּמָה  
 דְּאַתְמַר. וְעַל דָּא אַקְרִיב יַעֲקֹב לְאַבּוּי תְּרִין שְׁעִירִין. חַד,  
 לְאַכְפִּיא לְעֵשׂוּ דְּאִיהוּ שְׁעִיר. וְחַד, בְּגִין דְּרָגָא דְּהוּוּה תְּלִי  
 בֵּיה עֵשׂוּ וְאַתְדַּבֵּק בֵּיה (קמ"ב ע"ב) וְאַתְמַר.

וּבְגִין כֶּךָ קִיַּמָּא עַלְמָא, עַד דְּתִיתִי אֶתְתָּא כְּגוּוֹנָא  
 דְּחַוְיָה, וּבַר נָשׁ כְּגוּוֹנָא דְּאָדָם, וַיַּעֲקִימוּ וַיַּחֲפִּימוּ  
 לִיָּה לְהֵהוּא חוּיָא בִּישָׂא וְהֵהוּא דְּרַכִּיב עַלִּיהּ וְכֹלָא  
 (דף קמו ע"א) אֶתְמַר.

פְּתַח וְאָמַר, (בראשית כה) וַיְהִי עֵשׂוּ אִישׁ יוֹדֵעַ צִיד אִישׁ  
 שְׂדֵה, וְהָא אֶתְמַר וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם יֹשֵׁב אַהֲלִים.  
 אִישׁ תָּם, גְּבַר שְׁלִים, כְּתַרְגוּמוֹ. יֹשֵׁב אַהֲלִים, אַמְאִי  
 אִיהוּ תָם, בְּגִין דְּאִיהוּ יֹשֵׁב אַהֲלִים, דְּאַחִיד (קל"ט ע"ב) לְתַרִּין  
 סְטְרִין, לְאַבְרָהָם וּלְיִצְחָק. וְעַל דָּא, יַעֲקֹב בְּסִטְרָא דִּיצְחָק  
 אֶתְתָּא לְגַבִּיָּה דְּעֵשׂוּ, כְּמָה דְּאַתְמַר. דְּכִתְיִב, (שמואל ב כה) עַם  
 חָסִיד תִּתְחַסֵּד וְעַם עֲקֹשׁ תִּתְפַּל. וְכַד אֶתְתָּא עַם בְּרַכָּאן,  
 בְּסִיּוּעָא דְּלְעִילָא קָא אֶתְתָּא, בְּסִיּוּעָא דְּאַבְרָהָם וַיִּצְחָק,  
 וּבְגִין כֶּךָ בְּחַכְמָתָא הוּוּה, כְּמָה דְּאַתְמַר.

תָּא חֲזִי, כַּד יַעֲקֹב אֶתְעַר לְגַבֵּי סְמָאֵל, דְּרָגָא דְעֵשׂוֹ,  
 וְקָבִיל עֲלֵיהּ לְיַעֲקֹב, וַיַּעֲקֹב נִצַּח לֵיהּ בְּכַמָּה סְטָרִין,  
 נִצַּח לְחַוְיָא בְּחַכְמָתָא וּבְעַקִּימוֹ, וְלֹא אֶתְנַצַּח, בַּר בְּשַׁעִיר.  
 וְאַף עַל גַּב דְּכֻלָּא חַד, נִצַּח כְּמוֹ כֵּן לְסְמָאֵל בְּנִצְחוֹנָא  
 אַחְרָא, וְנִצְחִיהּ, הָדָא הוּא דְכָתִיב (בראשית לב) וַיֹּאבֶק אִישׁ  
 עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר. וַיִּרָא כִּי לֹא יִכּוֹל לוֹ.

תָּא חֲזִי, זְכוּתֵיהּ דְיַעֲקֹב כַּמָּה הָוָה, דְּאִיהוּ אֲתָא וּבַעַא  
 לְאַעֲבָרָא לֵיהּ מֵעֲלָמָא. וְהָהוּא לֵילִיָא, הוֹת לֵילִיָא  
 דְּאֶתְבְּרִי בֵיהּ סִיְהָרָא, וַיַּעֲקֹב אֶשְׁתָּאֵר בְּלַחֲדוּי. דְּלֹא הָוָה  
 עִמֵּיהּ אַחְרָא, דְּתַנּוּן לָא יְפוּק בַר נֶשׁ יַחֲדָאֵי בְּלֵילִיָא, וְכַל  
 שְׁכַן (קס"ט ע"ב) בְּלֵילִיָא דְאֶתְבְּרִיאוּ בֵיהּ נְהוּרִין, דְּהָא סִיְהָרָא  
 אִיהִי חֲסָרָא, דְכָתִיב, (בראשית א) יְהִי מְאֹרֹת חֲסֵר. וְהָהוּא  
 לֵילִיָא, אֶשְׁתָּאֵר בְּלַחֲדוּי, בְּגִין דְּכַד סִיְהָרָא (קיד"ד ע"ב)  
 חֲסָרָא, חוּיָא בִישָׂא אֶתְתַּקַּף וְשִׁלְטָא, וְכַדִּין אֲתָא סְמָאֵל,  
 וְקַטְרִיג לֵיהּ, וּבַעַא לְאוּבְדָא לֵיהּ מֵעֲלָמָא.

וַיַּעֲקֹב הָוָה תַּקִּיפָה בְּכָל סְטָרִין, בְּסִטְרָא דְיִצְחָק וּבְסִטְרָא  
 דְּאַבְרָהָם, דְּאִינוּן הָווּ תַּקִּיפּוּ דְיַעֲקֹב. אֲתָא  
 לִימִינָא חָמָא לְאַבְרָהָם תַּקִּיפָה בְּתַקִּיפּוּ דִיּוֹמָא, בְּסִטְרָא  
 דִּימִינָא דְחָסֵד. אֲתָא לְשִׁמְאֵלָא, חָמָא לְיִצְחָק תַּקִּיפָה  
 בְּדִינָא קְשִׁיָא. אֲתָא לְגוּפָא, חָמָא לְיַעֲקֹב, תַּקִּיפָה מִתְרִין  
 סְטָרִין אֲלִין דְּסַחְרֹן לֵיהּ, חַד מִכָּאן, וְחַד מִכָּאן. כַּדִּין,

(בראשית לב) וַיֵּרָא כִּי לֹא יָכוֹל לוֹ וַיַּגַּע בְּכַף יָרְכוּ, דַּאִיהוּ  
 אַתְר לְבַר מְגוּפָא, וְאִיהוּ חַד עֲמוּדָא דְגוּפָא, כְּדִין וַתִּקַּע  
 כַּף יָרֵךְ יַעֲקֹב בְּהֶאֱבָקוֹ עִמּוֹ וְגו'.

כִּיּוֹן דַּאֲתַעַר צַפְרָא וְעֵבֶר לֵילִיא, אַתְתַּקַּף יַעֲקֹב,  
 וְאֲתַחֲלֵשׁ חֵילִיהָ דְסַמְאֵל, כְּדִין אָמַר שְׁלַחֲנִי, דְמָטָא  
 זְמָנָא לִזְמַר שִׁירְתָא דְצַפְרָא. וּבְעֵי לְמִיזֹל, וְאוּדֵי לִיהָ עַל  
 אֵינּוֹן בְּרַכָּאן, וְאוּסִיף לִיהָ בְּרַכְתָּא אַחְרָא, דְכַתִּיב (בראשית  
 לב) וַיְבָרֶךְ אֹתוֹ שָׁם.

תָּא חֲזִי, כַּמָּה בְּרַכָּאן אַתְבָּרַךְ יַעֲקֹב, חַד דְּאֲבוּי, בְּהַהוּא  
 עַקְיָמוֹ, וְרוּוח כָּל אֵינּוֹן בְּרַכָּאן. וְחַד דְּשְׁכִינְתָא  
 דְּבָרִיךְ לִיהָ קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, כַּד הָוָה אֲתִי מְלָבָן,  
 דְכַתִּיב, (בראשית לד) וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים אֶת יַעֲקֹב. וְחַד, דְּבִרְכִיהָ  
 לִיהָ הָהוּא מְלֶאכְא מְמָנָא דְעֵשׂוֹ. וְחַד, בְּרַכָּה אַחְרָא,  
 דְּבִרְכִיהָ לִיהָ אֲבוּהָ, כַּד הָוָה אֲזִיל לְפָדָן אָרֶם, דְכַתִּיב  
 (בראשית כח) וְאֵל שַׁדַי יְבָרֶךְ אֶתְךָ וְגו'.

בְּהַהוּא זְמָנָא דְחָמָא יַעֲקֹב גְּרַמִּיהָ בְּכָל הַנִּי בְּרַכָּאן,  
 אָמַר, בְּמָאן בְּרַכְתָּא דְמַנִּייהו אֶשְׁתַּמֵּשׁ הַשְׁתָּא.  
 אָמַר, בַּחֲלָשָׁא מַנִּייהו אֶשְׁתַּמֵּשׁ הַשְׁתָּא, וּמָאן אִיהוּ, דָּא  
 בְּתַרִּיתָא, דְּבִרְכִיהָ אֲבוּהָ, וְאָף עַל גַּב דְּאִיהִי תַקִּיפָא,  
 אָמַר, לָאו אִיהִי תַקִּיפָא בְּשִׁלְטָנוּתָא דְהָאִי עֲלָמָא  
 כְּקַדְמָתָהּ.



אָמַר יַעֲקֹב, אֲטוֹל הַשָּׂתָא דָּא וְאַשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ, (קס"ו ע"ב, קע"ב  
 ע"ב) וְאַסְלֵק כָּל אֵינּוֹן אַחֲרָנִין לְזַמְנָא דְאַצְטְרִיךְ לִי  
 וּלְבָנָי בְּתַרְאֵי. אֵימַתִּי, בְּזַמְנָא דִּיתְכַנְשׁוֹן כָּל עַמְמֵי  
 לְאוּבְדָא בְּנֵי מַעְלָמָא, דְכְּתִיב, (תהלים קיח) כָּל גּוֹיִם סִבְבוּנִי  
 בְּשֵׁם יי כִּי אֲמִילָם. סִבּוּנִי גַם סִבְבוּנִי וְגו'. סִבּוּנִי  
 כְּדַבּוּרִים וְגו'. הָא הֲכָא תְּלַתָּא, לְגַבֵּי תְּלַתָּא דְאַשְׁתָּארוּ.  
 חַד, אֵינּוֹן בְּרַכָּאן קְדַמָּי דְאַבוּהָ. תְּרִין, אֵינּוֹן בְּרַכָּאן  
 דְּבִרְכִיָּה קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא. תְּלַת, אֵינּוֹן בְּרַכָּאן דְּבִרְכִיָּה  
 הֵהוּא מְלֶאכָא.

אָמַר יַעֲקֹב, לְהַתֵּם אַצְטְרִיכוּ, לְגַבֵּי מְלָכִין וְכָל עַמִּין  
 דְּכָל עַלְמָא, וְאַסְלִיק לֹון לְהַתֵּם. וְהַשָּׂתָא לְגַבֵּי  
 דְעָשׂוּ, דֵּי לִי בְּהַאי. לְמַלְכָּא, דְּהוּוּ לִיָּה כַּמָּה לְגִיוֹנִין  
 תְּקִיפִין, כַּמָּה מְאָרִי מְגִיחֵי קְרָבָא לְאַגְחָא קְרָבִין, דְּזַמִּינִין  
 לְגַבֵּי מְלָכִין תְּקִיפִין (דף קמו ע"ב) לְאַגְחָא בְּהוּ קְרָבָא. אַדְהֵכִי  
 שְׁמַע עַל לְסֻטִים חַד קַפְחָא, אָמַר, הֲנִי בְּנֵי תְּרַעֵי יְיָחוּן  
 תַּמָּן. אָמַר לִיָּה, מְכָל לְגִיוֹנִין דִּילָךְ, לִית אַנְתָּ מְשִׁדֵּר  
 הַתֵּם אֶלָּא אֶלִין. אָמַר, לְגַבֵּי הֵהוּא לְסֻטִים, דֵּי בְּאֶלִין.  
 דְּהָא כָּל לְגִיוֹנוֹתֵי וּמְאָרֵי קְרָבָא, אֶסְתַּלֵּק לְגַבֵּי אֵינּוֹן  
 מְלָכִין תְּקִיפִין, בְּיוֹמָא דְקְרָבָא, דְאַצְטְרִיכוּ לִי, לִיָּהוּוּ.  
 אוּף הֵכִי יַעֲקֹב אָמַר לְגַבֵּי עָשׂוּ, דֵּי לִי הַשָּׂתָא בְּאֶלִין  
 בְּרַכָּאן. אַבְל לְהֵהוּא זַמְנָא, דְאַצְטְרִיכוּ לְבָנֵי לְגַבֵּי

כָּל מַלְכֵינּוּ וְשְׁלִיטֵינּוּ דְכָל עֲלָמָא, אֲסֵלַק לִוְן. כַּד יִמְטֵי  
הַהוּא זְמַנָּא, יִתְעָרוּן אֵינּוּן בְּרַכָּאן מִכָּל סְטָרִין, וְיִתְקַיֵּים  
עֲלָמָא עַל קִיּוּמֵיהּ כַּדְקָא יָאוּת, וּמִהַהוּא יוֹמָא וּלְהַלָּאָה,  
יְקוּם מַלְכוּתָא דָּא עַל כָּל שְׂאָר מַלְכוּ אַחְרָא, כַּמָּה  
דְּאוּקְמוּהָ, דְכִתְיִב, (דניאל ב) תִּדְק וְתִסְפָּה כָּל אֱלִין מַלְכוּתָא  
וְהִיא תְקוּם לְעֲלָמֵיָא. וְהֵינּוּ הָהִיא אֲבִנָּא, דְּאִתְגַּזְרַת מִן  
טוֹרָא דִּי לָא בִּידִין, כַּמָּה דָּאֵת אֲמַר (בראשית מט) מִשָּׁם רוּעָה  
אַבְן יִשְׂרָאֵל, מֵאֵן אַבְן דָּא. דָּא כְּנִסַּת יִשְׂרָאֵל, כַּמָּה דָּאֵת  
אֲמַר, (בראשית כח) וְהָאֲבִן הַזֹּאת אֲשֶׁר שִׁמְתִּי מִצְבֵּה וְגו'.

רַבִּי חֵיִיא אֲמַר, מִהֲכָא (ישעיה י) שְׂאָר יִשׁוּב שְׂאָר יַעֲקֹב,  
אֱלִין בְּרַכָּאן אַחְרָנִין דְּאִשְׁתָּאָרוּ, וְכִתְיִב, (מיכה ה)  
וְהָיָה שְׂאֵרִית יַעֲקֹב בְּגוֹיִם בְּקֶרֶב עַמִּים רַבִּים (אלין ברכאן אחרנין  
כתיב, (מיכה ה) וְהָיָה שְׂאֵרִית יַעֲקֹב) בְּגוֹיִם כְּלָהוּ, וְלֹא בַעֲשׂוּ  
בְּלַחֲוֵדִיהּ, וְכִתְיִב וְהָיָה שְׂאֵרִית וְגו', כַּטַּל מֵאֵת יי'.

פִּתְחָ רַבִּי יִיסָא וְאֲמַר (מלאכי א) בֵּין יְכִכַּד אָב וְעַבַּד אֲדוֹנֵיו,  
בֵּן, דָּא עֲשׂוּ. דְּלֹא הָוָה בַּר נָשׁ בְּעֲלָמָא דְּיוֹקִיר  
לְאַבּוּי, כַּמָּה דְּאוּקִיר עֲשׂוּ לְאַבּוּי. וְהַהוּא יְקִירוּ דְּאוּקִיר  
לִיָּה אֲשֶׁלִּיט לִיָּה בְּהַאי עֲלָמָא.

וְעַבַּד אֲדוֹנֵיו, דָּא אֱלִיעֶזֶר עַבַּד אֲבָרָהָם (פ"ז ע"א)  
וְאוּקְמוּהָ, דְּהָא בַּר נָשׁ דְּהָוָה אֲתִי לְחָרָן, בְּכַמָּה  
עוֹתָרָא, וְכַמָּה מִתְנָן וְנִבְזָבְזִין, וְגַמְלִין טְעִינָן. דְּלֹא אֲמַר

לְבַת־וַאֵל וְלִבֵּן, דְּאִיהוּ רְחִימוּי דְּאַבְרָהָם, אוּ בַר נֶשׁ אַחְרָא  
 דְּאִתִּי בְּפִיּוֹסָא דְּאַבְרָהָם, אֶלָּא עַד לָא יִמְלִל מְלוּי, מַה  
 כְּתִיב, (בראשית כד) וַיֹּאמֶר עֶבֶד אַבְרָהָם אָנֹכִי, וְלִבְתֵּר אֲדֹנָי  
 אֲדֹנָי, בְּגִין דְּיוֹקִיר לִיָּה לְאַבְרָהָם הֵהוּא יִקְרָא וְהֵהוּא  
 טִיבוּ, אוּרִיךְ לִיָּה לְכַמָּה זְמַנִּין.

כִּף עֵשׂו, הֵהוּא יִקְרָא דְּאוֹקִיר לִיָּה לְאַבּוּי, אוּרִיךְ לִיָּה  
 כִּל הַנִּי זְמַנִּין דְּיִשְׁלוּט בְּעֵלְמָא דָּא. וְאִינוּן דְּמַעִין,  
 אוּרִידוּ לֹוֹן לְיִשְׂרָאֵל בְּשַׁעֲבוּדָא דִּילִיָּה, עַד דִּיתוּבוּן  
 יִשְׂרָאֵל לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּבִכְיָה וּבְדַמְעִין. דְּכְתִיב  
 בְּבִכֵּי יָבֹאוּ וְגו', וּכְדִין כְּתִיב, וְעָלוּ מוֹשִׁיעִים בְּהַר צִיּוֹן  
 לְשַׁפֵּט אֶת הַר עֵשׂו וְהִיתָה לִּי הַמְּלוּכָה. בְּרוּךְ יְיָ לְעוֹלָם  
 אָמֵן וְאָמֵן.

## פְּרִשְׁת וַיֵּצֵא יַעֲקֹב

## סֵתְרֵי תוֹרָה

(קהלת א) וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא  
הַשֶּׁמֶשׁ. מֵאֵי קָא חֲמָא שְׁלֵמָה  
מִלְכָא, דְּשִׁירוּתָא דְּסִפְרָא  
דְּחֻכְמָתָא דִּילִיָּה מִהֲכָא אִיהוּ.  
אַלָּא אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, שְׁלֵמָה  
מִלְכָא הֵאֵי סִפְרָא, אוֹקִים לִיָּה  
עַל שְׁבַע הַבָּלִים, וְעַלְמָא

(בראשית כח) וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִבְּאֵר

שְׁבַע וַיֵּלֶךְ חֲרָנָה. רַבִּי  
חֵיִיא פִתַּח וְאָמַר, (קהלת א)  
וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ וּבָא הַשֶּׁמֶשׁ  
וְאֵל מְקוֹמוֹ שׁוֹאֵף זוֹרַח הוּא  
שָׁם, הֵאֵי קָרָא אוֹקְמוּתָהּ.  
אַבְל וְזָרַח הַשֶּׁמֶשׁ דָּא יַעֲקֹב,